

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ДУХОВНО-ПРОСВІТНИЦЬКИЙ ЧАСОПИС

1/2017 www.slovovchitelyu.org

Слово ВЧИТЕЛЮ

SOLA SCRIPTURA

Наше кредо:

«Нести Слово Боже — ось наша мета,
щоб кожний учитель був учнем Христа!»

Головний редактор	Тарас Приступа
Науковий редактор	Василь Жуковський
Літературний редактор	Світлана Филипчук
Дизайн і верстка	Віра Фесянова
Менеджер з розповсюдження	Аркадій Сльоза
Відповідальна за випуск	Надія Доля

Редакційна колегія: Тетяна Артерчук, Олена Бесараб, Олег Блошук, Адриан Буковинський, Василь Вепрук, Світлана Власова, Олександр Вознюк, Сергій Головін, Валерій Громов, Сергій Гула, Наталія Жигайло, Руслана Ковальчук, Оксана Матласевич, Василь Махлюк, Людмила Москальова, Дар'я Новікова, Олег Огірко, Микола Плаксіні, Оксана Ревінкель, Оксана Рудь, Ганна Самолюк, Тетяна Саннікова, Ірина Сіданіч, Андрій Смирнов, Любомир Турчак, Галина Шевченко.

Засновник і видавець —

**Міжнародна громадська організація
«Надія — людям»**

Адреса: а/с 116, м. Рівне, 33028, Україна.
Телефон/факс: (0362) 63-79-76
e-mail: slovo@hopetopeople.org

Видається за сприяння:

- Всеукраїнського благодійного фонду «Східноєвропейська гуманітарна місія»;
- Громадської організації «Культурно-просвітницький Центр сприяння розвитку християнської культури та освіти»;
- Науково-дослідницької лабораторії християнської етики, християнської психології та християнської педагогіки НаУ «Острозька академія».

Часопис зареєстровано в Міністерстві юстиції України.
Свідоцтво про державну реєстрацію: серія КВ
№ 12846-1730Р від 27 червня 2007 р.

Передплатний індекс — 99864.

Пожертви на видання часопису просимо надсилати поштовим переказом на адресу МГО «Надія — людям» з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“», або на рахунок: МГО «Надія — людям», р/р 26007054714168, ПАТ КБ «Приватбанк», МФО 333391, ЄДРПОУ 21081735 з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“».

За умови передруку матеріалів посилання на часопис «Слово вчителю» обов'язкове.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Редакція залишає за собою право редагувати і, за необхідності, скорочувати матеріали.

Посилання на Біблію або цитування окремих біблійних текстів позначаються умовними скороченнями. Список скорочень назв книг зазвичай подається у виданнях Біблії. Посилання зазначаються з дотриманням принципу «книга-розділ-вірш» і розділяються знаками пунктуації. Наприклад: Ів. 19:6–11, 13–20, 25–28; 1 Кор. 1:18–24. Фрагменти з одного розділу розділяються комою (,), а різні книги або розділи відокремлюються крапкою з комою (;). Якщо в тексті не зазначено інше, усі біблійні посилання взято з Біблії в перекладі проф. Івана Огієнка.

Фото на обкладинці Аркадія Сльози.

Надруковано: ТОВ фірма «Принт Хауз», 33024, вул. Старицького, 50а, м. Рівне, тел. (0362) 62-34-68. Наклад 2000 прим.

© «Слово вчителю» © МГО «Надія — людям»

Шановні читачі, дорогі друзі! Мир вам!

Мабуть, усі ви звернули увагу на два латинські слова на обкладинці часопису. SOLA SCRIPTURA, що в перекладі означає «Тільки Писання», — це один із ключових принципів Реформації — релігійного та суспільно-політичного руху в Західній і Центральній Європі XVI ст., спрямованого на реформування християнства відповідно до вчення Біблії.

З нагоди святкування в Україні 500-річного ювілею Реформації ми вирішили присвятити цьому непересічному явищу в історії людства низку матеріалів у кожному випуску 2017 року.

Принцип SOLA SCRIPTURA знову повертає нас до роздумів про місце та роль Писання в житті людини, народу, суспільства. Пригадуються слова видатного українського вченого, політичного, громадського й церковного діяча, митрополита УАПЦ Івана Огієнка:

Над квітками квітка — то рожа,
Найбільше над водами — море,
А Біблія — Книга то Божа,
В ній Слово пахуче й просторе!

У Біблії Бог розмовляє,
Премудрости в неї безодня,
І Слово біблійне безкрає,
Бо в Біблії мова Господня!..

А також слова сучасного українського поета Сергія Рачинця:

Знову день россою вмитий,
Котить гомін за діброву...
Хто навчить мене любити
Все довкола? — Боже Слово.

Хто навчить мене трудитись,
Розуміти рідну мову,
Щиро Господу молитись?
Ну, звичайно, Боже Слово.

Хто в журбі мене розважить,
Подарує радість знову,
Шлях до вічності покаже?
Тільки Слово, Боже Слово.

Тож нехай Слово Боже, яке «дорожче понад золото і понад безліч щирого золота, і солодше за мед і за сік щільниковий» (Пс. 18:11) завжди буде «світільником для вашої ноги і світлом для вашої стежки» (Пс. 118:105).

Божого благословення вам і вашим родинам!

З повагою — редакційна колегія

С. 28

Зміст

ПОГЛЯД ФАХІВЦЯ

- 4** Через духовну реформацію до відродження країни
Аркадій Сльоза

АКТУАЛЬНА ТЕМА

- 6** Реформація і ми
Михайло Черенков
- 8** Чому Реформація не мала великого успіху в Україні
Олег Блощук

СТУДІЇ БІБЛІЇ

- 10** Два ключі для розуміння Біблії
Масато Фунакоші
- 12** Sola Scriptura як ключовий принцип Реформації
Євген Зайцев
- 14** Біблія в моєму житті
Любомир Турчак

ЗНАЙОМСТВО

- 16** Стежинка
Людмила Максименко
- 18** Хелен Кедбері
Ліза Фукс

ПОДІЇ

- 20** Починаючи з основи
Батьки і вчителі — разом
Новий запис у Книзі рекордів України
- 21** Вітаємо нашого наукового редактора!
Родина — найважливіша ланка
у вихованні дитини
Світлана Власова

НАУКА І ХРИСТИЯНСТВО

- 22** Біблія і час
Сергій Головін
- 24** Книгодрукування в Україні: початки...
Олег Блощук

МЕТОДИКА І ДОСВІД

- 26** Різні переклади Слова
Олег Блощук
- 28** Моральна цінність Біблії
Ольга Нагорнюк
- 29** Слово Твоє — то правда. Правдомовність
Інна Кіндрат
- 31** Євангеліє — дороговказ досконалого життя
Олена Гладка
- 33** Сучасна сім'я
Ольга Прокопович
- 36** Методичні рекомендації щодо відзначення
500-річчя Реформації в освіті
- 37** Історія Реформації
Віра Сучок
- 39** Реформація починається із серця
Ірина Сіданіч
- 42** Біблійна астрономія (заняття 5 і 6)
Алла Кириченко

ХРИСТИЯНСТВО І МИСТЕЦТВО

- 46** Свято Богоявлення
Максим Тимо

СПРАВИ СІМЕЙНІ

- 48** Батьківські друзки
Тарас Дятлик
- 50** Постать жінки в Новому Завіті
Інна Гудима

КОНТРАСТИ

- 52** Сказати чи промовчати...
Вікторія Чикаловець

РОЗДУМИ ДУШІ

- 54** Дивак
Наталія Кириченко
- 55** Засмучена груша
Галина Левицька
- 56** Найсмачніший чупа-чупс
Ольга Казьміна

ВАРТО ПРОЧИТАТИ

- 57** Нові навчальні
посібники

ТВОРЧА СТОРІНКА

- 59** Біблійний
кросворд

С. 6

Через духовну реформацію

Павло Унгурян — народний депутат України, голова Міжфракційного депутатського об'єднання «За духовність, моральність та здоров'я України», член ПАРЄ, кандидат наук з державного управління. Керівник Всеукраїнського оргкомітету з відзначення 500-річчя Реформації. Одружений, батько двох дітей.

— Павле Якимовичу, часопис «Слово вчителю» читають, насамперед, освітяни. Скажіть, будь ласка, чи в рамках проекту «Реформація-500» передбачені заходи щодо шкільної освіти?

— Безумовно, дуже важливо, аби українські школярі за допомогою українських вчителів дізналися правду про такий потужний феномен в історії людства як європейська Реформація. Власне, саме цей цивілізаційний історичний стрибок, який був продиктований духовним відродженням Європи, привів до процвітання Заходу. На жаль, у шкільних програмах радянського часу Реформації приписували роль другорядного процесу під час соціально-економічної боротьби народів за визволення, тобто все подавали через атеїстичний матеріалістичний погляд на історичну науку. Але тепер є гарна нагода розказати правду — чому Європа є успішною. Плануємо робити це за допомогою відкритих уроків, роботи з учителями, інформаційних медійних проєктів тощо.

Наше гасло — «Через духовну реформацію до відродження країни». Реформація почалася з виступу Мартіна Лютера проти ганебних явищ у католицькій церкві. Він написав свої 95 тезисів і проголосив верховенство Божого Слова. Реформація відбувається в серцях християн, коли вони повертаються до першоджерела — Біблії.

Нещодавно почув фразу: «Сутність Реформації в реформації сутності». Так, потрібно по-іншому поглянути

на наше життя. 500 років тому вдалося реформувати сутність щоденного життя людини. І це спричинило колосальні зміни.

— Що відбулося 500 років тому в Європі?

— Європейські країни почали себе ідентифікувати як країни. Чому? Тому що зазвучала національна мова. Нею почали видавати книги. І першою надрукованою книгою стала саме Біблія! Люди почали читати Біблію, зокрема, настанови щодо обов'язків подружжя, виховання дітей, і в результаті — зміцнилися сім'ї. Люди почали розуміти принцип: усе, що ти робиш, — роби як для Господа. Вони почали краще ставитися до своїх обов'язків, стали працьовитішими, — запрацювала економіка. Люди почали пізнавати Господа й створений Ним світ через різні галузі знань — почала стрімко розвиватися наука.

Ми не кажемо, що лише Реформація змінила Європу. Але вона багато в чому сформувала успіх європейської західної християнської цивілізації. І ми хотіли б, щоб українці про це знали.

— Зараз, коли Україна плекає наміри вступити в Євросоюз, дуже важливо розуміти, що економічний успіх Європи базувався на успіху духовному, чи не так?

— Безперечно, адже Європейський Союз був утворений християнами після Другої світової війни. Тоді Конрад Аденауер, засновник Німецького Християнсько-Демократичного Союзу, політичної партії, яку зараз очолює Ангела Меркель, від імені нації покався й примирився з французами (Шарлем де Голлем), вибачився перед євреями та Ізраїлем. І ось ці мужі — Шарль де Голь, Робер Шуман, Конрад Аденауер — започаткували європейську інтеграцію. До речі, Робера Шумана в католицькій церкві пропонують навіть зарахувати до лику святих — настільки побожною

була людина. Усе успішне завжди має під собою тверду духовну основу. Тому й успішні реформи в українській економіці, соціальній і судовій сферах, політиці тощо можливі лише через духовну реформацію.

— Яке, на Вашу думку, сьогодення протестантизму у світі та в Україні?

— Якщо подивитися на велику двадцятку (G-20), то практично вся вона — це представники країн, які свого часу пережили євангельське пробудження. Причому воно не мало на меті підняти економіку. Воно не мало на меті змінити соціальні моделі. Але це сталося завдяки унікальній особливості християнства — куди світло Христове потрапляє, там усе змінюється на краще. І сьогодні світло Христове має бути в Україні — і ситуація в країні змінюватиметься на краще.

Найбагатша країна Європи — Норвегія, найстабільніша країна світу — Швейцарія, наймогутніша країна світу — США, найдинамічніша країна світу — Південна Корея багато в чому завдячують саме євангельській істині, Реформації, протестантизму.

Протестантизм — це не якась маленька релігійна секта: протестантів у світі понад 800 мільйонів. Католиків, до речі, понад мільярд, християн православної традиції — приблизно 350 мільйонів. Протестанти, по-народному «віруючі», поклоняються Ісусові Христу в євангельській протестантській традиції, і в Україні є багато євангельських церков.

Дуже цікавим є досвід такої азійської країни, як Південна Корея. На 30 % вона протестантська, і цей відсоток зростає. За розміром Південна Корея у 8 разів менша за Україну, але державний бюджет її у 8 разів більший від українського. Саме в Південній Кореї за якихось 30-40 років утворилися такі потужні компанії як «Самсунг», «ЕлДжі», «Кіа», «Хюндай», «Санг Йонг» і багато інших. Був такий чоловік, якого

до відродження країни

звали Лі Мьон Бак. Він працював менеджером у компанії «Хюндай моторс». Почувши Боже Слово — Євангельську звістку про Ісуса Христа — він навернувся до Бога і став членом євангельської церкви. У церкві його відразу залучили до служіння й до роботи. Південні корейці дуже працьовиті люди. Вони не завжди такими були, вони ними стали, коли познайомилися із Божим Словом, бо Слово Боже вчить нас чесно і багато працювати. Насправді, в усіх країнах, які досягли успіху, один дієвий рецепт — віра в Бога й щоденна кропітка праця. І ось Лі Мьон Баку дали важливе доручення... прибирати туалети в перервах між служіннями... Отакої! А він скромно почав це робити. У Південній Кореї великі церкви. Служіння о 8 ранку, потім о 10-й, 12-й, 14-й. А він прибирає. Його посвята була настільки великою, що невдовзі його благословили на інше служіння. Потім він став одним із пасторів цієї церкви, а через кілька років народ Південної Кореї обрав його президентом. І це той самий президент, який започаткував загальну щоденну ранкову молитву. О 6 ранку гімн і молитва по всій країні, щоб Бог благословив Південну Корею, щоб Бог сьогодні благословив «Самсунг», «ЕлДжі», «Хюндай», «Санг Йонг» тощо.

Зараз, коли ми, як нація, шукаємо шлях, як же Україні стати успішною, хочемо сказати через 500-річчя Реформації, що Україна стане успішною тоді, коли Христос буде Царем України. Цей шлях має бути збудований не на ліберальних принципах, що руйнують суспільство, а на біблійних цінностях. Але для цього кожному з нас потрібно багато що змінити в нас самих. І молитися за ті сфери, які найбільше впливають на українське буття: медицину, охорону здоров'я, освіту. До слова, кілька років тому ми були змушені зупинити цілу партію книжок, яка йшла в контейнерах у дитячі садочки. І там була одна книжечка коміксів «Казка про принца і принцесу»...

А минулого року в парламенті розглядали три закони з гарною і правильною назвою, пов'язаною із боротьбою з домашнім насильством¹.

¹ Проект Закону про внесення змін до деяких законів України у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами № 4952 від 12.07.2016 (http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59648);

Але в тих законах ішлося про запровадження в Україні чужої нам гендерної політики. Ми почали дискутувати. І слава Богу! Ці закони в такій редакції не пройшли.

Нещодавно наш Президент зустрівся з представниками церков, які висловили занепокоєння, що ми на догоду якимось модним тенденціям хочемо змінити наше традиційне сімейне право. Про це сказав і патріарх Філарет, і президент Українського біблійного товариства Григорій Комендант, і очільник Всеукраїнського Союзу Церков християн віри євангельської — п'ятидесятників Михайло Паночко. Тому треба молитися, щоб Бог дав мудрості і парламентарям, і урядовцям, і главі держави приймати зважені рішення.

— Якою може бути внутрішня мотивація вчителів, щоб вони справді зацікавились проектом «Реформація-500»?

— Я думаю, що вчитель — це, напевно, єдина професія, можливо, ще лікар, для яких головною мотивацією є безмежна вдячність людей і благословення Боже. Я особисто відчуваю безмежну вдячність тим учителям, які навчали мене в школі, в церкві, в університеті. Але особливо в школі, бо це такий проміжок життя, коли ти формуєшся. На мій погляд — це найкраща мотивація. Але як законодавець, скажу, що ми в минулому році працювали й над матеріальною мотивацією. 2017 р. будуть суттєво підвищені витрати — на кілька мільярдів гривень — саме на освіту в Україні. Як член бюджетного комітету доклади всіх зусиль для покращення фінансування освіти.

— Павле Якимовичу, скажіть кілька слів про себе: де народилися, вирости? У якій школі навчались?

— Бог дав мені з'явитися на світ у Молдові. Звідти родом моя мама, там познайомилися мої батьки, там одружилися й народили всіх своїх чотирьох дітей. 1994 р. наша сім'я переїхала в Одеську область.

Мені довелося навчатися в кількох школах у різних республіках

Проект Закону про запобігання та протидію домашньому насильству № 5294 від 20.10.2016 (http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60306).

Радянського Союзу. Закінчував шкільну освіту в невеликій сільській школі на Одещині в Ізмаїльському районі. І для мене дуже цінним є те, що звичайні сільські вчителі вкладали в нас, учнів. Ці люди, часто живучи на межі виживання, любили свою працю, школу; вони віддавали останнє, щоб пофарбувати підлогу, відремонтувати парти. Згадуючи це, хочу ще раз сказати їм слова вдячності. Власне, ця сільська школа стала для мене потужним трампліном, мотивацією в навчанні у виші (Одеській юридичній академії), сформувала бажання бути успішним студентом, фахівцем, зрештою — парламентарем. Саме такі якості нам прищеплювали в школі — ми маємо бути найкращими.

Моє життя тісно пов'язане з євангельською церквою, зокрема, останні 20 років — з молодіжним церковним служінням: починаючи з невеликої підліткової групи в селі й закінчуючи координуванням молодіжного служіння в Євразійській Федерації ЄХБ.

— Які шляхи розв'язання проблеми поколінь Ви пропонуєте?

— Проблема батьків і дітей, стосунків поколінь не нова, однак її вирішення знаходимо в Біблії. Нам потрібно це усвідомити, а відтак досліджувати й виконувати Божі настанови. Важлива роль належить вихованню в дітях прагнення до глибинного розуміння й пізнання Бога, що формуватиме християнський характер молоді людини. Слід розрізняти християнську поведінку та християнський характер. Поведінка важлива, але це вторинне, а на першому місці те, що всередині нас, — наш характер. Він виховується в сім'ї і в церкві. На основі чого? Божого Слова! Воно формує такі якості характеру як чесність, гідність, мудрість, відповідальність, працьовитість тощо.

— Ваші побажання для освітян та молоді України.

— Бажаю кожному вчителю творчої наснаги та сили. Кожному учневі — пам'ятати, що з Богом усе можливе, що можна досягнути вагомих результатів, маючи в серці віру в Бога, наполегливість і працелюбність. Усім бажаю Божого благословення!

Розмовляв **Аркадій Сльоза**

Мартін Лютер

Реформація і ми

Весь християнський світ живе в очікуванні великого ювілею Реформації. 500 років тому розпочалась нова епоха — і для християнської церкви, і для всієї нашої цивілізації. 31 жовтня 1517 р. монах-професор Мартін Лютер прибив до дверей церкви в м. Віттенберг свої 95 тезисів. У них він розкритикував зловживання католицької церкви й владу папи прощати гріхи за гроші.

Необхідно розуміти, що Лютер й інші реформатори мали на меті відродити церкву, повернути їй початковий вигляд і хороший вплив на суспільство. Латиною «реформація» означає виправлення, переміна, тому розумілися переміни радикальні, але позитивні.

Ішлося не тільки про релігійні питання. Тоді церква була найвпливовішою суспільною інституцією. Доля церкви й долі народів, держав, культур були тісно пов'язані.

До речі, у сьогоднішній Україні саме церкви користуються найбільшим рівнем довіри, отож можуть відіграти ключову роль у реформуванні всього суспільства. Можна сказати і так: реформування суспільства починається з Реформації в церкві. Якщо духовною основою для нашої культури й центром нашої історії є християнство (недарма хрещення Русі — це ще й початок нашої державності), то все залежить від нього, саме воно може й мусить стати головною рушійною силою.

Що нового принесла Реформація, як вона змінила християнство? Реформатори не придумали нічого нового. Вони читали першоджерело — Біблію й намагалися унормувати життя церкви відповідно до неї.

П'ять відомих протестантських принципів: «тільки Писання», «тільки вірою», «тільки благодаттю», «тільки Христос», «тільки Богу слава», підкреслюють владу та славу Бога, найвищий авторитет Його Слова, спасаючу силу Божої благодаті й вирішальне значення особистої віри.

Що з усієї цієї спадщини Реформації нам важливо знати й розуміти в першу чергу?

По-перше, християнство — це завжди особиста віра й живі стосунки з Богом. Це не «ходити в церкву», це жити по вірі. Як заявив Мартін Лютер: «Людина спасає душу не через Церкву, а через віру». Натхнений уважним вивченням Біблії, Лютер заново відкрив для себе апостольські слова: «Праведний житиме вірою» (Гал. 3:11).

Також важливо розуміти, що християнство — не тільки «віра батьків і дідів», але віра особиста — наша і нашого покоління, тобто це особисте знайомство й безпосередні стосунки з Богом.

Християнство — це особиста віра та живі стосунки з Богом.

важливі особисті переконання. Лише ті принципи й цінності мають сенс, за які не страшно вмерти. Свою знамениту промову захисту перед імператором, князями і церковними ієрархами

Лютер завершив такими словами: «На цьому стою, і не можу інакше. Нехай допоможе мені Бог!»

Сьогодні, в епоху безпринципності й уседозволеності, споживацьких настроїв і бажання пристосування важливо чітко усвідомити наші християнські переконання і зберегти їм вірність. Важливо дати собі самим звіт: що саме робить нас християнами і чи готові ми стояти на цих принципах.

Нарешті, реформатори зблизили церкву і світ, виправдали й освятили звичайне людське життя, світську працю. Як казав Лютер, «праця монахів і священників, якою важкою і святою вона не була б, ні на

Допоки наш народ не зробить Євангеліє книгою для щоденного читання й керівництвом для життя, Україну не варто вважати християнською.

По-друге, Реформація повернула найвищий авторитет Святому Письму. Не папа, не імператор, але Боже Слово володіє духовною владою навчати, судити, спасати. Сам Лютер відмовлявся визнавати звичаї, авторитети й аргументи, засновані не на Біблії. «Істинна дорожність Церкви — це святе Євангеліє», — говорив він.

Українцям також слід зрозуміти: цінувати варто не стільки свою християнську традицію, скільки Слово Боже. Доти, допоки наш народ не зробить Євангеліє книгою для щоденного читання і керівництвом для життя, Україну не варто вважати ні православною, ні християнською.

По-третє, у християнстві й християнському способі життя

йоту не відрізняється в очах Бога від праці селянина в полі, чи жінки, яка порядкує домашнім господарством».

Кожна людина має бачити в своїй професії поклик від Бога. І в цьому сенсі кожен — священик, тому що служить Богові: розвиває таланти, робить суспільство кращим, прославляє Творця, допомагає іншим людям, прикрашає світ творчістю.

Ідея «загального священства» змогла активізувати церкву, змобілізувати паству, тобто пересічних віруючих, для переміни себе й оточуючого світу. Західна цивілізація, якою ми її знаємо тепер, стала можливою завдяки Реформації, яка відкрила в кожній особистості величезний потенціал і благословила людей на активну діяльність.

Віра в науково-технічний прогрес і краще майбутнє базується на вірі в Бога, який є добрий, любить світ і благословляє людину. Сьогодні Європа продовжує користуватись плодами Реформації, але дедалі більше забуває про духовні підвалини свого успіху. Тому важливо згадати про принципи Реформації, адже вони ключові для західноєвропейської культури, демократії й економіки.

В Україні все набагато складніше. Як говорив Михайло Драгоманов, наша Реформація виявилась

«перерваною». Російське православ'я посилено боролось із цим західним впливом, хоча Реформація мала місце і в православ'ї, наприклад, в ідеях митрополита Петра Могили чи філософа-проповідника Григорія Сковороди.

Друга хвиля української Реформації була пов'язана з духовним пробудженням серед селян у другій половині XIX ст. Українці навчилися від німецьких колоністів читати Біблію і побачили в ній не тільки духовні істини, але й таємниці економічного процвітання, морально здорового, гідного і благополучного життя. За любов до вивчення Біблії їх називали штундистами, а за хрещення у дорослому віці — баптистами.

Сьогодні нащадки реформаторів в Україні складають близько двох відсотків населення (євангелістські християни-баптисти, християни віри євангелістської-п'ятидесятники і неоп'ятидесятники, лютерани, пресвітеріани, меноніти тощо). Але їхній вплив переважає їхню чисельність. Чому? Тому що вони знають силу особистих переконань і слухняні авторитету Біблії. Протестанти відрізняються працелюбністю, підприємництвом, активною доброчинністю, міцними сім'ями.

Звісно, Реформація не обмежується протестантизмом. Реформація — як заклик до церковного оновлення й виправлення життя згідно з вірою — тією чи іншою мірою притаманна кожній конфесії, цей заклик — християнський. Тому християнські конфесії в Україні, поділені за традиціями й політичними позиціями, можуть зблизитись для загальної Реформації.

Ми, українці, дивимось на Європу як на стандарт життя, але мало думаємо про християнські основи цієї комфортної

для життя цивілізації. Без належного духовного підґрунтя неможливо досягнути благополуччя, безпеки, свободи, гідності та справедливості. Сучасній Європі потрібно зміцнити цей фундамент, а нам ще належить його закласти. Без продовження Реформації, її бачення, принципів і цінностей Європа не матиме майбутнього. Без спадщини Реформації, без залучення до неї Україна не має шансів стати сильною і процвітаючою нацією.

Ювілей Реформації нагадає нам

**Християнин, який
шиє взуття, виконує
свій християнський
обов'язок не тоді, коли
вирізає хрестик на
взутті, а коли робить
добротне взуття.**

про християнські принципи суспільного життя, духовні передумови процвітання, ключову роль церкви в перетворенні себе й суспільства.

Ця історична дата ставить перед нами запитання: наскільки

ми готові змінюватись, щоб отримати шанс на інше, християнське майбутнє у Європі?

26 серпня 2016 р. Президент України Петро Порошенко підписав Указ «Про святкування в Україні 500-річчя Реформації», у якому «з метою визнання вагомого внеску протестантських церков і релігійних організацій, їхньої ролі в українській історії» доручив «розробити за участі представників протестантських релігійних організацій України план заходів з підготовки і святкування в Україні 500-річчя Реформації». Цей указ дає початок серії заходів церковного, суспільно-політичного, культурно-освітнього характеру.

Уже сам по собі цей факт говорить про те, що українські політики шукають духовні ресурси, які допомогли б реформувати країну.

Для європейців Реформація — це те, що сталося у Німеччині 500 років тому, що сформувало (або реформувало) і продовжує реформувати Європу.

Для українців Реформація — це те, що має ще відбутись, що має сформувати й реформувати українську націю як християнську й водночас європейську.

Ось чому, дивлячись на європейську історію подій Реформації з повагою та інтересом, ми бачимо попереду свою Реформацію — як завдання, покликання й можливості. 🕊

Михайло Черенков,
док. філос. наук, проф. НПУ
ім. М.Драгоманова, проф. УКУ, віце-
президент фонду «Духовне відродження»

Джерело: religion.in.ua

Чому Реформація не мала

Напередодні святкування 500-річчя Реформації у світі організовують різноманітні заходи, які допомогли б глибше осягнути феномен цього явища. Не обійшла ця хвиля й Україну. Багато людей, організацій та церков працюють над тим, щоб українці змогли осягнути надзвичайну роль реформування теології й практики церковного життя в історії людства.

Адже насправду — хіба не унікальним є явище, коли реформа, яка була спрямована на оновлення й очищення церкви, захопила всі сфери життя тогочасної Європи. За якихось 100 років значна частина європейських країн не просто прийняла ідеї «нової» теології, а зробила їх основою й фундаментом національних церков.¹

Вітер релігійних перемін не просто приніс нове усвідомлення давніх біблійних істин. Через ідеї Реформації не лише якісь окремі люди, а цілі народи змогли пройти шлях самоусвідомлення та самоідентифікації. Від загальної безликовості Священної Римської імперії — до самобутніх національних утворень з особливою ментальністю, культурою і спадком. Саме тоді зародилися ті європейські держави, народи й нації, які ми знаємо сьогодні.

Чому ж на теренах України ці ідеї так і не набули доленосного значення? Чому, не зважаючи на близькість країн, де відбувалася Реформація, цей рух не став всезагальним для України?

На той час відбувалося формування українців як нації. Зародження козацтва, відновлення Києва як центру життя (після татаро-монгольської навали й років запустіння), піднесення української еліти за походженням (після розбудовувала свої родові гнізда до розмірів міст й отримання тими містами магдебурзького права²). Власне, дивлячись із сьогодення на події того часу, дивуєшся, чому передові ідеї Реформації не мали вирішального впливу на перебіг подій в Україні.

Хоча не можна сказати, що події в Європі не мали жодного впливу в нашій стороні. Адже в Речі Посполитій, частиною якої на той час була українська земля, Реформація досягла значних успіхів.

- Волинський князь Федір Острозький зі своїм загоном декілька років воював на боці гуситів (чеських протестантів, послідовників Яна Гуса), а пізніше підтримував тісні стосунки із чеськими протестантами.
- На терени як Польщі, так і України потяглися численні чеські переселенці, які тікали від війни. Вони засновували свої громади, відкривали школи й проповідували ідеї Яна Гуса. Це явище набуло такої масовості, що навіть король Ягайло 1423 р. відзначав у листі до львівської шляхти, що українці охоче допомагають гуситам, не зважаючи навіть на те, що король і папа закликали цього не робити³.
- Одним із гасел Реформації була фраза «Sola Scriptura», що означає — «Тільки Писання». Таким чином Слово Боже в питаннях віри та стосунків із Богом знову ставало вирішальним. Саме тому в більшості країн,

що прийняли ідеї Реформації, почали масово друкувати Біблії. Подібне відбувалось і в нас. Завдяки просвітницькій діяльності Франциска Скорини з'явилися перші переклади Слова Божого, які називались «Біблія Руська», яку спочатку видали в Празі (1517–1519 рр.), а згодом, 1525 р. — у Вільно. Натхненні цією працею, українські церковні діячі самі почали працю над виданням Біблії українською мовою. Як наслідок — 1561 р. з'являється Пересопницьке Євангеліє, видане в Пересопницькому монастирі на Рівненщині. Потім був виданий «Новий Заповіт» у перекладі В. Негалевського (1581 р.). А того ж року, за сприяння князя Костянтина Острозького, виходить повний переклад Біблії староукраїнською мовою, який отримав назву — Острозька Біблія.

- Для того щоб вивчати Біблію, необхідно, щоби люди мали певну освіту. Саме це стало причиною заснування різноманітних навчальних закладів у Європі. Подібний процес відбувався і в Україні. Відкриваються братські школи. Князь Костянтин Острозький 1576 р. засновує «Волинські Афіни» — знамениту Острозьку академію, яка на тривалий період стала центром науки. Згодом, у Києві, відкривається київська братська школа (1615 р.), на базі якої формується відома Києво-Могилянська академія (1659 р.).
- Відтак на теренах України виникає багато різноманітних церков, що сповідають принципи Реформації. Це були церкви як громад переселенців (чехів, німців), так і місцеві церкви. Як писав Грушевський, серед магнатів було добрим знаком бути покровителями протестантів. Тим же шляхом ішла й шляхта.⁴

Чому ж тоді ідеї Реформації не набули розголосу серед простих українців? Чому, не зважаючи на всі ці здобутки, Реформація так і не стала фундаментом кардинальних змін

¹ Ерл Є. Кернс. Дорогами християнства. — М.: Протестант, 1992.

² Право на самоврядування міста, яке дарував король. На чолі міста стояв бургомістр, якому допомагав виборний магістрат. Місто ж звільнялося з-під суду феодала й самостійно займалося врядуванням господарства. Найперше магдебурзьке право отримали міста Галичини й Волині.

³ Шишка О. Наше місто. — Львів, 2002. — 23 с.

⁴ Грушевський М. С. З історії релігійної думки на Україні. — К.: Освіта, 1992. — 124 с.

великого успіху в Україні

в українському соціумі? Так, вплив на культуру й освіту народу ідеї Реформації мали. Піднявся рівень освіти як простого народу, так і духовенства. Було здійснено церковну реформу, яка сприяла відродженню православ'я та книгодрукування. Зрештою, саме реформаційні ідеї рівності й свободи були в основі феномену козацтва. Але чому простий народ холодно сприймав «нову релігію», попри всі позитивні моменти?

На це є, принаймні, три причини.

Перша — це успішна контрреформація в Речі Посполитій. Контрреформація — це рух проти ідей Реформації, направлений на очищення та зміцнення престижу самої Римо-Католицької церкви. Він почався ще до заяв Мартіна Лютера, утім саме тези німецького реформатора пришвидшили процеси всередині католицької церкви. Було скликано Тридентський собор (1545–1562 рр.), на якому було підкреслено роль церкви в спасінні людини (людина спасається вірою, ділами й за посередництва церкви), затвердилась непохитність церковної ієрархії, таїнств і традицій. Також був стверджений індекс заборонених книг — перелік видань, які, на думку папи, містили очевидні єресі, відтак вони були заборонені церквою. У цьому індексі, поряд із творами відомих гуманістів того часу, були й книги протестантських теологів. Як казали, критерієм вірності церкві була вірність папству.

Через «просвітницьку» діяльність отців-єзуїтів здійснювалося повернення в лоно католицької церкви польської шляхти. Засновуючи різноманітні навчальні заклади із високим рівнем викладання, молодих людей виховували виключно в дусі католицизму. Через підкупи, шантаж і політичні інтриги багато заможних сімей змушені були визнати себе католиками. Такими чином ті, хто сповідував протестантські погляди, були позбавлені впливу. Річ Посполита — одна із небагатьох країн Європи, яка повернулася у лоно католицької церкви, попри значний відсоток протестантів.

Як приклад, можна згадати історію князів Острозьких. Вплив Костянтина Острозького на українську культуру,

релігію і суспільство важко переоцінити. Проте вже його внук — Януш Острозький — прийняв католицизм⁵ і сприяв створенню командорату мальтійського ордену в Польщі.

Друга причина — відродження православ'я на теренах України.

Як уже зазначали, ідеї Реформації дали поштовх для розквіту книгодрукування й освіти в Україні. Власне ці процеси привели до часткової реформації всередині православ'я. Міщани організовувались у братства й відкривали школи, де предмети викладали українською, де заохочували читати Святе Письмо не лише на уроках, а й удома. Священство прагнуло здобувати освіту, щоби на рівних сперечатись із єзуїтами. Частина української шляхти стала на бік православ'я, захищаючи його права в сеймі, підтримуючи різноманітних релігійних діячів на своїх теренах. Козацтво, яке на той час почало набувати сили, теж брало активну участь у цьому процесі. Козацькі ватажки — Дмитро «Байда» Вишневецький, Петро Конашевич-Сагайдачний відкрито проголошували себе борцями за православну віру. Тогочасні письменники й культурні діячі Єлисей Плетенецький, Захарія Копистенський, Атанасій Кальнофойський ставали на оборону православ'я у своїх друкованих творах.

Агресивна католицька політика Речі Посполитої призвела до того, що захист своєї православної віри вилився у захист своєї української ідентичності. Більшість людей на побутовому рівні почала сповідувати принцип — українець, отож православний. Такий розвій православ'я і енергійний його спротив наступу католицизму призвів спочатку до Люблінської унії (1569 р.), а потім — до Берестейської унії (1596 р.) і виникнення греко-католицької церкви.

Саме тому протестанти опинились у меншості, поміж католицизмом і православ'ям, які переживали підйом. Не маючи можливості повноцінно розвиватися, відчували

⁵ Ясіновський А. Острозький Януш Костянтинович // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. — К. : Наук. думка, 2010. — Т. 7 : Мл — О. — С. 693.

спротив серед простого населення, а особливо після польсько-шведських воєн (1600–1611 рр.), під час яких шведи сприймалися як агресори-лютерани, протестантський рух утратив свою значущу роль у Речі Посполитій.

І останнє — власне, хто захоплювався ідеями протестантизму.

Відповідь на це питання знаходимо в словах академіка Грушевського. Попри всі позитивні моменти, Реформація здебільшого асоціювалась із правлячою верхівкою. Найбільшими прихильниками ідей Реформації були магнати й представники шляхти. Радзівіли, Войнаровські, Сапіги, Кишки, Ходкевичі, Чапличі, Немиричі — ось неповний перелік родовитих магнатів, які вітали протестантський рух⁶. Більшість із них були не просто багатими землевласниками, а й тими, хто напругу впливав на тогочасну політику держави (Радзівіли, Немиричі). Для простих людей ідеї Реформації асоціювались із панівним класом, із примхами багатих. Тому подібні нововведення викликали скоріше відчуження й настороженість, ніж зацікавлення.

Утім, розважаючи над тим усім, доходиш висновку — не можна бути добрим, нав'язуючи добро силою. Не можна нав'язати навіть найкращі ідеї. Не можна змусити виконувати Заповіді Божі, не можна здійснити перемену мислення за наказом згори.

Не можна доносити євангельську звістку, дивлячись спогорда на тих, кому ти цю Добру Новину розповідаєш. Боже Євангеліє передається від серця до серця. Так, як про це казав апостол Павло (1 Кор. 9:19-23). Так, як це зробив Сам Бог, — у Тілі Свого Сина зійшовши до людей, щоб уста в уста проголошувати Божу любов і показувати її дієвість Своїм життям.

Без цього євангельська вістка втрачає свою силу. І навіть якщо на її сторожі стоять сильні світу цього, це не допоможе. Бо сила Божого слова — у зміні серця, а не в літургії. Бо велич Бога — у дієвих Божих істинах, які працюють у серці, а не в кількості надрукованих Біблій. Бо покаєння і зміна стилю та способу життя — це наслідок роботи Духа Святого, а не рішення політичної еліти.

Як не буде потреби в Богові, то ніякі реформування не допоможуть. Переосмислити життя й змінити його не можуть жодні накази зверху, жодні інновації чи геніальні ідеї. Зміни мають початися зсередини. Починаючи святкувати 500-річчя Реформації, слід пам'ятати, що гасла того часу були спрямовані не на зміну політичної системи чи церковного устрою. Вони говорили до кожного серця й вимагали зміни в особистих стосунках із Богом.

Якщо хочемо побачити зміни в тих, кого ми ведемо, кого навчаємо і в кого вкладаємось — потрібно розпочати із себе. І лише тоді, коли наше серце зміниться, ми зможемо вплинути на когось іншого. Якщо ця зміна, чи віднова, чи розбудова стосунків із Богом відбудеться в житті кожного зокрема, тоді зміниться наша країна. Бо це обіцяв Сам Бог. 🕊

Олег Блощук,
магістр теології, викладач
народних звичаїв, свят та обрядів,
пастор євангельської християнської
церкви «Скеля» м. Рівного

⁶ Детальніше про цей період читайте у «Вікіпедії», сторінка — Реформація, підрозділ «Вплив реформації на Україну».

ДВА КЛЮЧІ

Для того щоб краще розуміти Біблію, сприймати її як цілісну й послідовну історію, варто скористатися двома важливими ключами. Це поняття «завіту» і «царства».

Перший із цих ключових термінів — «завіт». Завіт — це угода між двома чи більше сторонами, укладена особливим чином. Через завіт двоє обирають один шлях, спільну долю. Уся Біблія побудована на концепції «завіту». Як відомо, вона складається з двох великих частин — Старого і Нового Завітів. Тему спасіння, розкрити Богом у Біблії, також можна зрозуміти лише у світлі завіту між Богом і людиною. Найважливіший осередок суспільства — сім'я, створюється через шлюб, який задуманий Богом як стосунки завіту. Отже, для того щоб зрозуміти Божий задум у всій повноті, нам потрібно зрозуміти сутність завіту.

Завіт є домовленістю, але не звичайною, а найурочистішою, основою якої є вірність і любов. Немає ближчих і тісніших стосунків, ніж стосунки в завіті. І це робить його ще дивовижнішим, адже всесильний, суверенний Бог бажає мати ці стосунки завіту з людиною. Ми навіть можемо припустити, що Бог створив людину за Своїм образом і подобою саме для того, щоб вона була Його партнером у завіті.

Для того щоб зрозуміти Божий задум у всій повноті, нам потрібно зрозуміти сутність завіту.

Другий ключ для розуміння Біблії як послідовної історії — це «царство». Цей термін невід'ємний від завіту. Центральною темою у проповідях Ісуса Христа під час Його публічного служіння було Царство Боже. Послання апостола Павла також спрямовані на розкриття теми Царства Божого.

Коли йдеться про царство, то мають на увазі царя, підданих, а також територію, на якій воно розташоване. У перших двох розділах Книги Буття чітко бачимо, як Бог створює Своє Царство на землі. У першому розділі Книги Буття описано, як Він підготував територію, і, починаючи з другої частини першого розділу, а потім і в другому розділі розповідається, як Він створює Своїх підданих. Відтак Бог, який є Царем, благословив Своїх підданих і зробив це саме через завіт. Цей завіт називають Едемським (підтверджений богословами в Бут. 2:7-17, Ос. 6:7), він містив умову, що яскраво свідчила, що Бог є володарем, а людина — Його піддана. Бог посадив посеред раю дерево пізнання добра і зла. Дерево можна теж розглядати як засіб, що забезпечував обов'язкову умову для підтвердження дійсності завіту. Тільки розуміючи це, можна повною мірою усвідомити весь зміст спокуси людини змієм. Із написаного в Книзі Буття 3:1-5 стає зрозумілим, що змій дуже добре усвідомлював зміст і особливість завіту. Він знав, що благословення людини базується на завіті. Йому також було відомо, що коли людина порушить умову завіту, то втратить благословення, дані Богом на основі завіту. Сатана, він же змій, спокушує людину в тому, щоб вона відмовилась від Божого керівництва й стала незалежною. Як результат, людина зламала завіт, утратила всі благословення, дані Царем через завіт,

для розуміння БІБЛІЇ

і втратила єдність із Богом — джерелом життя, що зробило її смертною. І світ став місцем правління сатани над системою, у центрі якої опинилася людина.

Після цього історія людства швидко докотилася до аморальності та хаосу. Історії про допотопний світ і про Вавилонську вежу є прямим доказом того, що люди відкинули Бога як свого царя через гордість і розбещеність. Розселення людства по всій землі, описане в 11-му розділі Книги Буття, відбулося в момент апогею людської зарозумілості та спротиву.

Але Бог не залишив нас. Тепер через укладення нового завіту з однією людиною Він намагається викупити занепаке людство. Цей завіт називають Авраамовим, історія його розвитку показана в Біблії, починаючи з 12-го розділу Книги Буття. Через Завіт з Авраамом Бог дає обітницю про землю, потомство й благословення. Ці обітници теж слід розглядати в контексті царства: тобто територія (земля), піддані (потомство) і Володар (Його благословення). Ще одним ключем для розуміння цього завіту є обітниця про те, що через нього поблагословиться весь світ. З моменту укладення цього надзвичайно важливого завіту розпочалася драматична історія викуплення людства.

Залишивши батьківщину в землі Ханаанській, нащадки Авраама вирушають до Єгипту, де невдовзі стають рабами. Проте Бог, будучи вірним завіту, укладеному з Авраамом, виводить єврейський народ з Єгипту. На шляху до землі обітованої Бог укладає ще один умовний завіт, названий Мойсеевим Заповітом, у якому другою стороною є вже не одна велика родина, а народ Божий. Ключем для розуміння цього завіту знову є концепція «царства». Територія — це обіцяний Богом край — земля Ханаанська, піддані — 12 племен Ізраїля і Сам Бог — Цар і Володар.

Після повернення до даної Богом землі вибраний народ розпочинає життя спочатку. Але ізраїльтяни знову порушують Мойсеев Завіт, відкрито не корячись Богові як своєму Цареві. Зневажливе ставлення до завіту, який є основою їхнього благословення, призводить до полонення Вавилонською імперією. Цю подію вважають кінцем історії Ізраїлю. Проте під час цього «чорного» періоду Бог дає дивовижні обітници про кардинально новий завіт, котрий буде даний згодом (Єр. 31 та Єз. 36). Для народу, який зрадив Його, Бог, із ласки Своєї, обіцяє прощення, відновлення серця й присутність Святого Духа в цьому зовсім новому обіцяному завіті.

Після 70 років вавилонського полону євреям було дозволено повернутися на рідну землю. Але вони знову були невірні Мойсеевому Заповіту й бунтували проти Бога, прикриваючи свій протест проти Царя релігійною самоправедністю. Так тривало протягом 400 років, але прийшов час і в Ізраїлі народився обіцяний Спаситель, Син Божий,

Ісус Христос. Він проповідував про наближення Царства Божого. Утім, євреї відкинули Його звістку, заперечуючи Його право на царювання, і вбили Його на хресті. Це був момент, коли Ізраїль повністю й назавжди порушив Завіт Мойсея. Але Бог зробив щось неймовірне. Він зробив кров Ісуса

Христа, пролиту на хресті, саме тією кров'ю, якою був установлений Новий Завіт. Пророцтво про Новий Завіт, обіцяне Єремією, таким чином було виконане при таких жаклих обставинах. І Бог зробив цей завіт доступним для всіх, для євреїв та язичників, які приймають Ісуса Христа як свого Господа і Спасителя. Це стало початком епохи Благодаті.

Необхідно зазначити, що Адам як представник людства зазнав невдачі, але Христос став новим Адамом, новим представником людства. Саме тому ми народжуємось в Адамі та тілом, але коли ми народжуємось згори через віру в Ісуса Христа, то можемо прийняти благословення Нового Завіту в Христі (Еф. 1:3-14). Завдяки цьому Завіту ми, язичники, можемо отримати благословення, зазначені в пророчих книгах Єремії та Єзекіїля, а саме — прощення гріхів, дар нового життя і дар Духа Святого. Це також є виконанням обітниць, даних Богом через Авраамів Завіт, а саме — що всі народи світу отримають благословення через насіння Авраама.

Новий Завіт є одним із безумовних заповітів, тому що ті, хто перебуває в цьому завіті, мають вічну безпеку завдяки крові Христа. Через кожну людину, яка входить у цей завіт, відновлюються взаємовідносини з Богом, і Царство Боже продовжує розширюватись у цьому занепадому світі. Тепер ті, хто в Новому Завіті з Богом, більше не від цього світу. Вони перебувають у цьому світі, але їхнє є Царство Боже, і вони залишаються у цьому світі як представники Царства Божого для його поширення через проповідь Євангелії.

Саме тому Велике Доручення, дане Ісусом Його послідовникам (Мт. 28:19-20), є Божою стратегією, щоб здобувати занапащені душі для Божого Царства через вірність завіту, проповідь Євангелії й учнівство.

Коли ми дивимось на речі через призму «завіту» й «царства», то розуміємо, що Біблія — це одна захоплююча історія, головна тема якої — прославлення Бога. У ній ми знаходимо себе як частину цієї все ще не завершеної великої драми. Пам'ятаючи це, неможливо не бути переповненим глибокою вдячністю й хвалою Богові, нашому законному Цареві, який любить нас вірною завітною любов'ю. 🙏

Масато Фунакоші,
місіонер із Японії, пастор церкви
«Свята Трійця» м. Одеси

Кому необхідно читати Біблію?

- Молодим — щоб дізнатися, як жити.
- Літнім — щоб дізнатися, як старіти.
- Неукам — для мудрості.
- Ученим — для смирення.
- Багатим — для милосердя.
- Бідним — для утіхи.
- Слабким — для зміцнення.
- Сильним — для упокорення.
- Зневіреним — для натхнення...

Sola Scriptura як ключовий принцип Реформації

***Sola Scriptura* («Тільки Писання») — один із тезисів, заявлений у лоні протестантської Реформації в Європі. Згідно з ним, Святе Письмо, будучи богонатхненним за своєю сутністю і володіючи силою Божественного авторитету, є єдиним джерелом істини віровчення, непомильним мірилом духовного досвіду та життєвої практики. Цей тезис ґрунтується на біблійних віршах: «Бо пророцтво ніколи не було з волі людини, але від Бога звіщали мужі, натхненні Святим Духом» (2 Петр. 1:21); «Усе Писання богонатхненне й корисне для навчання, для докору, для виправлення, для виховання в праведності» (2 Тим. 3:16) та ін. Безумовно, у зв'язку з цим тезисом виникає запитання про роль і місце Святого Передання, тобто всього того багатого досвіду Церкви, який, звичайно, неможливо вмістити в рамки одного джерела — Біблії.**

Сучасні підходи до вирішення цієї проблеми можна умовно об'єднати в три основні групи:

1. Згідно з першим підходом, Святе Письмо та Святе Передання є двома самостійними богонатхненими й авторитетними способи збереження та поширення Божественного об'явлення і, відповідно, двома джерелами віровчення, які взаємодоповнюють одне одного (цей підхід відомий у богослов'ї як «теорія двох джерел»)¹. На цьому стоїть Римо-Католицька церква, тому не випадково ця позиція має назву «латинська схема»². Історично цей погляд ще раз підтвердили на Тридентському соборі в середині XVI ст., що стало своєрідною відповіддю Католицької церкви на принцип *Sola Scriptura*, заявлений у лоні Західноєвропейської протестантської Реформації.
2. Другий підхід віддає перевагу Святому Переданню. Саме воно, як вважають прихильники цього підходу, будучи більш давнім та більшим за обсягом, ніж Святе Письмо, містить у собі всю повноту Божественного об'явлення, а Святе Письмо — лише частина Передання або, точніше, одна з форм його вираження. Такого погляду дотримується Православна церква. З позиції сучасного православ'я, погляд на Святе Письмо й Святе Передання як на два джерела віровчення, котрі взаємодоповнюють одне одного, дає підстави вважати, ніби існують два джерела Божественного об'явлення, хоч насправді воно одне — Святий Дух.
3. Згідно з третім підходом, Святе Письмо, будучи богонатхненим за своєю сутністю, містить у собі все необхідне для розпізнання істини, а також для віри та благочестя. Прихильники цього підходу вважають Передання своєрідним санкціонованим Церквою способом тлумачення Святого Письма. Вони не відкидають Передання як таке, але приймають за умови, що воно не суперечить Писанню. Цей підхід був засвоєний основними течіями протестантської Реформації, і саме цього погляду дотримується сьогодні більшість протестантів.

Писання та Передання як богословські поняття, безперечно, містять у собі певне змістове навантаження. Щодо Писання, християнська Церква визнає 66 книг, що входять

до канону Біблії (39 у Старому Завіті, 27 — у Новому), та вважає цей текст богонатхненим, тобто написаним під безпосереднім впливом Святого Духа³. Канонічність Святого Письма, що встановлює певні межі священного тексту, визнана в християнському світі більшістю християнських церков. Дещо по-іншому, однак, склалося з Переданням.

Передання фактично не має тих канонічних рамок, які є в Біблії. Саме поняття «Передання» в історії християнської Церкви наповнювалося різним змістом та піддавалося певній еволюції. За часів Христа й апостолів уже існували поняття Писання та Передання, зміст котрих легко

можна зрозуміти з Євангелій та апостольських послань. Слово «передання» (грец. *paradosis*) означає «передавати», «залишати в спадок», указуючи як на саму дію, тобто процес передавання, так і на зміст переданої звістки. Наприклад, у 1 Кор. 11:23 апостол Павло написав: «Бо я прийняв це від Господа і вам передав...» (в ориг. *Paredoka*, — тут і далі

прим. авт.). У цьому значенні слово *paredoka* мало чим відрізняється синонімічно від дієслова *apangello* (сповіщаю), яке використовує апостол Іван, кажучи: «Те, що ми побачили й почули, сповіщаємо й вам» (1 Ів. 1:3), — або дієслова *elaesan* (проповідували), використаного автором Послання до євреїв: «Згадуйте ваших наставників, які проповідували вам Боже Слово» (Євр. 13:7). У цьому випадку «передати», «сповістити», «проповідувати Слово Боже» в певному розумінні ідентичні.

Щодо змісту переданої звістки апостол Павло кілька разів використовує слово *paradosis* у цьому значенні (2 Сол. 2:15; 1 Кор. 11:2, загалом у Новому Завіті це слово вживається 13 разів). «Передання» в цьому значенні не відрізняється за своїм змістом від апостольської проповіді, воно повністю з нею збігається. Коли апостоли почали записувати Божественну звістку, надсилаючи її у вигляді листів чи послань, ці листи й послання набули статусу «писання». Можна з упевненістю говорити про те, що в ранній апостольській Церкві існувала абсолютна єдність між Писанням та Переданням⁴.

Починаючи з II ст., у зв'язку із загрозою проникнення в Церкву численних єресей, складається думка про

¹ Див. Мак-Грат А. Введение в христианское богословие. — Одеса: Богомыслие, 1998. — С. 201.

² Див., наприклад, Давиденков О., Катехизис: курс лекцій. — М., 1998. — С. 32.

³ Римо-Католицька церква включає в старозавітний канон і так звані другоканонічні книги (Товіта, Юдіфії, Премудрості Соломона, Маккавії та ін.). У протестантизмі, як і в юдаїзмі, ці книги вважаються апокрифами та не входять до складу Біблії. Православна церква не вважає ці книги канонічними.

⁴ Nikos A. Nissiotis, «The Unity of Scripture and Tradition», *Greek Orthodox Theological Review* 11 (1965-1966): 189.

Передання як санкціонований спосіб тлумачення Святого Письма. Не можна було дозволити, щоб Писання тлумачили довільно або як кому до вподоби. Однак уявлення про те, що саме Писання є богонатхненним Словом Божим, яке містить повноту істини, простежується у творах багатьох отців ранньої Церкви. «Я схилився перед повнотою Писання», — писав Тертуліан ще наприкінці II — на початку III ст.⁵ Відомий захисник ортодоксії в боротьбі з аріанською єрессю в IV ст. Афанасій Великий вважав, що Писання «містить достатньо інформації для розпізнання Істини»⁶. Один із каппадокійських отців Церкви Григорій Назіанзинський, бажаючи підкреслити цінність Святого Письма, писав: «Критерієм і мірою кожного положення ми робимо Святе Письмо. Ми схвалюємо тільки те, що можна привести в гармонію зі змістом його текстів»⁷.

З часом поняття «Передання» значно розширилося. До складу Передань почали включати Правила святих апостолів, постанови перших семи Вселенських та прирівняних до них Помісних соборів, Символи віри давніх церков, давні літургії, акти мучеників, творіння святих отців і вчителів Церкви, давні церковні історії, урешті, усю давню практику Церкви, зокрема розклад священних часів, облаштування священних місць та священні дії, обряди й церемонії⁸... Урешті-решт, Передання (з великої літери) завдяки проведеному свого часу В. М. Лосським поділу між «Переданням» і «переданням» розуміють як «сам дух життя Церкви», «процес відкриття таємниці, котру сповіщає Дух Святий членам Церкви»⁹.

При такому широкому підході до Передання та великої кількості його джерел, звичайно, постає питання про істинність Святого Передання і тих ознак чи критеріїв, які можуть допомогти відрізнити його від передання неправдивого.

...Протестантська позиція щодо питання про співвідношення Писання й Передання ґрунтується на розумінні цього співвідношення, яке існувало за днів Христа й апостолів. Христос і апостоли розрізняли Писання (Мт. 21:42; 22:29; Мк. 14:49; Лк. 24:27; Ів. 5:39; 7:42; 10:35; Дії 8:32, 35; 18:28 та ін.), котре вважалося богонатхненим, отже, наділенням силою Божественного авторитету, і передання, тобто численні правила й постанови, визначені людьми, а тому не богонатхненні. Яскравим прикладом цього можуть слугувати слова Христа: «А Він у відповідь сказав їм: Чому ж і ви порушуєте Божу заповідь через ваші передання? Адже Бог сказав: Шануй батька і матір. І ще: Хто зневажає батька або матір, хай смертю помре. А ви кажете: Хто скаже батькові чи матері: Добро, яким я міг би допомогти вам, є мій дар для Бога; то може й не шанувати свого батька чи матері? Так і ви — задля ваших передань скасовуєте Слово Боже» (Мт. 15:3-6; див. також Мк. 7:1-13). Христос посилається тут на авторитетне пророцтво Ісаї (Іс. 29:13).

Ісус однозначно засуджує сформовану за Його днів практику підміни Писання переданнями старців. Святе Письмо, будучи об'явленням волі Божої, даним через пророків (2 Петр. 1:21), завжди було критерієм істини для народу Божого через свою богонатхненність (див. Іс. 8:20).

⁵ Цит. за Ведерников А. Указ. соч. С. 63.

⁶ Там само.

⁷ Цит. за: О Боге, человеке и мире. Из откровений святых отцов, старцев, учителей, наставников и духовных писателей Православной Церкви. — М.: Путь, 1995. — С. 48.

⁸ Препод. Макарий. Введение в Православное Богословие. — М.: АСТ, 2000. — С. 430-434.

⁹ Лосский В. Н. Предание и предания // Журнал Московской Патриархии. — 1970. — № 4. — С. 68.

Саме це Писання, про яке апостол Павло каже: «Усе Писання богонатхненне», представлене за часів апостолів Законом, Пророками та власне Писанням, і є авторитетом як для Христа, так і для Його послідовників. «У відповідь Ісус сказав їм: Помиляєтеся, не знаючи ані Писання, ані сили Божої» (Мт. 22:29). Апостол Павло, переконуючи юдеїв у месіанському подвигу Христа, «від ранку аж до вечора говорив їм, засвідчуючи про Боже Царство, переконував їх про Ісуса із Закону Мойсея і пророків» (Дії 28:23)...

Протягом певного часу апостольську звістку про Христа також передавали усно, доки пізніше не записали. Апостол Павло пише: «Отож, брати, стійте й тримайтеся передань, яких ви навчилися чи то

через слово, чи через наше послання» (2 Сол. 2:15). Важливо наголосити: у якій би формі ця апостольська звістка не передавалася, в усній чи письмовій, зміст її не змінювався...

Один і той самий Дух, котрий надихав колись пророків та апостолів передавати Боже Слово, дбав і про збереження цього Слова в історії. Саме Він керував і свідомістю керівників Церкви Христової, допомагаючи зібрати воедино те, що вже було богонатхненним через своє Божественне походження. Саме так слід розуміти укладання Новозавітного канону в лоні Церкви. Церква, в особі її благочестивих керівників, у молитві стоячи перед Богом, просила про керівництво Духа Святого, щоб розрізнити богонатхненне і не богонатхненне. Той самий Дух просвітлює та навчає широко віруючу людину, котра сьогодні читає Святе Письмо (Ів. 14:26; 1 Кор. 2:12-13).

Писання є первинним для протестантів саме тому, що являє собою богонатхненне джерело, і з цим еталоном необхідно звіряти будь-яке джерело духовної інформації. Протестанти не відкидають Передання як таке. Принцип той самий, що й за часів Христа і апостолів: Передання треба перевіряти Писанням, а не навпаки.

Надання більшого авторитету Святому Переданню як «єдиному способу сприйняття істини»¹⁰ чималою мірою сприяло применшенню значення Писання в житті Церкви. І хоч Церква визнає Писання яскравим проявом Божественного об'явлення, Словом Божим, однак багато людей вважає Біблію радше предметом культу, аніж живим Словом Божим, адресованим кожного віруючому. Її рідко читають удома, а в храмі, хоч і читають, проте це давно перетворилося на форму чи ритуал, за яким люди, приходячи до храму заради спасенного Слова Божого, його просто не чують. «Факт гіркий, проте безперечний, — пише Архієпископ Михаїл (Мудьогін), колишній ректор Санкт-Петербурзької духовної академії, — православна людина не знає Слова Божого й не прагне, навіть не вважає за потрібне, знати...»

...І виною цьому — зміщення акцентів з Писання на Передання, наділення Передання особливою sacramentalною роллю, котрої не знали Христос та апостоли. Саме Святе Письмо, будучи богонатхненим за своєю сутністю, має залишатися єдиним критерієм істини, віри, богослужбової практики й особистого молитовного досвіду віруючого християнина, а співвідношення між Святим Письмом і Переданням має бути таким самим, як і за часів Христа й апостолів.

Євген Зайцев,
доктор теології, кандидат філософських наук

Подается у скороченому вигляді

¹⁰ Лосский В.Н. Так само. — С. 67.

в моєму житті

Я часто ставлю собі запитання, що було б зі мною, якби в 25 років Біблія не прийшла в моє життя? Велике розчарування в собі, у людях та сенсі життя на землі. Це сталося з мільйонами людей, які не поставили своє життя під дію (вплив) Слова Божого.

Шляхетний чоловік після жахливого нещасного випадку втратив обидві руки й зір. Вибух стався на заводі хімічної промисловості. У тій трагедії загинуло багато людей, але наш герой вижив у суперечливих обставинах, проте його обличчя, руки й тіло обгоріли до невпізнання. Після цього Мак Персон глибоко зневірився й хотів лише одного: померти. Сірі й страшні будні тягнулися й мучили бідолаха. Мак не знав, для чого йому потрібне це життя, для нього воно було суцільним жахоттям. Та великий Бог, якого він прийняв своїм Спасителем, знайшов ключ до його серця й осяяв його душу світлом.

Персон розповідав: «Мені хотілося мати спілкування з Богом через читання Святого Письма, але як? Книга для сліпих мені не допоможе, бо в мене майже немає рук». Але Господь сказав йому в душі: «Маку Персоне, учися читати Біблію язиком». Із великим завзяттям він узявся за вивчення мови для сліпих. Коли є мета, головне не ослабнути на шляху до неї. Він осягнув шрифт Брайля і швидко вчився читати не руками, як всі сліпі, а язиком. Багато праці доклав він, поки, нарешті, навчився цього.

Одного разу, вже в глибокій старості, його запитали, скільки розділів Біблії він прочитав за життя? «Розділів? — перепитав він,

сміючись. — Я багато разів прочитав усе Святе Письмо».

Один чоловік сказав: «Хто навчився читати й не прочитав Біблії, той даремно навчився читати». Складаючи залік із християнської етики в інституті, я не зміг відповісти на запитання: скільки в Біблії є Євангелій, хто їхні автори і що вони описують? На той час я вважав себе побожною людиною, а однокурсники називали мене святим. І я зрозумів, що цей вислів про мене, тому вирішив почати читати Слово Боже.

І ось що Біблія зробила зі мною.

1. Привела до спасіння

«Поправді, поправді кажу вам: Хто слухає слова Мого, і вірує в Того, Хто послав Мене, життя вічне той має, і на суд не приходять, але перейшов він від смерті в життя» (Ів. 5:24).

Унікальність Слова Божого полягає в тому, що воно змінює життя людей. Кажуть, що всі книги дають знання, а Біблія змінює життя. І це цілком правда, бо про це у свій час писав апостол Іван (Ів. 5:24).

За чотири місяці я прочитав усю Біблію. Зрозумів, що я дуже грішна людина й мені потрібно повірити у викупну жертву Ісуса Христа. У те, що Він народився на землю заради мого спасіння. Пішов на хрест Голгофський, щоб викупити мене від сили гріха. Був у пеклі замість мене. Коли я повірив у це, до мене прийшла впевненість, що тепер я спасений і моє ім'я записано на небі у Вічній Книзі. Гріхи, які мене мучили й не давали спокійно жити, залишили мою свідомість назавжди. Совість

стала чистою, а життя розпочалося з нової сторінки.

У моєму житті були деякі речі, які мені не подобалися, але я не міг від них звільнитися. Усе, що мені пропонували, я перепробував, і ніщо не допомогло. Писання, яке увійшло в моє життя, зробило мене вільним від цих залежностей в одну мить і по цей час, уже понад 20 років. Також я звільнився від страху перед смертю. Раніше похорон був для мене великим страхом, тепер це місце плачу, де очищається душа. Також є розуміння, що смерть — це перехід у вічність.

Писання насправду приводить людину до Христа.

2. Зміцнює віру

«Тож віра від слухання, а слухання через Слово Христове» (Рим. 10:17).

Українці часто стверджують недостовірний факт, у який свого часу вірив і я: «У якій вірі народився в такій і помру». Насправді ж людина народжується не у вірі, а в гріхах: «*Отже я в беззаконні народжений, і в гріху зачала мене мати моя*» (Пс. 50:7). Так Слово Боже відкрило мої очі на правду про віру. Читаючи кожного дня Писання, я почав розуміти, що вірив у існування Бога, але не довіряв Йому свого життя та рішення ситуацій, у яких опинявся. Я зовсім не знав про те, що в Слові Божому є близько 30 тисяч обітниць, даних Богом для людини.

Моя віра почала зростати згідно з тим, як про неї писав апостол Павло: «*Правда-бо Божа з'являється в ній з віри в віру, як написано: «А праведний житиме вірою» (Рим. 1:17).* Тепер у кожній ситуації, яка траплялася, я намагався чинити згідно з тим, як написано в Біблії. Життя почало ставати мені в радість і задоволення, хоча були й випробування.

Після одруження я півроку не міг влаштуватися на роботу. Дружина завагітніла й теж не працювала. Ми винаймали квартиру, за яку кожного місяця потрібно було платити. Збереження закінчилися, і я в повному відчаї ходив від фірми до фірми, шукаючи роботу за своєю спеціальністю. Одна жінка-директор таки погодилася взяти мене, але висунула умову, що потрібно працювати без вихідних. Я відмовився, бо згідно з Біблією людина не повинна працювати сім днів: «*І поблагословив Бог день сьомий, і його освятив, бо в нім відпочив Він від усієї праці Своєї, яку, чинячи, Бог був створив*» (Бут. 2:3). Мені було дуже важко відмовитися від цієї роботи, але

я вирішив жити по вірі (згідно з Писанням). Через тиждень я влаштувався на іншу роботу, де потрібно було працювати п'ять днів на тиждень, і з Божої ласки в перший же місяць мені видали таку зарплату, яку пропонували на попередній роботі.

3. Дозволяє спілкуватися з Богом

«Багато разів і багатьма способами в давнину промовляв був Бог до отців через пророків, а в останні ці дні промовляв Він до нас через Сина, що Його настановив за Наслідника всього, що Ним і віки Він створив» (Євр. 1:1-2).

«Споконвіку було Слово, а Слово в Бога було, і Бог було Слово... І Слово сталося тілом, і перебувало між нами, повне благодаті та правди, і ми бачили славу Його, славу як Однородженого від Отця» (Ів. 1:1, 14).

Бог створив людину як вінець Свого творіння, щоб мати з нею спілкування. Людина згрішила та втратила спільність із Творцем. Владика пропонував різні шляхи відновлення цієї єдності з людиною. Він вибирав пророків, через яких говорив до людей, і так тривало до Івана Хрестителя. А далі Біблія говорить, що Бог почав спілкуватися з людьми через Ісуса Христа (Євр. 1:2). Ісус вознісся, а що далі? Небесний Батько спілкується з людьми через Слово Боже, яке і є Сином Божим (Ів.1:1,14).

Щоранку починаю день із читання Слова Божого. У мене щодня є запитання до Бога. Читаю Біблію розділ за розділом, і Бог промовляє до мене через тексти Писання. Приміром, зараз Бог кличе мене до організації нової церкви, а для її реєстрації потрібна

назва. Через один розділ Біблії Бог проговорив п'ять разів одну й ту саму назву. У неділю на богослужінні читали два біблійні тексти, де теж була ця назва. Тепер я твердо переконаний, що це від Господа. Таким способом проходить моє спілкування з Богом кожного дня й на всі теми життя.

4. Веде по життю

«Для моєї ноги Твоє слово світильник, то світло для стежки моєї» (Пс. 118:105).

«Усе Писання Богом надхнене, і корисне до навчання, до докору, до направи, до виховання в праведності, щоб Божя людина була досконала, до всякого доброго діла готова» (2 Тим. 3:16-17).

Що визначає вашу поведінку в суспільстві, подружньому житті, сім'ї, на роботі?

Хто є вашим головним порадником?

Чому ви живете так, як живете?

Зупиніться на мить, візьміть аркуш паперу та ручку й напишіть відповіді на ці запитання.

Як не дивно, моє багатогранне життя (здоровий юнак, успішний студент, хороший спортсмен, ерудована людина, побожний християнин тощо) без Слова Божого заводило мене в глухий кут. Для чого жити далі? Як чинити так, щоб потім не жалкувати? З якою дівчиною одружитися? Відповіді, які пропонував мені світ, мене мало задовольняли.

І дуже вчасно в моє життя прийшло Слово Боже, яке почало мене навчати, докоряти, направляти та виховувати в праведності. Іншими словами, стало світільником для мого життя (Пс. 118:105).

Мені дуже потрібні були поради, як вибрати супутницю життя. Біблія дала мені повну характеристику дівчини, яку потрібно вибрати: богобійну, чеснотну, яка шанує батьків.

Запальний за характером, я важко зживався з людьми. Велике бажання змінитися мені не допомагало. Лишень Біблія почала давати мені поради, як ставати кращим. Слухаючи цих порад і практикуючи їх у житті, я побачив зміни у своєму характері. У мене з'явилося багато друзів. Мені захотілося допомагати людям безкорисливо, роблячи їх щасливими. Так Небесний Батько почав навчати мене й удосконалювати.

5. Захищає від гріха

«Я в серці своїм заховав Твоє слово, щоб мені не згрішити проти Тебе» (Пс. 118:11).

Хтось кожного понеділка, хтось кожного першого числа місяця, хтось із нового року приймає рішення жити по-новому. У більшості людей так нічого й не виходить, і вони приходять до ще більшого розчарування. Скільки разів я приймав правильні рішення, та більшість із них через певний проміжок часу ставали пустими.

Коли ж моє серце почало наповнюватися Словом Божим, я позбувся гріха й усяких нечистостей, які мене переслідували. Кожного тижня я намагався вивчати напам'ять одну обітницю з Біблії, або тексти, які допомагали мені справлятися з гріхом чи робити правильний вибір. Так почала приходити в моє життя свобода. Або Слово Боже збереже тебе від гріха, або гріх збереже тебе від Слова. Ми вибираємо, кому надати перевагу. Якщо вибираємо кожного дня багато Слова, то автоматично вибираємо кожного дня «ні» гріху. Лише серце, переповнене Словом Божим, може бути вільним від гріха.

Від усього серця хочу запросити тебе, любий читачу, впустити Слово Боже у своє життя. Розпочинай день із читання Біблії. Читай один Псалом, одну Приповідь Соломонову і хоча б 1-4 розділи Біблії за порядком. Це буде не втрачений час, а надбаний. Біблія — єдина Книга, яка змінює життя людей на краще й веде до вічності з Богом. 🙏

*З найкращими побажаннями,
пастор євангельської церкви
«Благодать» м. Рівного
Любомір Турчак*

Любомір і Тетяна Турчаки з донькою Любою і сином Веніаміном

Стежинка

*У цей чудовий нині час із привітанням йде до вас
Люба «Стежинка» — журнал для малят!
З нею помандруєш ти у незвідані світи!
По сторінках з нею радісно йти!
Вузька Стежинка запрошує вас,
Щоб в серденьках вогник любові не згас!
В ній поради знайдеш ти — чистим серце зберегти,
В Царство Ісуса дорогу знайти!
І на крилах вітерець по стежинці до сердець
Пісню дарує з ласкавих небес.*

Коли я чую слово «Стежинка» — у моїй свідомості, у моїм серці, у моїй пам'яті випливає щось таке чисте, прозоре, ніжне, зворушливе і таке рідне й дороге... Найцінніше у житті!!!

Моє життя, моє служіння в дитячому християнському клубі «Стежинка» — суцільне свято, фестиваль «Стежинка» — витканий із пісень, віршів, вистав, допитливих і радісних дитячих очей глядачів...

наші друзі з хору «Стежинка» у Владикавказі. Тепер я собі навіть уявити не можу — невже я колись жила без «Стежинки»?

Як багато нас, дітей Божих, по всіх кінцях Землі молиться й працює на поширення Євангелії. Які ми всі різні й наскільки близькими ми є один до одного. І нас не може роз'єднати незнання мови, або звичаїв інших народів, відмінності в культурі. Адже нас об'єднав один Батько.

Стежинка — це...

- дитячий християнський клуб «Стежинка» в Києві;
- ляльковий театр «Стежинка»;
- студія образотворчого мистецтва з проектом «Ми малюємо Біблію»;
- хор «Стежинка» в м. Владикавказі в Осетії (Росія);
- щоденні радіопередачі «Стежинка» українською мовою;
- десятки дисків для дітей із записами вистав і книг, записаних вихованцями дикторської групи в м. Києві;
- аудіожурнали «Стежинка» для дітей із вадами зору;
- фестивалі дитячого журналу «Стежинка» — театральні вистави на центральних сценах столичних театрів силами дитячого театру «Стежинка».

І коли маленький життєвий пліт несе кризу бурі, грози, коли навалюються труднощі або хвороби, — я люблю переглядати старі фотографії моїх вихованців, фото зі свят «Стежинки», слухаю записи наших книг або радіопередач.

Стежинка — це для мене, перш за все, дитячий християнський журнал «Стежинка». А цей журнал, який вийшов у світ 1990 р., понад 26 років тому, став родоначальником величезної країни під назвою СТЕЖИНКА...

Щороку — новий сценарій, який пише Олена Мікула. На слова її віршів Павло Давидюк (директор УМТ «Світло на Сході») пише пісні. Пісні для вистав з радістю записують

У наших жилах Христова Кров. Ми керовані одним Святим Духом.

Озираючись назад, бачу дивовижну картину Божих благословень усіх минулих років. Ця картина складається з життів, присвят, служінь багатьох маленьких людей, які дуже люблять Бога й небадужі до тих, хто ще не знає радості й свободи, дарованої Ісусом. А Бог Отець пов'язав ці нитки-життя в один товстий канат, який не розірвати. Він із різних епізодів склав таку красиву, об'ємну, різнобарвну картину взаємозалежних служінь абсолютно різних людей. І мені радісно відчувати себе причетною до цього життя, до цієї історії — так Бог пише Книгу життя...

Клуб «Стежинка»

Учасники клубу «Стежинка» займаються у дикторській студії, де записують радіопередачі «Стежинка», журнали «Стежинка», аудіостежинки, аудіокнижки для дітей та дорослих, фонограми для лялькових вистав та театральні сценки.

Один із напрямків роботи місії «Світло на Сході» — робота з дітьми. Ми маємо багато ресурсів, які використовуємо, щоб донести Євангеліє дітям та підліткам:

- фонограми виступів;
- навчальні відео лялькового театру;
- сценарії вистав;
- дитячі пісні;
- відео музичних вистав.

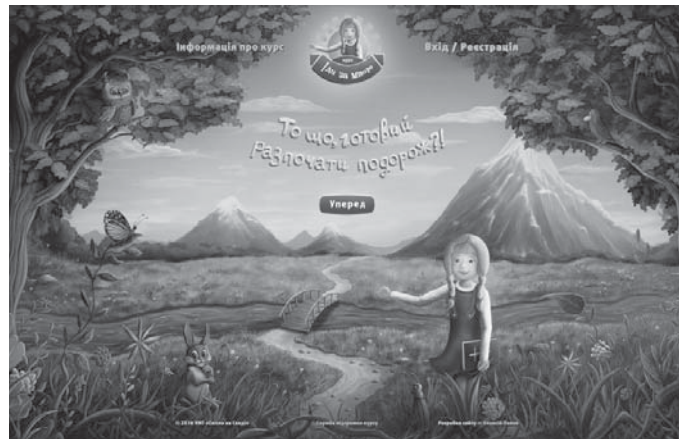

Детальніше про них — на нашому сайті: sns.org.ua

Студія

У складі дитячого клубу «Стежинка» є студія образотворчого мистецтва. Керівник студії — художник Інна Козіна. Вона — художній редактор журналу «Стежинка».

Ми маємо невеликі пересувні виставки дитячих малюнків на різні біблійні теми, з якими відвідуємо школи, інтернати, клуби, бібліотеки.

Курс «Іди за Мною»

Це дуже цікавий ілюстрований курс із вивчення Біблії для дітей молодшого та середнього шкільного віку. Зараз на курсі навчаються 5 000 дітей, а близько 15 000 хлопців і дівчат уже закінчили його.

Курс складається з 12 уроків українською та російською мовами. Для вивчення кореспондентського курсу ви можете зареєструватися онлайн на сайті, заповнивши анкету, а поки що ми розробляємо онлайн-версію курсу.

Ляльковий театр

Багато прихильників у нашого лялькового театру «Стежинка» (керівник Ірина Полухіна). Колектив багато їздить на зустрічі із вихованцями шкіл та інтернатів по всій Україні.

На сайті УМТ «Світло на Сході» можна знайти відеозаписи лялькових вистав, фонограми і сценарії, якими можна скористатись усім, хто хоче організувати у себе лялькове служіння.

Журнал виходить 7-ма мовами 6 разів на рік. Українська версія з'явилася 1999 р.

В Україні діти мають можливість отримувати журнал російською та українською мовами.

На сьогодні журнал отримують:

«Тропинку» — понад 14 000 дітей;

«Стежинку» — 28 000 дітей.

Замовити журнал можна:

☒ онлайн на сайті,

☒ у відділеннях Укрпошти.

Окрім журналів наша місія видає багато християнської літератури для дорослих та дітей.

Можна замовити книги та аудіокниги для себе та в подарунок своїм рідним і друзям.

УМТ «Світло на Сході» разом із Національною бібліотекою України для дітей організували безкоштовне передання літератури духовного змісту (книги видавництва «Світло на Сході») бібліотекам України.

Також можна отримати літературу для бібліотеки, звернувшись до нас.

Проект «Ми малюємо Біблію»

У цьому проєкті беруть участь діти з різних міст і, навіть, країн, які малюють ілюстрації до біблійних сюжетів. Можна приєднатися до нас і намалювати ілюстрацію до нової книжки.

«Стежинка» може й хоче стати в пригоді вам, наші любі вчителі!

Ми мріємо про сильну, вільну, чисту, незалежну від усього злого Україну. Україну, благословенну Богом!

І сьогодні від нас, учителів, залежить, якими виростуть маленькі українці, чого ми їх навчимо. 📖

Людмила Максименко,

автор і ведуча радіопередач «Стежинка»,

Українське місіонерське товариство «Світло на Сході» (Київ)

Хелен Кедбері¹

1877–1969

Батьки Хелен часто запрошували до себе гостей із дітьми, і всі охоче приймали їхні запрошення. І тоді в парку влаштовували веселі ігри. Іноді всі разом вирушали в похід у довколишній ліс. Під час походів на обід завжди подавали смажені ковбаски.

Після обіду, коли всі, ситі й задоволені, лежали на галявині, батько Кедбері розповідав якусь історію з Біблії. Маленька Хелен слухала його особливо уважно. Вона жваво уявляла себе учасницею подій, про які розповідав батько.

Подорослішавши, Хелен почала замислюватися над тим, чи справедливо це, що їй так добре живеться, тоді як інші люди страждають. Неповдалі від Мослі Холу розташоване місто Бірмінгем. У цьому місті багато людей жили в жахливих умовах, тому що були дуже бідні. Багато пили,

витрачаючи на спиртне останні гроші й сподіваючись у такий спосіб забути про свої незгоди.

Батько Хелен знав про цю проблему, йому дуже хотілося допомогти бідарям. І він побудував притулок для бідних і назвав його місіонерським будинком. Він допомагав бідним людям знайти гарну роботу й житло, але, найголовніше, він розповідав їм про Ісуса.

До місіонерського будинку часто приїжджали благовісники з усієї околиці. Хелен, якій на той час було вже майже тринадцять років, завжди була присутня на зібраннях і уважно слухала проповіді. Іноді співав і хор. Хелен завжди дивувалася з того, якими радісними й щасливими були співаки. Вона знала, що дехто з них

Шоколад «Кедбері»

Хелен була наймолодшою в родині Кедбері. У неї було троє братів і дві сестри. Сім'я жила в старовинному замку Мослі Хол у Англії. До замку прилягав великий чудовий парк. Родині жилося добре. Їм належала всесвітньо відома шоколадна фабрика, де виробляли найсмачніший шоколад «Кедбері». Але найважливіше: батьки були віруючими й любили Ісуса Христа. Вони розповідали дітям історії з Біблії.

¹ Функ Ліза. Хелен Кедбері. — Стежинка. — 2016. — № 4. — С. 14-16.

раніше провадив негідне життя: крав, пив, бив своїх дружин і дітей. Однак відтоді, як вони оселилися в місіонерському будинку, їхнє життя докорінно змінилося. Вони познайомилися з Ісусом, полюбили Його й зрозуміли, що потрібно змінити спосіб життя.

Хелен замислилася над питанням: як це можливо, щоб людина так змінилася? Вона почала уважніше слухати, що розповідали про Ісуса приїжджі проповідники. Їй дуже хотілося зрозуміти, хто Він і який стосунок має до неї. І хоча вона з дитинства чула історії про Ісуса, але що означає жити з Ісусом — не знала. Їй хотілося бути такою ж радісною, як співаки в хорі. Звичайно, їй жилося добре. Краще, ніж більшості інших людей. І все ж вона відчувала, що їй чогось бракує — чогось, що мали ці бідняки.

Одного чудового вечора місіонерський будинок знову відвідав гість-проповідник. Хелен, як завжди, слухала його, затамувавши подих. Слова гостя вразили її в самісіньке серце. Вона раптом зрозуміла, хто такий Ісус і який подвиг Він здійснив: помер, для того щоб усі, зокрема й вона, могли звільнитися від гріха й жити з Ним! Після того як прозвучала остання пісня, проповідник сказав: «Прошу всіх, хто бажає цього вечора прийняти Ісуса Христа як свого Спасителя, вийти вперед, і ми помолимося з ними».

Хелен злякалася. Прийняти Ісуса Господом? Так, цього їй дуже хотілося! Проте вийти вперед, на очах у всіх? Повагавшись, вона все ж наважилася й вийшла разом з іншими. Попереду стояв її батько, готовий помолитися з людьми. Побачивши свою доньку, він пригорнув її до себе. Ставши на коліна, вони обоє помолилися. Хелен запросила Ісуса у своє серце.

Повертаючись того вечора додому, вона відчула, що в ній щось змінилося. Щастя переповнило серце дівчинки. Смуток зник. Вона була твердо впевнена, що належить Ісусові.

Наступного ранку, збираючи шкільний портфель, вона поклала туди велику, товсту Біблію. Їй дуже хотілося розповісти всьому класові про те, що вона пережила, але вона не знала, як це зробити.

На перерві Хелен вийняла Біблію з портфеля й сказала вслід одній дівчинці, яка збиралася вийти з класу: «Зачекай хвилинку! Я хочу тобі щось прочитати». Розгорнувши Біблію, вона прочитала з неї текст і розповіла їй про Ісуса й про те, що пережила минулого вечора. «Ти хочеш теж попросити

Селище Бонвіл, збудоване батьком Хелен для робітників шоколадної фабрики

Ісуса увійти в твоє життя?» — запитала Хелен однокласницю.

Дівчинка була приголомшена. Однак це змусило її замислитися, і через деякий час вона теж увірувала в Ісуса. Тепер у класі були дві дівчинки, які любили Христа. Після того як обидві розповіли про Господа ще одній подрузі, та теж сказала: «Так, я хочу належати Ісусові».

Відтоді ці три дівчинки наполегливо роздавали християнські буклети на шкільному подвір'ї. У буклетах йшлося про те, що Ісус зробив для людей і як можна прийняти Його в своє серце. Деякі учні висміювали Хелен і її подруг, але були й такі, які замислювалися. Прочитавши християнські буклети, вони навіть приходили до дівчаток із запитаннями, бажаючи більше дізнатися про Ісуса. Таким чином три подружки стали місіонerkами у своїй школі.

З часом багато дівчат прийняли Ісуса в свої серця, і група юних місіонерок збільшувалася. Вони ходили зі своїми товстими Бібліями навіть на дитячі майданчики, читаючи вголос малюкам, які гралися там.

Батько з великою радістю спостерігав за місіонерським завзяттям

Подружжя Кедбері. 1919 р.

дочки. Бачачи, однак, що Хелен всюди носить із собою важку, товсту Біблію, він почав думати про те, як їй допомогти. Біблія маленького формату могла б зарадити в цій справі! Батько вирішив надрукувати Новий Завіт, який можна було завжди носити з собою, і незабаром у дівчаток в руках з'явилися кишенькові Євангелія.

Отримавши ці маленькі Нові Завіти, дівчатка вирішили організувати клуб, членом якого могла стати будь-яка дівчинка, що зобов'язувалася жити за певними принципами. Вони визначили три основні принципи:

1. Щодня читати Слово Боже й жити згідно з ним.
2. Завжди мати при собі Слово Боже.
3. Сповідувати Слово Боже й ділитися ним із іншими людьми.

Свій клуб дівчатка назвали «Лігою кишенькового Євангелія». Поступово до них почали долучатися й дорослі. «Ліга кишенькового Євангелія» зростала, її діяльність поширилася за межі Англії, про неї дізналися в інших країнах.

А що сталося з Хелен? Одного разу вона познайомилася з американським проповідником Чарльзом Олександром. Вони покохали одне одного й незабаром одружилися. Найважливішим для них було ділитися Благою звісткою з іншими людьми. Подорожуючи світом, вони роздавали кишенькові Євангелія людям.

Нині «Ліга кишенькового Євангелія» здійснює служіння по всьому світу.

Бог хоче, щоб якомога більше людей почули Його Благу звістку. Кожен може ділитися своєю вірою в Ісуса там, де перебуває: у школі, на прибудинковому подвір'ї, на дитячому майданчику... 🕊

Ліза Фукс

ПОЧИНАЮЧИ З ОСНОВИ

29 листопада 2016 р. у м. Києві відбувся круглий стіл на тему «Впровадження біблійних цінностей в науці і освіті в атеїстичних культурах», який проводив учений-фізик із Великобританії, професор Лідського університету Енді Макінтош.

Захід, на якому зібралися науковці, освітяни, студенти, проходив в Університеті менеджменту освіти Національної академії педагогічних наук і був ініційований доктором педагогічних наук, професором кафедри управління

навчальними закладами та педагогіки вищої школи Іриною Сіданіч.

Енді Макінтош — християнин, який переконаний у тому, що біблійні істини не суперечать науковим відкриттям, а лише підтверджують їх. Він наголосив: «Перший опис Землі як кулі міститься саме у Святому Письмі. Теорія еволюції не є єдиною визнаною теорією в науці. Багато років займаюся дослідженнями у галузі аеро- та термодинаміки й дійшов висновку, що якщо подивитися на світ уважно, наприклад, хоча б на політ птахів, стає очевидним, що в них був Дизайнер... Є фундаментальні закони термодинаміки, що абсолютно суперечать теорії еволюції. У природі все прагне перейти з вищого рівня енергії на нижчий, тоді як дарвіністи стверджують, що розвиток іде від нижчого до вищого».

Під час зустрічі англійський учений навів переконливі аргументи на захист теорії створення світу Всемогутнім Творцем і порадив у дискусіях з атеїстами завжди починати з основи — говорити про створення світу і викладати всі дисципліни (історію, природничі науки тощо) з погляду креаціонізму.

БАТЬКИ І ВЧИТЕЛІ — РАЗОМ

Державний вищий навчальний заклад «Університет менеджменту освіти» НАПН України та Комісія у справах освіти та виховання УГКЦ 3-4 грудня 2016 р. організували й провели семінар «Взаємодія батьків та вчителів у справі духовно-морального виховання».

Під час заходу відбулися зустрічі з київськими освітянами, батьками, державними, громадськими та церковними діячами, підбиття підсумків роботи з питань впровадження в освітню сферу предметів духовно-морального спрямування; ролі батьків та учителів у процесі виховання; особистісного використання психологічних та духовних практик задля самопомоги та взаємодопомоги в складних життєвих обставинах.

Захід відбувся за сприянням: Громадської ради з питань співпраці з Церквами та релігійними організаціями при Міністерстві освіти і науки України, Київської

батьківської християнської асоціація «Алетей» та за фінансової підтримки Комісії у справах освіти та виховання УГКЦ.

НОВИЙ ЗАПИС У КНИЗІ РЕКОРДІВ УКРАЇНИ

28 січня 2017 р. у ставропігійному студентсько-викладацькому храмі преп. Федора Острозького НаУ «Острозька академія» відбувся XII Всеукраїнський фестиваль різдвяних

Дитячий зразковий вокальний ансамбль «Здолбунівські дзвіночки» БКЦ м. Здолбунів. Керівник Антоніна Шерет

піснеспівів. У ньому взяли участь 48 дитячих, шкільних, студентських, парафіяльних, аматорських й професійних творчих колективів, хорів та ансамблів із чотирьох областей України: Рівненської, Тернопільської, Хмельницької, Вінницької — всього 530 учасників.

Метою заходу є збереження і розвиток різдвяних традицій України, підвищення духовно-культурного рівня населення, посилення ролі народної творчості, літератури, мистецтва у формуванні світогляду та естетичних смаків молодого покоління та суспільства загалом; обмін досвідом роботи із залучення молодого та старшого покоління до збереження народних традицій і обрядів.

Під час заходу було встановлено черговий рекорд України в категорії «Масові заходи» — найтриваліше виконання Різдвяних піснеспівів: 5 годин і 45 хвилин.

ВІТАЄМО НАШОГО НАУКОВОГО РЕДАКТОРА!

8 лютого 2017 р. відбулося перше цьогорічне засідання Громадської ради з питань співпраці з Церквами та релігійними організаціям при Міністерстві освіти і науки України.

Учасники затвердили план роботи Громадської ради на 2017 рік, зокрема, запланували проведення виїзних засідань у Черкаській, Запорізькій та Хмельницькій областях, а також З'їзду викладачів предметів духовно-морального спрямування.

Під час засідання голова Громадської ради, радник Міністра освіти і науки України Володимир Марущенко вручив подяку Міністра освіти і науки України члену Громадської ради, завідувачу кафедри англійської мови та літератури НаУ «Острозька академія», науковому редактору педагогічного часопису «Слово вчителю» Василю Жуковському за вагомий особистий внесок у розвиток державно-конфесійних відносин у сфері освіти.

РОДИНА — НАЙВАЖЛИВІША ЛАНКА У ВИХОВАННІ ДИТИНИ

13 лютого 2017 р. в с. Задубрівці Снятинського р-ну Івано-Франківської обл. відбувся Всеукраїнський круглий стіл «Духовно-моральне виховання дітей та молоді: стан, проблеми, перспективи». Ініціаторами проведення заходу були науково-дослідницька лабораторія християнської етики, психології та педагогіки НаУ «Острозька академія» та вчитель християнської етики Задубрівської ЗОШ І–ІІІ ст., протоієрей Павло Захарук.

Засідання круглого столу розпочали духовними творами у виконанні хору «Благовість» студентсько-викладацького храму преп. Федора Острозького НаУ «Острозька академія».

У роботі Всеукраїнського круглого столу взяв участь Митрополит Івано-Франківський і Галицький Іоасаф. Владика благословив розпочати обговорення і своїми повчаннями настановив священиків, учителів, батьків, представників влади та освіти.

З вітальним словом до всіх присутніх звернулися: голова Снятинської районної державної адміністрації Богдан Свіщовський; голова Снятинської районної ради Іван Угрин; начальник відділу освіти Снятинської райдержадміністрації Уляна Іванійчук; доктор богословських наук, протоієрей Михайл Марусяк.

З доповіддю на тему «Актуальні проблеми духовно-морального виховання дітей та молоді в Україні» виступив професор Василь Жуковський, доктор педагогічних наук, керівник науково-дослідницької лабораторії християнської етики, християнської психології та християнської педагогіки, настоятель ставропігійного студентсько-викладацького храму преп. Федора Острозького НаУ «Острозька академія».

Свої міркування щодо означеної проблеми висловили: Ігор Дрогобицький, доцент кафедри теорії та методики навчання Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти; Світлана Сміх, старший викладач кафедри педагогіки та психології Івано-Франківського ОІППО. Про стан духовно-морального виховання в загальноосвітніх закладах Снятинщини учасникам круглого столу розповіла методист Снятинського РМК Ольга Стрипчук.

Учасники круглого столу наголошували на одному з найголовніших шляхів духовно-морального виховання — створення родинного осередку духовності. А також акцентували увагу на негативному впливі соціальних мереж щодо формування духовності й моралі підростаючого покоління.

Практика роботи показує, що найважливішою ланкою в духовному вихованні дитини є саме родина. І саме в шкільному віці відбувається засвоєння соціальних норм, моральних вимог і зразків поведінки через наслідування. Саме тому необхідно допомогти батькам усвідомити, що насамперед у родині повинні зберігатись і передаватись моральні й духовні цінності, що були накопичені попередніми поколіннями, а також, що саме батьки несуть відповідальність за виховання дітей.

Сподіваємось, що в майбутньому такі зустрічі відбуватимуться систематично, щоб духовенство, педагоги та громадськість спільними зусиллями мали змогу шукати відповіді на ті виклики, перед якими стоїть суспільство.

Світлана Власова,
співробітниця науково-дослідницької лабораторії
християнської етики, психології та педагогіки
НаУ «Острозька академія»

Біблія і час

Оповідує день днів слово...
Пс. 18:3

метра, сама суперечка про це була б безглузда й ніхто не здивувався б, якби на завтра метр рівнявся чотирьом сантиметрам (коли це стало б зручно для більшості, або тому, хто приймає рішення). У політиці так найчастіше й відбувається, але в сфері пізнання Всесвіту відсутність стандартів, відсутність точки відліку, відсутність установлення певної одиниці вимірювання рівнозначна відсутності певних знань узагалі.

Тому завжди важливе значення надавали метрології.

Будь-яка країна має чітко організовану метрологічну службу, яка постійно здійснює повірку всіх вимірювальних приладів та пристроїв. Дотримання метрологічних вимог входило й у число повелінь, даних Богом народу Ізраїля:

«Не буде в тебе в торбі твоїй подвійного каменя до ваги, великого й малого, не буде тобі в твоїм домі подвійної ефи, великої й малої. Камінь до ваги буде в тебе повний і справедливий, ефа буде в тебе повна й справедлива, щоб продовжилися дні твої на землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі. Бо огида перед Господом, Богом твоїм, кожен, хто чинить таке, хто чинить несправедливість» (Повт. 3. 25:13-16);

«Обманливі шальки — огида для Господа, а повна вага — це Його уподоба» (Пр. 11:1);

«Майте справедливу вагу, і справедливу ефу та справедливого бата» (Єз. 45:10).

Утім початкове встановлення цього еталонного значення, котрому пізніше мали відповідати всі інші одиниці вимірювання довжини, ваги, об'єму тощо, залишалося за самими людьми. І лише для однієї величини вимірювання Писання не залишає нам цієї свободи. Ця величина — час. Писання саме з перших сторінок задає момент його відліку — «на початку»; встановлює одиницю відліку — день; визначає її — «і був вечір, і був ранок, день один» (Бут. 1:5 — Так! Саме «один», а не «перший»; день не міг називатися «першим», доки не було наступних — другого, третього

тощо; і цим підкреслюється еталонне значення першого дня), однозначно вказує спосіб вимірювання («світила на тверді небесній... стануть знаками, і часами умовленими, і днями, і роками», Бут. 1:14).

Усе Писання представлено нам як єдина й послідовна розповідь про стосунки Бога та людини від самого початку й до самого кінця створеного світу, і вказує на безпосередню залежність стану світу фізичного від стану цих стосунків — між Творцем і блюстителем Його творіння. Шкала часу, нанесена на лінію цієї розповіді, дає нам можливість визначити, як співвідносяться описувані події між собою (подібно до того як шкала в окулярі бінокля дозволяє відстежувати взаємне розташування об'єктів).

Таке лінійне уявлення про час перебуває в явному протиріччі зі світоглядними уявленнями язичницьких народів, які жили навколо народу Божого й розглядали фізичний світ як самостійне існування стихій, із яких цей світ складається. Відлік у просторі й часі вважали формою існування цих стихій, причому сам час, здебільшого, уявляли циклічним і повторюваним. Уявлення про час як форму існування матерії, яке дозволяє довільно встановлювати методи й одиниці його вимірювання, не тільки відводить від правильного розуміння місця й призначення людини в створеному світі, але й веде до явної суперечності, яка не має вирішення в межах цього підходу. Яскравим прикладом таких протиріч є апорія¹ Зенона² про Ахіла, неспроможного наздогнати черепаху. Щоразу, коли Ахіл пробігає половину відстані між собою й черепахою, черепаху на певну відстань віддаляється від нього, і так — до безкінечності. Або про неіснування руху: кожний «елементарний» момент часу стріла «перебуває» у певній точці простору, відтак її політ — сукупність моментів спокою.

Апологетами Слова Божого постійно доводилося протистояти елліністичним вченням, щоб «ніхто вас не звів філософією та марною оманюю

¹ Апорія (від грец. ἀπορία — непрохідність) суперечність у міркуванні, яка здається непереборною. У формальній логіці — парадокс.

² Давньогрецький філософ, 490-430 рр. до Р. Х.

Коли вам потрібно буде точно відміряти метр (наприклад — тканини), то, швидше за все, ви для цього використаєте звичайну процедуру вимірювання, приклавши до матерії лінійку. Але уявіть — після цього я прикладу до неї свою лінійку й відмічу зовсім іншу довжину. Чому це так? Причина достатньо проста: як мінімум одна лінійка дає неправильне значення (а в гіршому випадку — обидві неправильні). Далі — більше: ми прикладаємо одну за іншою різні лінійки, і всі вони дають різні показники. Як же нам дізнатися, яка лінійка точна?

У наш час для цього зазвичай використовують один із чотирьох методів:

- авторитарний метод: спитати думку авторитетної людини чи керівника, і виконати його вказівку;
- метод уніфікації: знайти середнє з усіх значень і оголосити його істинним;
- мажоритарний метод: знайти, яке зі значень задовольняє найбільшу кількість присутніх;
- метод консенсусу: просто домовитися, яке зі значень будемо вважати правильним.

Але хоча будь-який із цих методів може дати нам деяку схожість з істиною, повністю ми можемо бути впевненими, лише порівнюючи наші лінійки з еталоном, нормою (грецькою — «канон»). Якби не було еталона

за переданням людським, за стихіями світу, а не за Христом...» (Кол. 2:8), зокрема — у розумінні сутності часу. Василій Великий (IV ст.), відстоюючи біблійне розуміння часу, писав: «Він (Євномій³) говорить, що час — це певний якісний рух зір... Тільки дитина може не розуміти, що дні, часи, місяці й роки — це мірило, а не частина часу? ... Євномій, проте, через рух зір у часі, називає їх творцями часу. Таким чином, згідно з ученням цього «мудреця», оскільки жуки-жужелиці рухаються в часі, то час можна визначити так: це певний «якісний» рух жуків-жужелиць. Тому що від цього нічим не відрізняється сказане ним, окрім важливості назв» (Твори. — СПб, 1911. — С. 480-481).

З поширенням разом із християнством біблійного розуміння часу значною мірою формувалося уявлення про об'єктивність причинно-наслідкових зв'язків (казуалізм), що привело до концептуалізації поняття «закони природи» і формування сучасних методів емпіричної науки. Утім, в останні століття внаслідок проникнення в науку ідей матеріалізму вчений світ знову став схильнятися до уявлення про час як про форму існування матерії, а не як спостереження за нею (адже це означає існування спостерігача).

Відхід від біблійного погляду на природу часу ніде не проявляється так яскраво, як у питанні про дні створення світу. Дні творіння, перед якими стоять порядкові числівники, відповідно з усіма правилами граматики, мають означати буквальні дні. Саме так розуміли дні творіння майже всі — як богослови, так і вчені — від Юстина Мученика, Іринія, Блаженного Августина, Василія Великого, Амвросія Медіоланського, Феофіла Антіохійського (лише представники Олександрійської школи — Філон, Климент і Ориген — виняток) до Лютера, Кальвіна, Ашера, Кеплера, Ньютона.

Водночас нікого не бентежила, як це часто буває у наші дні, можливість існування поняття «день» до створення Сонця. Адже навіть школяреві відомо, що фізичний день із Сонцем ніяк не пов'язаний — це період обертання Землі навколо власної осі або (кажучи іншими словами, адже рух — відносний) Усесвіту навколо Землі. Інші, відмінні від буквального, розуміння дня створення — як, наприклад, тисячолітнього або ж невизначено довгого періоду часу (якщо у Господа один день, як тисяча років, то чому б «у нас» йому не бути як мільйон, а якщо

потрібно — як мільярд років?) — відразу ж викликали екезетичні проблеми, які неможливо вирішити. Наприклад: скільки жив Адам? Писання стверджує — 930 років. Але це має включати частину шостого і сьомий «день». Або як розуміти таке повеління: «Пам'ятай день суботній, щоб святити його! Шість день працуй і роби (в цей час) всю працю свою, а день сьомий — субота для Господа, Бога твого: не роби (в цей день) жодної праці... бо шість день творив Господь небо та землю, море та все, що в них, а дня сьомого спочив, тому поблагословив Господь день суботній і освятив його» (Вих. 20:8-11)? Одне й те ж слово «день» шість разів вживається (і один раз мається на увазі) в одному реченні, і, очевидно, має означати одне й те ж значення. Ми маємо працювати шість тисяч років чи шість невизначених періодів часу?

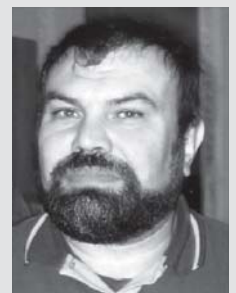
Чи означає все вищесказане, що дні творіння були звичайними 24-годинними днями? Боюсь, що вже сама така постановка питання позбавляє нас можливості дати правильну відповідь. Дні творіння за визначенням не могли бути звичайними днями і — за визначенням — не могли не бути 24-годинними. Розсудіть самі: чи можна називати «звичайним» день, коли всі процеси абсолютно протилежні тим, які ми спостерігаємо в теперішньому світі (уже створеному і який уже потрапив у рабство тління) — коли ще не діяли ні перший, ні другий принципи термодинаміки, коли все існує виникло «з нічого», і замість природного розпаду царювало надприродне «творіння»? Якби ми спробували хронометрувати процеси створення існуючими зараз методами, то отримали б абсурдні від'ємні значення, адже наші методи вимірювання часу базуються на процесах розпаду (зростання ентропії) — послаблення стиснутої пружини, розрядження батарейки, зменшення рівня води, піску тощо. Наші, із занепаłego світу, уявлення просто неможливо застосувати до цих умов. З іншого боку, що таке година? Це — 1/24 частинка доби. Таким є первинне значення, відповідно день не може бути не 24-годинним. Якщо довша (коротша) доба, відповідно довший (коротший) час.

Як тільки ми стверджуємо, що доба може бути не 24-годинною, ми маємо на увазі існування деякого іншого канонічного способу виміру часу. Сьогодні ми, по суті, відійшли від заданої системи, перейшовши на атомний стандарт часу, який узагалі ніяким чином не пов'язаний із процесами обертання планети, і повідомлення служби часу про внесення чергових змін в «еталон» — хороший доказ цього. Тому необхідно пам'ятати, що час за атомним годинником зовсім не обов'язково відповідає тому ж часу, який автори хронік визначали «за сонцем» і стандарт якого заданий у Писанні.

Що таке час — питання нелегке. Упродовж лише декількох останніх століть учені декілька разів змінювали свою думку з цього приводу. І з інших питань — теж. Чи можемо ми бути впевнені, що з усієї різноманітності думок наші судження хоча б трохи відповідають істині? Є лише один спосіб — звіряти їх з абсолютним стандартом, канонічним — Словом Того, Хто створив і час, і простір, і нас самих. 🙏

Сергій Головін,
д-р філософії,
д-р прикладного
богослов'я, пре-
зидент Христи-
янського науково-
апологетичного
центру, президент
міжнародного
просвітницького
товариства «Люди-
на і християнський
світгляд»

³ Єпископ ранньої Церкви, вчення якого Церква визнала єретичним.

Якось на початку 90-х, коли я ще був молодим і запальним, довелося мені в домі мого друга дискутувати про християнські цінності. І, в запалі суперечки, знаючи, що в домі є Біблія, я попросив дати її мені, щоби прочитати один із уривків на підтвердження моєї тези. Мені відповіли: «У мене Біблія Мюнхенського видання!..» «Так, так», — гарячково сказав я і знову попросив Біблію. Коли мені вдруге так відповіли, я зупинився й усвідомив — людина хвалиться тим, що в неї є Біблія, видана в самому Мюнхені. Не просто видрукувана десь, а в самому Мюнхені... Але то був час, коли в нашій країні Слово Боже було рідкістю. До речі, Біблію мені таки дали, проте пильно стежили, чи не завдам я цій книзі якоїсь шкоди.

На сьогодні ми маємо десятки різних видань Біблії і Нових Завітів. У кожному домі є, бодай, примірник Слова Божого. І це вже не дивина. Але це стало можливим завдяки тому, що в часи Реформації для багатьох людей у Європі Біблія стала єдиним джерелом і мірилом стосунків із Богом і шляхом для пізнання Істини. І саме з бажанням розповсюдити цю дивовижну Книгу пов'язаний розвиток друкарства в Україні.

Книгодрукування в Україні:

Проголошуючи свій протест проти торгівлі індульгенціями в лоні католицької церкви, монах Мартін Лютер спирався на те, що Бог сказав в Своему Слові. Пізніше ця позиція сформувалась в один із принципів Реформації «Sola Scriptura» — «тільки Писання». Іншими словами, усе, що потрібно для спасіння й побожного життя, Бог сказав і сформулював у заповідях Святого Письма — Біблії. І вона — єдина основа, на якій людина має будувати своє життя.

Таке розуміння дало поштовх для великої кількості перекладів Біблії, щоби Слова Божі були почуті кожною нацією її рідною мовою. Завдяки панові Гутенбергу¹ розповсюджувати Слово Боже стало ще простіше. Почалося друкування Біблій у великих кількостях у різних країнах світу. Друкарство не оминувало й Україну. І саме тоді були надруковані перші книги, які сьогодні складають коштовний спадок нашої історії й культури.

Першими друкованими творами староукраїнською мовою стали книги церковно-ужиткового змісту, які в 1490–1491 рр. надрукував Швайтполь Фіоль у своїй друкарні в Кракові («Осьмогласник», «Часословець», «Тріодь пісню», «Тріодь цвітну»). Пізніше білоруський просвітитель і першодрукар Франциск Скорина переклав Біблію із церковнослов'янської білорусько-українською говіркою й видрукував її кириличним шрифтом у Празі в 1517–1519 рр. Цей переклад Біблії містив тексти від видавця і навіть гравюри, що на той час було неприпустимо. Через заборону самостійних перекладів Слова Божого як католицькою, так і православною церквами ця Біблія ніколи не була визнана. Проте, якщо бути неупередженим щодо історичних подій, то переклад Скорини випередив у часі німецький переклад Лютера.

¹ Йоганн Гутенберг — німецький ювелір і винахідник, створив європейський спосіб друкування рухливими літерами. Першою великою книгою, яка була надрукована таким способом, була Біблія (1452 р.). Наклад — 180 примірників. На сьогодні збереглося 48 Біблій Гутенберга.

Серед перших українських видань XVI ст.:

- «Новий тестамент» із мідними замочками, Почаїв, 1511 р.;
- «Тріодь» у шкіряній оправі, Київ, 1527 р.;
- «Анфологон» у шкіряній оправі, Львів, 1542 р.;
- «Служебник», Львів, 1546 р. та інші.

Поряд із цими зразками книгодрукування й далі випускали рукописні книги. Так, у Пересопницькому монастирі на Волині в 1556–1561 рр. з'явився один із перших рукописних перекладів Євангелія українською мовою. А коштом шляхтича Валентина Негалеви́ча 1581 р. було видано Новий Завіт, перекладений із польського Євангелія.

Перші згадки про друкарні на теренах України стосувались Галичини та Волині, які на той час були частиною Речі Посполитої. Братства міщан, або просто «братства», на той момент відігравали велику роль у розвитку культури й освіти України. Їх засновували заможні жителі міст, щоби протистояти католицькій культурній експансії. Проте згодом ці організації почали контролювати церковне життя, підтримувати талановитих людей, розвивати українську культуру й освіту.

Першою друкарнею була друкарня при Львівському братстві (Онуфрієвський монастир), яку йому подарував львівський міщанин Дропан Степан 1460 р. Власне, це перший український друкар, який працював на теренах Речі Посполитої. І лише через 112 років до цієї друкарні приїхав Іван Федоров, щоби надрукувати там знаменитий «Апостол».

Про великого друкаря слід сказати окремо. Він сам — Іван Федоров (Федорович), за легендою, був утікачем із Московського князівства, де його звинуватили у вигадці «демонічної машини». Чому «за легендою»? Бо перевірених історичних даних стосовно цього на сьогодні немає. Хоча, скоріше за все, звинувачення були висунуті тими, хто мав непоганий заробіток на переписуванні книг. Але, як би там не було, саме ця людина увійшла в історію як засновник

масштабного книгодрукування в Україні. Після спалення його друкарні в Москві, Федоров утік до Литви й осів у маєтку гетьмана Григорія Хоткевича², де 1569–1570 рр. видав «Учительне Євангеліє» і «Псалтир». Згодом, переїхавши до Львова, у братській друкарні видав «Апостол» (1573–1574 рр.), прикрашений заставками та гравюрами, в кінці того ж року — перший східнослов'янський «Буквар».

На запрошення Василя Костянтина Острозького перебирається в Острог (1578 р.), де засновує друкарню. І саме там виходять найвідоміші його книгодруки: новий «Буквар» із рівнобіжними грецько-слов'янськими текстами, потім — Новий Завіт і Псалтир. А опісля, з палітурником Іваном Друкаревичем³, 1581 р. видає першу повну слов'янську Біблію, знану сьогодні як Острозька Біблія. Однією із відзнак цієї книги є те, що вона містить передмову Костянтина Острозького, ще одну передмову Герасима Смотрицького й післямову самого Івана Федорова, у якій друкар пояснює причини того, чому він зайнявся друкарським ремеслом.

Внесок Федорова в українське книгодрукування важко переоцінити. Про вплив на тогочасну культуру, напевне, найкраще розповідає епітафія на його могилі у Львові: «Іван Федорович, друкар Москвитин, котрий своїм заходом занедбане друкарство обнови́в, умер у Львові. Друкар книг перед тим невидимих...»

початки...

Практику Львівського братства підхопили й інші братства, організовуючи друкарні й формуючи бібліотеки. Луцьке, Київське, Богоявленське (Кременецьке) братства отримали грамоти від польського короля для заснування друкарень і офіційного книгодрукування. Були видрукувані такі визначні твори як «Адельфотес» (1591 р., Львівське братство) — найдавніша слов'янсько-грецька грамати́ка, «Грамати́ка» М. Смотрицького (1638 р., Кременецьке братство), «Апостоли і Євангелія» (1640 р., Луцьке братство) та інші.

Слід сказати, що на відміну від південнослов'янських друкарень, українські друкарі використовували для друкування папір. Він був привозним і відрізнявся

філігранями — водяними знаками, на яких були зображені герби паперових фабрик, монастирів чи братських церков, яким належали друкарні.

До того ж, більшість книг була прикрашена різноманітними гравюрами та орнаментами в українському стилі, що теж надавало неповторного колориту книгам і ставило їх у ряд мистецьких творів. Більшість передмов і значна частина творів були підписані авторами. Саме таким чином популяризувались думки українських культурних діячів, які формували світогляд українців.

Книгодрукування не просто дало можливість читати Слово Боже розмовною українською. Воно було логічним продовженням бурхливого розвитку культури й освіти. Братські школи, що виховували українську молодь, потребували підручників рідною мовою, формували бібліотеки зі своїх власних видань. Багато молодих шляхтичів, навчаючись у цих школах, використовували українську в ділових паперах на рівні із польською. Таким чином, завдяки освіті й книгодрукуванню почала формуватись українська літературна мова. Завдячуючи такому розвитку освіти, мови й книгодрукування, українська шляхта 1572 р. домоглась від польського сейму дозволу виховувати й навчати своїх дітей саме українською. Це лягло в основу українського ренесансу, про який ми сьогодні говоримо із гордістю. І саме це виховало свободолюбних, освічених людей, які складали основу козацтва, його цвіт, його душу.

Коли ми оглядаємось назад, у той час, коли з'явилися такі видатні зразки друкованого мистецтва, ми повинні пам'ятати — усе почалося зі Слова. Із бажання розуміти Слово й донести його іншим. Із розуміння того, що лише Божі Закони можуть дати людині мир для душі й гармонію для розуму. Із усвідомлення того, що Бог промовляє до кожного народу та племені тією мовою, яку той розуміє, щоби всі прийшли до пізнання правди й побожності.

Адже Слово має силу й здатне змінити не тільки чиєсь особисте життя, а й історію та культуру нації. Бо Слово —

це не просто Книга. Слово стало тілом і перебувало між нами. Христос є тим Словом Божим, що відкрило шлях спасіння. Тим Словом, яке не можна знівелювати нічим. Тим Словом, яким увесь світ стоїть, яке дає силу мільйонам людей щодня робити подвиг віри

й віднаходити Бога. І якщо ми хочемо, щоби наші слова мали вплив і вагу, нам потрібно, як і нашим попередникам, звернутися до Слова як першоджерела.

Учителю, маєш лише одну зброю, якою відвойовуєш уми — це слово. Воно може бути сильним, бо професійне... Воно може бути міцним, бо таке виховання... Воно може бути доленосним, бо формує майбутнє... Кожен педагог це чудово розуміє.

І якщо вчитель хоче мати в своїх словах силу — тоді потрібно, щоби те, найголовніше Слово, що здатне змінити все, стало його силою, його міцністю, його основою. І тоді вчительські слова набудуть того внутрішнього змісту, якого ми так шукаємо й прагнемо! 📖

Олег Блощук

² Григорій Ходкевич — магнат, литовський гетьман, державний діяч і воєначальник Великого князівства Литовського. Заснував друкарню в Заблудові (північне Підляшся, українсько-білоруське суміжжя), де працював Іван Федоров (1569–1570).

³ Іван Друкаревич (син Друкаря) — старший син Івана Федорова; Львівський і Острозький палітурник. Помер у молодому віці, не проживши й 25 років.

Різні переклади Слова

Часто люди запитують: чому так багато різних перекладів Біблії? Невже не можна було зробити якийсь один, який задовольняв би всіх, адже Біблія одна? У часи незалежної України було видано щонайменше чотири нові переклади Слова Божого. Яким із цих перекладів потрібно користуватися? Який із них найкращий, «найправильніший»?

На ці запитання знайдемо відповідь лише тоді, коли зрозуміємо, чому люди протягом усієї історії християнства робили переклади Слова Божого.

Питання розповсюдження Божого Слова мовами різних народів, щоб люди змогли зрозуміти Добру Новину й знайти Боже прощення, завжди було пріоритетним для Церкви. Адже ще в день П'ятидесятниці Бог показав, що Він хоче, щоб кожен народ почув Його звістку власною мовою (Дії 2:7-11).

Згодом це ствердив апостол Павло, бажаючи сказати п'ять слів зрозумілою мовою, ніж десять тисяч слів незрозумілою (1 Кор. 5:19). Тому благовісники, які йшли до різних народів, прагнули доносити Євангелію їхньою рідною мовою.

І вже з перших віків існування Церкви вона активно працювала над перекладом Слова Божого. Точніше, продовжила традицію, яка вже існувала в ізраїльському народі. Адже ще в II ст. до Р. Х. в Александрії для грекомовних євреїв було здійснено переклад Старого Завіту, який донині носить назву Септуагінта. Таким чином з'явилися перші переклади: сирійською мовою «Пешіта» (у Сирії проживало багато християн і церква в Антіохії тривалий час була центром місіонерства); коптською, ефіопською, вірменською, грузинською мовами; знаменитий переклад латинською — Вульгата, який до сьогодні є одним із основних перекладів римо-католицької церкви.¹

Християнство на українських землях теж було розповсюджене подібним чином. Адже Кирило і Мефодій, які є фундаторами християнської віри в Україні, переклали Біблію на тогочасну болгарську мову, використавши

особливості граматики й словотворення, притаманні народам Київської Русі. Таким чином з'явилась Біблія старослов'янською мовою.

Протягом історії українського народу виходили різноманітні переклади Біблії, після здобуття незалежності цей процес лише посилювався. Адже протягом відносно невеликого відрізка часу на теренах України з'явилося досить багато різних перекладів:

- переклад професора Огієнка (1962), який і досі є найуживанішим українським перекладом Біблії;
- Римо-католицький переклад Івана Хоменка (1963);
- переклад Нового Завіту Григорія Деркача (1990);
- переклад Нового Завіту World Bible Translation Center (1996);
- переклад Рафаїла Турконяка (2011);
- переклад Олександра Гижі (2013).

Відомо, що й зараз низка авторів працює над новими перекладами Слова Божого.

Тут важливо зазначити одну річ. Усі християнські церкви вірять у богонатхненність Біблії як Об'явлення Божого саме «в оригіналі», тобто тією мовою, якою Бог спонукав святих Божих мужів записати Його волю, і жоден переклад не може претендувати на «богонатхненність», оскільки кожен перекладач намагався розкрити глибини Божих істин тими термінами й поняттями, які притаманні його сучасності.

¹ Посилання взяті зі сторінок вільної енциклопедії «Вікіпедія», сторінка «Переклади Біблії».

Старий Завіт івритом і Новий Завіт грецькою були безпосередньо натхнені Богом і збережені незмінними в усі століття завдяки Його винятковій турботі й провидінню, і тому є справжніми й достовірними. Тому в усіх релігійних суперечках і дискусіях Церква повинна звертатися до них. Але оскільки мови, якими були написані оригінали, не відомі всім дітям Божим, що мають право знати Писання й відчувати інтерес до нього, а їм заповідано читати й досліджувати його в страху Божому, то Писання варто перекладати рідною (загальноприйнятною) мовою кожного народу. Це необхідно для того, щоб Слово Боже перебувало ярно в усіх людях і вони могли поклонятися Богові належним чином, черпаючи в Писанні терпіння й розради і зберігаючи надію.

2-е Лондонське сповідання віри, 1689 р.

Є кілька причин, чому нові переклади Біблії постійно з'являються, поновлюються та переглядаються.

- Перша із них — це розвиток мови. Змінюється і розвивається мова, якісь слова втрачають первинне значення і їх замінюють, інші виходять з ужитку. Як приклад: Біблію в перекладі Пантелеймона Куліша, яка є однією з перших, перекладених українською мовою, не дуже легко прочитати сучасній людині. Адже на сьогодні змінилися правила написання багатьох слів, побудови речень, що утруднює ужиткове використання цього перекладу. Інший приклад: використання Іваном Огієнком певних слів, які набули іншого значення за останніх 50 літ. Так, слово «нагло» на той час означало «раптово», а в сучасній українській — «нахабно». А слово «напевне» означало однозначне ствердження, а не можливий розвиток подій.
- Друга і, напевне, найвагоміша причина — бажання перекласти Слово Боже із найбільш автентичних джерел. Протягом останнього століття було знайдено досить багато старовинних рукописів Біблії чи її частин, які датуються II–III ст. і є дуже близькими до часу написання біблійних текстів Нового Завіту. Тож багато християн, які займаються розповсюдженням Слова Божого, постійно звіряють раніше перекладені книги Святого Письма із знахідками, бажаючи унеможливити якісь неточності і якнайретельніше передати зміст Слова Божого.

Деякі перекладачі, які працювали раніше, не мали фізичної змоги бачити ці рукописи. Тому після нових знахідок часто розпочинається робота над новим перекладом. Однак ідеться не про помилки в Слові, які впливають на віру людей, а про ті неточності чи різночитання, які можна виправити, щоб ще краще передати Божу волю.

- І ще одне. Перекладаючи з іншої мови, ми стикаємось із тим, що кожне іноземне слово українською можна перекласти досить широким спектром синонімів. Або навпаки. Так, перекладаючи з української словосполучення «бадьоро чимчикувати шляхом», будь-який перекладач стикнеться із труднощами, адже це словосполучення несе не лише інформаційне навантаження, але й передає емоційну складову цього дійства. Як це перекласти, щоб не втратити первинний зміст? Чи навпаки — українське слово «сповідь», яким перекладається грецьке «хомологео». Проте в ширшому значенні це слово означає «згоду», чи

«назвати відповідно». Іншими словами, коли ми визнаємо свої гріхи, то ми називаємо їх так, як їх називає Бог, згоджуємось із Ним. І яке слово обрати в перекладі? Яке зі значень (хоча всі вони правильні й мають сенс) використати в конкретному вірші, щобби якнайкраще передати зміст Божого Слова?

Деякі люди, читаючи Боже Слово в різних перекладах, указують на те, що зустрічають різночитання — тобто зміст одного й того ж місця відрізняється в різних виданнях. Це справді так. До слова, потрібно сказати, що подібних різночитань у Новому Завіті близько двадцяти. Проте:

- у жодному разі вони не впливають на загальний зміст Доброї Новини і не змінюють її сутності;
- вони не руйнують цілісності тексту;
- переважно це пізніші вставки, які додали переписувачі, щобби підкреслити головну думку вірша.

Найвідомішим із таких текстів є уривок із Першого послання апостола Івана. Ось він: *«Бо троє свідкують на небі: Отець, Слово й Святий Дух, і ці Троє Одно»*.

Цього вірша немає в жодному стародавньому манускрипті. Більшість учених сходяться на думці, що це — пізніша вставка переписувачів, які хотіли підкреслити триєдність Бога. Це було доповненням до наступного, 8 вірша: *«І троє свідкують на землі: дух, і вода, і кров, і троє в одно»*. Але це жодним чином не впливає на основний зміст біблійного послання, адже про триєдність Бога можемо дізнатися з інших місць Біблії: зі слів Христа в Євангелії від Матвія («...християчи їх в Ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа» Мт. 28:19), а також зі слів святого апостола Павла: 2 Кор. 13:13; Еф. 2:18.

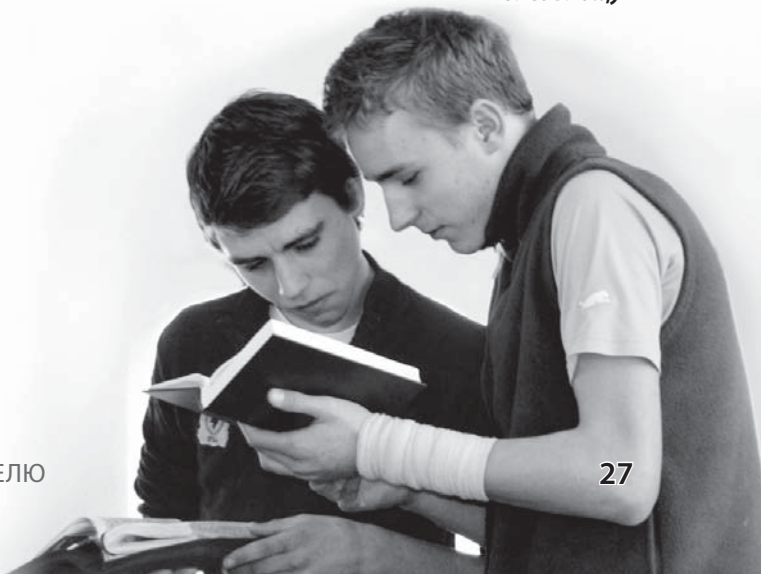
Не потрібно перейматись великою кількістю перекладів Слова Божого. Усі вони служать кращому, ґрунтовнішому й глибшому розумінню Божих Заповідей. Боже Слово живе та діяльне, і Господь говорить до наших сердець зі сторінок будь-якого перекладу Біблії. Порівнюючи різні переклади одного й того ж тексту, роздумуючи над прочитаним, ми даємо змогу Слову Божому змінювати наше серце.

Бог закликає нас «досліджувати Писання» (Ів. 5:39), бо через них ми можемо отримати вічне життя. Він бажає, щоб Його Слово почули й зрозуміли всі народи й кожна людина прийшла до пізнання Правди (1 Тим. 2:4).

Для того щоб доносити учням матеріал, педагог повинен досконало знати його. Понад те, він має показати, як цей матеріал можна застосувати в практичному житті. Як кажуть, великим педагогом ти будеш тоді, коли все твоє життя стане навчальним посібником для учнів.

Розуміючи Слово Боже, даючи Йому можливість змінювати наше життя, ми самі стаємо тією живою книгою, яка матиме незаперечний вплив на наших учнів. 📖

Олег Блощук

Моральна

цінність Біблії

Що таке моральні цінності? Сьогодні загальноприйнятою є думка, що це моральні та етичні принципи, які ми вважаємо правильними та важливими: любов, чесність, волелюбність, вміння прощати, повага до життя, самовладання. Таким чином, від наших моральних цінностей залежить те, як ми себе поводитимемо, які пріоритети визначаємо, як ставимося до людей.

Важливіше літературної для нас є моральна цінність Біблії. Існує непрохідна прірва між Біблією, з одного боку, і рештою релігійних книг — з іншого. Біблія проявляє свою унікальність в тому, що пропонує норми моралі, прямо протилежні світовідчуттям пересічної людини. Мораль, із якої, наприклад, випливає, що нам слід любити наших ворогів і творити добро тим, хто нас переслідує і припинює, що хтиві погляди означають порушення подружньої вірності, а ненависть рівнозначна вбивству, поза сумнівами, унікальна.

Звичайно, Біблія була написана людьми. І все ж ці люди написали зовсім не те, що можна було б очікувати від будь-якої пересічної людини. Як правило, людина не пише про самого себе так безсторонньо, як, наприклад, апостол Павло в Посланні до римлян, 3:10-23: «Нема праведного ані одного...»

Люди схильні до того, щоб не сприймати зло всерйоз. Вони називають гріхи помилками, недоліками або поганими звичками. Але Біблія бачить у гріху протест проти святої і праведної волі Божої. Візьмемо, наприклад,

сексуальні гріхи. Зазвичай при обговоренні цієї теми люди або дуже педантичні, або у них пробуджується статевий інстинкт. Біблія ставиться до цієї теми зовсім інакше: вона ніколи нічого не замовчує з удаваної делікатності, але й не смакує подробиці, без натяків проголошуючи суд над сексуальними збоченнями. У позитивному сенсі, тобто як складову частину подружнього життя, Біблія показує статеві стосунки як дар Божий.

Дехто наважується назвати Біблію аморальною книгою — за те, що вона прямо й відверто описує гріхи всіх людей, навіть тих, які здаються нам привабливими й благородними. Біблія не схожа на підручник для недільної школи: з історіями про мужніх місіонерів, які зазвичай гинуть у молодому віці. Біблія життєва, унікальним чином близька до фактичного розгортання подій.

Уявіть собі на мить, що Біблія була б складена та видана якою-небудь релігійною організацією: почули б ми тоді про вимушену брехню Авраама, про боягузливу зраду Петра, про безумне ідолослужіння Соломона, про ганебний вчинок Лота, про обман Якова, про чвари між Павлом і Варнавою або свавілля Мойсея? Звичайно, ні. Комісія почесних духовних осіб представила б нам в Біблії безліч бездоганних людей, зразків благочестя й побожності, праведників,

які йдуть найкоротшим шляхом на небеса. Вона б уже не була Біблією, яка описує життєві шляхи бідних грішників, якими, по суті, всі люди були і є. Автори окремих книг Біблії не соромились описувати і власні гріхи, як, наприклад, Матвій, Іван та Павло. Чи є ще книги, що відрізняються подібним підходом до висвітлення подій?

Унікальна мораль Біблії примушує кожну людину визначити своє ставлення до сказаного в ній. Біблія взагалі нікого не залишає байдужим.

Можливо, це і є причина того, що Біблію найбільше купують, читають, перекладають і поширюють у світі? Чи не тому Біблія піддається нападкам, критиці, знищується, заперечується більше, ніж будь-яка інша книга? Може, тому люди так ненавидять Біблію: як порушники закону, згідно з параграфами якого вони будуть засуджені?

Марк Аврелій, Конфуцій та інші моралісти створили високі етичні стандарти. Але хто міг би навести приклад того, що яка-небудь людина почала вести наравду благородний, високиморальний спосіб життя внаслідок прочитання їхніх книг? Хоча ці книги пропонують читачам високі ідеали, практика показує повну неможливість наблизити до них занепаду людину: їй бракує духовної сили, яку, очевидно, здатна дати лише Біблія.

Біблія робить це, знайомлячи нас із Ісусом Христом, який прийшов на землю не «покрассити» занепаду людини, а померти за неї.

Біблійна відповідь на моральні проблеми сучасного людства — особисте, духовне відродження, справді цілковита внутрішня зміна життєвого курсу — звернення не до системи поглядів, а до Бога, і повна довіра, віра у воскреслого Господа Ісуса Христа. 🌟

Ольга Нагорнюк,
заступник директора з навчально-виховної
роботи Харківської спеціальної вечірньої
загальноосвітньої школа № 23

СЛОВО ТВОЄ — ТО ПРАВДА. ПРАВДОМОВНІСТЬ

Урок для 3 класу

Автор Інна Кіндрат, методист Рівненського НВК №1

Мета: формувати уявлення про те, що Боже Слово завжди правдиве і його виконання служить лише на користь людям. Довести дітям, що бути чесними — це наслідувати Ісуса Христа. Пояснити важливість правдомовності, а також необхідність Божої допомоги для життя в правді. Спонукаати до виконання біблійних принципів у конкретних складних ситуаціях. Виховувати шанобливе ставлення до Біблії як до Слова Божого — правдивого Закону життя людини.

Ключовий вірш: «Слово Твоє — то правда» (Ів. 17:17); «Бо очі Господні на дорогах людини, і Він бачить усі її кроки» (Йов. 34:21).

Обладнання: картки з записаними віршами, картки для складання інтелектуальної карти, велика голка.

Література

1. Біблія.
2. Таємниця твоєї душі: Вибрані християнські оповідання й притчі для сім'ї та школи / Упорядкування свящ. Володимира Семчука. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2010. — С. 172.

ХІД УРОКУ

Організаційний етап

Привітання. Налагодження контакту з дітьми.

Актуалізація знань

Складання інтелектуальної карти (карти думок)

«Слово». (Додаток)

Обговорення:

— Слово людини — це мова. Що висловлює людина своєю мовою?

Інформацію (розповідає про події, про себе, про те, що її оточує, тощо); свої думки про світ (що мені подобається / не подобається) та про вчинки інших людей; свої почуття (що люблю/не люблю; моє ставлення до інших людей; мої емоції в різних ситуаціях).

У процесі обговорення вчитель розміщує на дошці картки із написами елементів карти думок.

Мотиваційний етап

— Поміркуймо: чи завжди те, що ми говоримо, є правдою? Як слово поєднується із правдою? Слово може бути правдивим і оманливим. Словом можна обмовити, оббрехати людину. Це називається наклеп. За допомогою слів діти приховують від батьків те, про що не хочуть говорити: посварився із кимось — усю вину переклав на іншого, а свою не визнав; отримав погану оцінку — пояснив це неіснуючими обставинами; витратив час на комп'ютерні ігри замість приготування уроків — розказав про те, що був зайнятий важливою справою (допомагав, наприклад, другові) або не зрозумів матеріалу. Часто діти приховують свої погані вчинки. Та й у дорослому світі неправдиві слова

зустрічаються дуже й дуже часто. Багато хто заради власної вигоди, щоб стати відомим чи сформувавши про себе гарну думку, вдається до неправди.

Засоби масової інформації, зокрема інтернет-джерела, поширюють дуже багато інформації. Чи вся вона є правдивою? Про це можна багато розповідати...

Отже, наші, людські слова — не завжди правдиві. Але де ж знайти правдиве слово? Чи є воно — Слово правди? Сьогодні поговоримо саме про слово правди, слово істини, яким є Слово Боже.

Виклад нового матеріалу

— Коли Ісус Христос жив на землі, чи всі люди, які знали Його, вірили в те, що Він — Син Божий? Не всі. Деякі люди не тільки не визнавали цього, але й говорили іншим про Нього неправду. Вони казали, що Ісус здійснює чудеса за допомогою злих сил. Одного разу Ісус Христос сказав цим людям слова, які їх дуже вразили. Найперше — про те, що споконвіку неправдомовцем і батьком неправди є диявол. Ісус звинуватив тих, із ким розмовляв, у тому, що вони вірять дияволу і слухають його. «Мені ви не вірите, бо Я правду кажу. Хто з вас може Мені докорити за гріх? Коли ж правду кажу, чом ви Мені не вірите? Хто від Бога, той слухає Божі слова» (Ів. 8: 45-47). І ще Ісус сказав так: «Як у слові Моїм зостанетеся, тоді справді Моїми учнями будете, і пізнаєте правду, а правда вас вільними зробить!» Поміркуємо над цими словами.

— Кого Ісус Христос називає батьком неправди? (Диявола.)

— Кого диявол обдурив найперше? (Адама і Єву.) Що він сказав їм? (Що вони не помруть і стануть як боги.) Так і сталося? (Ні, сталося так, як сказав Бог. Вони були покарані й вигнані із раю.)

— Що ми дізналися з прочитаного уривка про Ісуса Христа? (Ісус каже правду, але Йому не вірять.) Так, люди не вірили правді, яку говорив Ісус Христос, але вірили неправді, якої навчав їх диявол.

Отже, ми повертаємося до Слова Божого, яке є правдою та істиною.

Складання інтелектуальної карти: друга гілка «Слово Боже». Слово Боже — це Правда. Слово Боже — у Біблії.

Ключовий вірш: «Слово Твоє — то правда» (Ів. 17:17). Що означають для нас ці слова?

- Слово Боже — це Закон, який Бог дав людям у Десяти заповідях. Це було ще задовго до народження Ісуса Христа, але ці заповіді, це Слово Боже є важливим і сьогодні.
- Коли на землю прийшов Спаситель — Ісус Христос, то вмістив закон життя людей у дві заповіді любові: любити Бога та любити свого ближнього.

Слова, які промовляв до людей Ісус Христос, записані в Євангеліях — Матвієм, Марком, Лукою та Іваном.

Примітка. У ході розповіді вчитель зображує на дошці карту, додаючи до неї також ідеї та ключові слова, які виникають під час обговорення з учнями. Така карта наочно відображає зміст уроку, є своєрідним конспектом та допомагає краще усвідомити те, про що йдеться. Важливо, щоб учні також замалювали таку карту в себе в зошитах.

Для економії часу на уроці вчитель може заготувати картки з надрукованими ключовими словами й у ході уроку прикріплювати їх на дошці. Додаткові ідеї та слова — дописуються.

Дороговказ для нас: Ісус Христос говорить тільки правду і хоче, щоб люди були схожі на Нього, були правдивими, а не хитрими й підступними, як ворог. Про це також читаємо в Євангелії: «Будьте ж виконавцями слова, а не слухачами самими, що себе самих обманюють. Бо хто слухач слова, а не виконавець, той подібний людині, що риси обличчя свого розглядає у дзеркалі, бо розгляне себе та й відійде, і зараз забуде, яка вона є. А хто заглядає в закон досконалий, закон волі, і в нім пробуває, той не буде забудько слухач, але виконавець діла, і він буде блаженний у діянні своїм!» (Як. 1:22-25).

Якщо сказати простіше, то блаженним, тобто щасливим, буде той, хто виконує Слово Боже. (Записати на карті слова: слухати та виконувати.)

Закріплення знань, виховання характеру

Читання притчі «Мудрий правитель»

Обговорення:

— У чому мудрість цієї притчі? Чому підданам царя було важко сказати йому правду? Чи насправді потрібно було обманювати, говорити нещиро і неправдиво? Висновок: неправдивість було покарано. Не потрібно боятися говорити правду.

— Від кого ми ніколи не зможемо приховати правди?

Ключовий вірш:

«Бо очі Господні на дорогах людини, і Він бачить усі її кроки» (Йов. 34:21).

Бесіда:

— Чи стикалися ви з неправдою в своєму житті? Як? Вас обманювали? Ви були свідком чийогось обману? Ви самі говорили неправду? Що відбувається в душі, коли скажеш неправду? (Може бути задоволення, адже мене не будуть сварити, вдалось приховати поганій учинок або неприємність; але потім поселяється страх бути викритим; докори сумління, бо я сказав неправду). Що відбувається, коли неправда викривається? (Подвійне покарання.)

— Як ви думаєте, говорити правду легко чи важко? Грішна за своєю природою людина неспроможна завжди говорити й жити правдою. Бог знає про це. Через це Христос пішов на хрест, щоб умерти за наші гріхи, за нашу неправду. Лише прийнявши Його вірою в своє серце, ми можемо молитися і просити в Бога сили й мудрості бути в своєму житті правдивими. Слово Боже — це Правда, якої нас учить Бог. Коли нам буває важко сказати правду, згадаймо Слово Боже й те, що зробив заради нас Христос, і тоді говорити правду буде легше. Життя у правді — це чесність, а також віра та любов, які допомагають бути чесним з іншими.

Приклад з голкою

Учитель показує учням велику голку.

— Якщо ви спробуєте сховати голку й постійно носити її з собою, що може трапитися? Або вам доведеться постійно пам'ятати про голку (і ні про що інше не думати) і ходити обережно. Або, якщо ви забудете про неї, вона вас уколе, тоді інші дізнаються про голку.

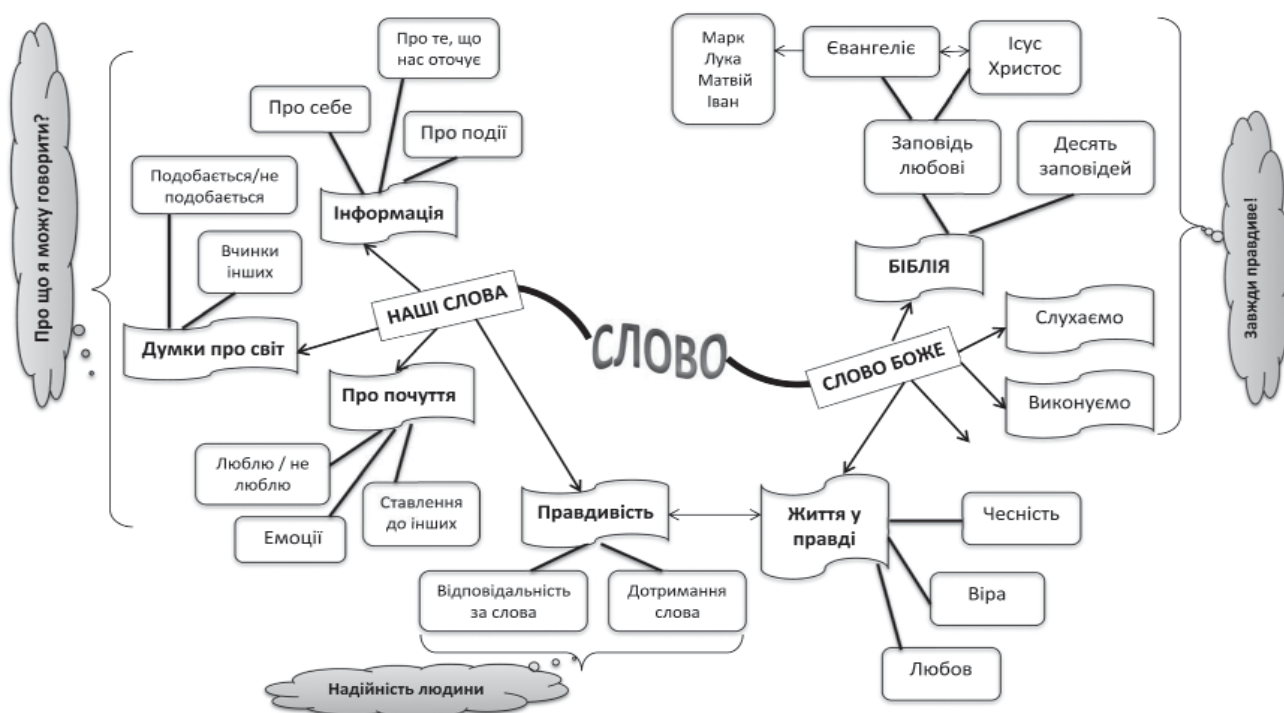
Коли ми приховуємо правду, то ніби носимо з собою голку. Коли зізнаємося, то ніби викидаємо її і можемо почуватися вільно.

Підсумок уроку

- Яку важливу чесноту ми сьогодні обговорювали?
- Що, на вашу думку, є причиною нечесності?
- До кого слід звертатись за допомогою, аби жити в правді?
- Яким чином Господь допомагає нам бути чесними?

Додаток

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА КАРТА «СЛОВО»

ЄВАНГЕЛІЄ — ДОРОГОВКАЗ ДОСКОНАЛОГО ЖИТТЯ

Урок для 6 класу

Автор Олена Гладка, учитель етики, художньої культури, історії
НВК «Дошкільний навчальний заклад — загальноосвітня школа
I–III ст. № 15» м. Сміли Черкаської обл.

Мета: розкрити зміст понять «Євангеліє», «Новий Завіт»; навчити учнів працювати з текстами Святого Письма, формувати шанобливе ставлення до Святого Євангелія та заохочувати до читання євангельських текстів, пояснити, чому Євангеліє є основою етики християнина.

Ключовий вірш: «Бо я не соромлюсь Євангелії, бо ж вона — сила Божя на спасіння кожному, хто вірує» (Рим. 1 :16).

Біблійна основа: Лк. 4:14-22.

Словник понять і термінів:

Євангеліє — у перекладі з грецької мови означає «Добра Новина», яка в християнському вченні набула значення Благовісті про спасіння всіх людей через Ісуса Христа, а також частина Нового Завіту, у якій містяться розповіді про життя Ісуса Христа;

Новий Завіт — священна книга християн, друга частина Біблії, у якій розповідається про земне життя, смерть і воскресіння Ісуса Христа, народження Церкви та поширення християнства.

Обладнання: малюнки, вислови, картки із завданнями, речі для практичної роботи: банка, кришка, вода, миска, тоненька трубочка, пластилін, голка.

Міжпредметні зв'язки: історія, географія, українська мова.

Література:

1. Біблія. — Донецьк: ОБФ «Східноєвропейська місія», 2013.
2. Жуковський В. М., Николин М. М., Филипчук С. В., Лахман Н. М. Основи християнської етики. 6 клас : Підручник. — К. : Літера ЛТД, 2014.
3. Беккер М. Г., Миллер С. М. Библиейские истины в предметных уроках. — Одесса: Богомыслие, 2005.
4. Майкл К. Армор. Провідник до Біблії: часи, сюжети. — Донецьк: ОБФ «Східноєвропейська місія», 2013.

ХІД УРОКУ

I. Вступна частина

Налагодження контакту з класом. Молитва «Отче наш»

Повідомлення теми та мети уроку

II. Актуалізація знань

Вивчаючи Старий Завіт, ми дізнаємося, що Господь посилає пророків і сповіщав через них про прихід Спасителя. Зокрема, пророк Ісаї говорить: «Тому Господь Сам дасть

вам знака: Ось Діва в утробі зачне, і сина породить, і назвеш ім'я Йому: Еммануїл» (Іс. 7:14). Таким чином, Ісус Христос є істинним Богом, який прийшов із неба на землю, щоб свідчити про Бога-Отця і врятувати нас від гріха, щоб ми мали вічне життя. Це була Добра Новина, яку чекали люди багато століть.

III. Мотивація навчальної діяльності

«І це Євангеліє Царства буде проповідане по всьому світі...» (Мт. 24:14). Сьогодні майже 95 % населення світу за бажанням може почути Євангеліє. Завдяки радію, супутниковому ТБ, DVD, Інтернету, літературі й місіонерам вістка спасіння звучить по всьому світу. Бог бажає повідомити кожній людині, що Він любить її та приготував для неї дар спасіння в Ісусі. Він не хоче, «аби хтось загинув, а щоб усі прийшли до каяття» (2 Петр. 3:9).

Запрошую вас у подорож сторінками Нового Завіту. Подорожуючи від зупинки до зупинки, ми все більше й більше дізнаватимемося про нашого Спасителя.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

Зупинка 1. Євангеліє — Добра Новина

Для початку нам потрібно дізнатися, що означає слово «євангеліє».

Словникова робота

Євангеліє — у перекладі з грецької мови означає «Добра Новина», яка у християнському вченні набула значення Благовісті про спасіння усіх людей через Ісуса Христа, а також частина Нового Завіту, у якій містяться розповіді про Ісуса Христа.

А хто такий Ісус Христос? Понад дві тисячі років тому на землі жив Ісус Христос. Це був одночасно і чоловік, і Бог. Народження Його започаткувало нову еру, тобто стало початком нашого літочислення. Ніхто з людей не народився так, як Він. Ніхто не жив, як Він. Ніхто не помер, як Він. І ніхто не воскрес із мертвих так, як Він. Великий і сильний Ісус водночас був дуже простим. З Ним постійно ходили натовпи народу, щоб бачити й чути Його. Ісус Христос володів силою, невластивою людині. Він міг одним Своїм словом заспокоїти бурю на морі, міг п'ятьма хлібами й двома рибами нагодувати п'ять тисяч людей. Він навчав людей, як жити, щоб догодити Богові, зціляв хворих, творив багато чудес і навіть прощав гріхи. Євангеліст Лука так описав місію Ісуса Христа на землі: «А Ісус у силі Духа вернувся до Галілеї, і чутка про Нього рознеслась по всій тій країні. І Він їх навчав по їхніх синагогах, і всі Його славили. І прибув Він до Назарету, де був вихований. І звичаєм Своїм Він прийшов дня суботнього до синагоги, і встав, щоб читати. І подали Йому книгу пророка Ісаї. Розгорнувши ж Він книгу, знайшов

місце, де було так написано: «На Мені Дух Господній, бо Мене Він помазав, щоб Добру Новину звіщати вбогим. Послав Він Мене проповідувати полоненим визволення, а незрячим прозріння, відпустити на волю помучених, щоб проповідувати рік Господнього змилювання». І, книгу згорнувши, віддав службі й сім. А очі всіх у синагозі звернулись на Нього. І почав Він до них говорити: «Сьогодні збулося Писання, яке ви почули!» І всі Йому стверджували й дивувались словам благодаті, що линули з уст Його» (Лк. 4:14-22).

Робота з підручником

Прочитати на с. 8, які книги входять до Нового Завіту.

Зупинка 2. Євангеліє та його автори

У Новому Завіті уявлення про Благую Звістку завжди пов'язується з Ісусом Назарянином: ким Він був, що Він робив і яку надію Він приніс людям. Кожне Євангеліє показує Ісуса зі свого боку, тобто в кожній із цих оповідей знаходимо різноманітні подробиці про Нього. Євангеліє від Марка, найкоротше з усіх чотирьох, зосереджене переважно на тому, що робив Ісус, і в ньому лише стисло повідомляється про те, що Він говорив. У Євангеліях від Матвія, Луки та Івана висвітлюється Його роль як Учителя. Авторі Євангелій пропонують вибрані події з життя Ісуса та Його висловлювання, обирають ті події, які мають безпосередній стосунок до його аудиторії. Матвій писав для євреїв. Лука звертався до язичників, які дізнаються про Ісуса вперше. Марко писав до християн Рима. А Іван писав до тих, хто вже слідує за Ісусом, але чия віра в Нього повинна вкоренитися ще глибше.

Робота з підручником

Розгляньте малюнки та текст на с. 9-10. Знайдіть цікаві факти, про які ми ще не згадували на уроці.

Зупинка 3. «Я — дорога, і правда, і життя...» (Ів. 14:6)

Ісус Христос сказав апостолам Хомі: «Я — дорога, і правда, і життя. До Отця не приходять ніхто, якщо не через Мене» (Ів. 14:6). Хто краще може вказати нам правильну дорогу, як не Автор цієї дороги.

Уявіть собі, що у вас є можливість зустріти директора кондитерської фабрики. Ви запитаете його: «Які нові цукерки з'являться прийдешнього року?». Як ви думаєте, чи зможе він відповісти на ваше запитання краще, ніж будь-яка інша людина? Так само Ісус знає правильний шлях життя, тому що Він його створив. Ісус насправді є «дорога». Тільки через Нього ми можемо звертатися до Бога в молитві. І тільки через нього ми можемо примиритися з Богом.

Ісус — «правда». Він говорив і жив згідно з правдою, і багато пророцтв збулося через Нього. Ці пророцтва дозволяють нам бачити, що Він відіграє основну роль у здійсненні Божого плану. Що таке істина? Істина — це незаперечна правда. Кожен із нас є мандрівником в буквальному сенсі чи в переносному. Уявіть собі, що ви стоїте на роздоріжжі якогось містечка. Дорога є, але ви не знаєте, де ви й куди треба йти, щоб потрапити додому. Що може допомогти вам?.. (Знаки, розмітки, назви вулиць тощо). Через них ми отримуємо інформацію, яка є незмінною. Користуючись нею, ми потрапимо туди, куди нам потрібно. Саме ці знаки й розмітки є прикладом істини. Ісус називає Себе істиною, оскільки Він знає, куди нам треба йти.

Також Ісус Христос — це життя! Життя — це мета нашої мандрівки. Кожен хоче жити й жити добре, жити вічно. Але що ми робимо, щоб досягнути цього? Нам потрібно стати на дорогу життя і, користуючись підказками істини, йти нею.

Завдяки тому, що Ісус Христос заплатив викуп, віддавши за нас Своє життя, ми можемо мати вічне життя.

Крім того, Він стане життям для багатьох померлих, які воскреснуть і отримають можливість вічно жити. Усім нам потрібно розуміти роль Ісуса в Божому плані спасіння людства. Нехай отримані знання про Ісуса, який є «дорога, правда і життя», приносять вам радість.

Запитання

1. Поясніть слова Ісуса Христа «Я дорога, і правда, і життя. До Отця не приходять ніхто, якщо не через мене» (Ів. 14:6).

2. Чому нам потрібно йти за Ісусом, виконувати Його настанови?

Практична робота

Хто із вас чув про гейзер під назвою Старий вірний? Старий вірний — це назва гейзера в Єллоустонському парку в США. Гейзер — це підземне джерело, яке кожні декілька годин виштовхує на поверхню фонтан гарячої пари та води. Цей гейзер називається Старим вірним тому, що він завжди, протягом тисячі років, виштовхує воду через кожні 3,5 години. Працівники парку й відвідувачі впевнені, що вірний гейзер вчасно виштовхне гарячу воду. Сьогодні ми з вами зробимо гейзер, щоб пам'ятати, що Господь бажає, щоб ми в своєму житті, як і знаменитий гейзер, були вірними тому, чого вчить нас Ісус Христос.

Щоб зробити гейзер, нам потрібно у невелику банку налити води. Банку закрутити кришкою, у якій повинен бути отвір. У кришку вставити тоненьку трубочку, щоб один кінець її був у воді. Пластиліном потрібно заклеїти отвір між кришкою і трубкою. Також слід заклеїти пластиліном трубку вгорі й голкою зробити отвір у пластиліні. Банку поставити в миску з гарячою водою. За кілька хвилин побачимо фонтан води.

Запитання

1. Як гейзер може допомогти нам зрозуміти, що означає бути вірним?

2. Підберіть синоніми до слова «вірний».

3. Чому для нас так важливо бути вірними Господу у своєму житті і в тому виборі, який ми робимо?

Зупинка 4. Біблія — основа нашого життя

Дивовижну справу зробив Господь! У звичайні людські слова Він уклав силу Духа Святого, і Біблія, завдяки цьому, стала живим і діяльним словом, здатним змінювати напрям думок людини, змінювати її ставлення до гріха, до Бога й оточуючих. Під впливом Слова Божого закоренілі грішники каються у своїх злочинах і стають святими, убивці змінюються і стають добрими та люблячими. Слово Боже втішає віруючого у хвилини найважчих втрат і дає надію. Біблія — Божественна книга, і самотужки зрозуміти її справжню суть не здатен ніхто, навіть найосвіченіша людина. Відкривати значення слів, написаних у ній, може лише Дух Святий. Щоб випробувати у своєму житті дію Біблії, потрібно її читати. І не просто читати.

Метод «Мозковий штурм»

Зараз пропоную вам скласти поради, як слід читати Священне Писання. Запишемо їх на дошці. (Запис на дошці.) У вашому підручнику також є такі поради. Порівняймо їх із тими, що склали ви.

Робота із Священним Писанням

Учні працюють у парах (на кожну парту кладуть картки із завданнями на 7 хв., після чого діти зачитують важливі повчання Господа Ісуса Христа).

Ів. 11:25 — «Промовив до неї Ісус: «Я воскресення й життя. Хто вірує в Мене, — хоч і вмере, буде жити».

Ів. 9:5 — «Доки Я в світі, — Я Світло для світу».

Ів. 6:35 — «Ісус же сказав їм: «Я — хліб життя. Хто до Мене приходить, — не голодуватиме він, а хто вірує в Мене, — ніколи не прагнучиме».

Лк. 19:10 — «Син-бо Людський прийшов, щоб знайти та спасти, що загинуло!»

Мт. 6:33 — «Шукайте ж найперш Царства Божого й правди Його, а все це вам додасться»

Ів. 14:27 — «Зоставляю вам мир, мир Свій вам даю! Я даю вам не так, як дає світ. Серце ваше нехай не тривожиться, ані не лякається!»

Мт. 11:28-30 — «Прийдіть до Мене, усі струджені та обтяжені, і Я вас заспокою! Візьміть на себе ярмо Моє, і навчіться від Мене, бо Я тихий і серцем покірливий, — і знайдете спокій душам своїм. Бо ж ярмо Моє любе, а тягар Мій легкий!»

Ів. 5:24 — «Поправді, поправді кажу вам: Хто слухає слова Мого, і вірує в Того, Хто послав Мене, — життя вічне той має, і на суд не приходить, але перейшов від смерти в життя».

Ів. 3:36 — «Хто вірує в Сина, той має вічне життя; а хто в Сина не вірує, той життя не побачить — а гнів Божий на нім перебуває».

Лк. 9:23 — «А до всіх Він промовив: «Коли хоче хто йти вслід за мною, хай зречеться самого себе, і хай візьме щоденно свого хреста, та й за Мною йде».

Лк. 9:25 — «Яка ж користь людині, що здобуде увесь світ, але занапастить чи згубить себе»

Мт. 10:32-33 — «Отже, кожного, хто Мене визнає перед людьми, того перед Небесним Отцем Моїм визнаю й Я. Хто ж Мене відцурається перед людьми, того й Я відцураюся перед Небесним Отцем Моїм».

Лк. 21:33 — «Небо й земля проминуться, але не минуться слова Мої».

V. Закріплення вивченого матеріалу

Бесіда

1. Поясніть, як ви розумієте ключовий вірш: «Бо я не соромлюсь Євангелії, бо ж вона — сила Божя на спасіння кожному, хто вірує» (Рим. 1:16).

2. Що спільного й відмінного між Євангелієм і Новим Заповітом?

VI. Підсумок уроку

Учні повинні самостійно зробити висновок, що святий і безгрішний Ісус Христос прийшов на землю, пролив невинну кров за наші беззаконня і гріхи. Він заплатив за наше спасіння Своїм життям, щоб полегшити наше зречення від гріха. «Даси Йому ймення Ісус, бо спасе Він людей Своїх від їхніх гріхів» (Мт. 1:21).

Оцінювання учнів

VII. Домашнє завдання

Прочитати урок 1 підручника, виконати завдання на с. 16.

СУЧАСНА СІМ'Я

Урок для 10 класу

Автор Ольга Прокопович, м. Рівне

Мета: поглибити знання учнів про сім'ю, звернувши увагу на проблеми, з якими вона стикається, та на небезпеку негативних впливів масової культури на неї; продовжувати розвивати вміння учнів аналізувати, порівнювати та узагальнювати факти, які розглядаються під час уроку; працювати з Біблією та іншими джерелами інформації; розвивати емоції учнів та їхнє мислення; сприяти духовному вихованню учнів та формуванню в них християнського світогляду.

Обладнання: Біблія, відео «Гендер і ювенальна юстиція».

Тип уроку: комбінований.

Усе Писання Богом надхнене, і корисне до навчання, до докору, до направи, до виховання в праведності, щоб Божа людина була досконала, до всякого доброго діла готова.

2 Тим. 3:16-17

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент: вітання

II. Мотивація навчальної діяльності

Учитель. 2016 р. в прокат вийшов повнометражний мультиплікаційний фільм «Лелеки» ("Storks"). Чи хтось із вас уже встиг його подивитися? Ми не будемо зараз детально обговорювати, наскільки вдалий чи ні, смішний чи не дуже сюжет фільму. Спробуємо зрозуміти, що автори хотіли донести до нас, глядачів. Використовуючи дитячу казочку про те, що дітей у сім'ю приносять лелеки, автори показують сім'ї, які отримали дітей: чоловік та жінка, дві жінки, два чоловіки, одна жінка. А впродовж усього фільму неодноразово звучить, що герої фільму — лелека, дівчинка та немовля — також можуть створити сім'ю. Ви можете заперечити: ну й що тут такого? Поміркуймо ось над чим...

IV. Повідомлення теми і мети уроку

V. Сприйняття матеріалу

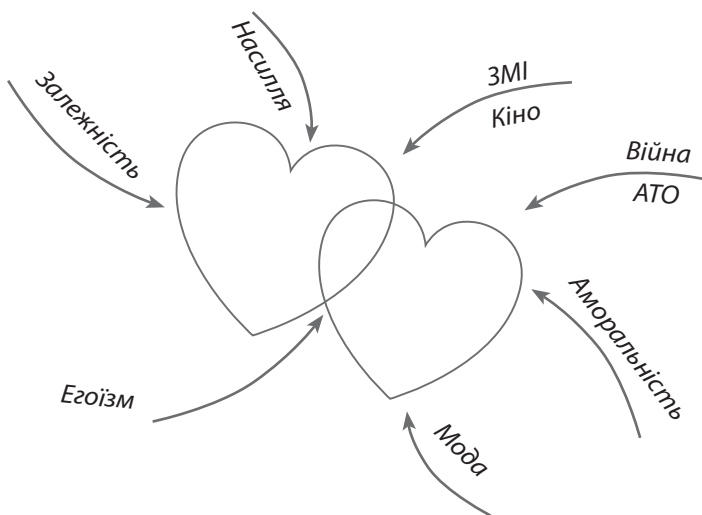
1. **Учитель.** Зачитаємо деякі тексти зі Слова Божого (Бут. 1:27-28; 2:7, 21-24) і спробуємо зробити висновки в контексті теми нашого уроку. (Учні разом з учителем працюють над формуванням висновків і коротко записують їх.)

Отже:

- 1) людина була створена Богом як істота, що має дух, душу та тіло;
- 2) людина була створена не так, як інші живі істоти (земля вродила рослини третього дня, а шостого дня — сухопутних тварин; п'ятого дня вода виросла морських істот та птахів);
- 3) людина була створена у вигляді чоловіка та жінки;
- 4) люди отримали завдання плодитись, наповнювати землю та володіти нею (тобто, сексуальні стосунки між чоловіком та жінкою були закладені під час їхнього створення. Ви вивчаєте анатомію людини й не могли не звернути увагу на те, наскільки продумані функції чоловічого та жіночого організмів у дітородному процесі. Далі, вираз «оволодійте нею» (землею) означає «доглядайте, господарюйте розумно на землі». Наступні слова «пануйте...» вказують місце людини і місце тварин у світі — це різні місця);
- 5) уперше йдеться про сім'ю: чоловік, жінка, діти (то чи можна вважати нормальними «сім'ї», які створюють два чоловіки чи дві жінки? І таким же абсолютним збоченням є створення «сім'ї», до складу якої входить тварина!);
- 6) стосунки між чоловіком та жінкою в сім'ї настільки глибокі, що вони не потребують ніякого зовнішнього втручання й тому залишають навіть своїх батьків, щоб стати «одним тілом», одним цілим (хіба в такій ситуації є місце коханкам чи коханцям? Звичайно, ні. Якби це було не так, то Богові неважко було б створити для Адама кілька Єв, або для Єви — кілька Адамів).

Отже, сім'я (чоловік, жінка, діти) — це Божа установа, Його задум для людей.

2. Але через гріхопадіння (тобто, неслухняність) Адам і Єва стали грішними, а гріх став спадковою хворобою й передався їхнім дітям, тобто всьому людству. Відтоді сім'ю створюють грішні люди, які неоднозначно сприймають себе та інших, дозволяють впливати на себе грішному світу. А хто від цього страждає? Звісно, сім'я. Отже, сучасна сім'я має загрозу, має «ворогів». А щоб боротись із ворогом, кажуть, треба знати його «в обличчя». Спробуємо зобразити загрозу зовнішнього світу сучасній сім'ї за допомогою малюнка.

Мал. 1. Два серця

Загрози:

- культура егоїзму
- залежність
- насилля
- ЗМІ/кіно
- війна/АТО
- аморальність
- мода

Малюючи цей малюнок, учитель обговорює з учнями кожну «стрілочку». Наприклад, блок «Мода» формує в молоді певний образ чоловіка та жінки, але реальні чоловіки та реальні жінки досить часто далекі від образів супергероя та супермоделі. Мода диктує нам, у що вдягатись, який вигляд повинно мати житло, де нам відпочивати, які гаджети пристойні тощо. Але не всі сім'ї, навіть дуже порядні, можуть дозволити собі крокувати в ногу з модою. І що тоді?

У блоці «Залежність» можна поговорити про економічну, алкогольну чи наркотичну залежності членів сім'ї. Блок «Насилля» включає в себе фізичне та моральне насилля одного з подружжя над іншим або насилля над дітьми і, як результат, маємо безпритульність чи сирітство. У блоці «Аморальність» учні обов'язково вкажуть на подружню зраду, аборт, так званий «громадянський шлюб». Вплив засобів масової інформації (блок «ЗМІ») у цьому контексті переоцінити неможливо. Тому пропоную учням подивитись матеріал «Гендер і ювенальна юстиція» (www.youtube.com/watch?v=gsE01Ue8hDU) тривалістю 16 хв.

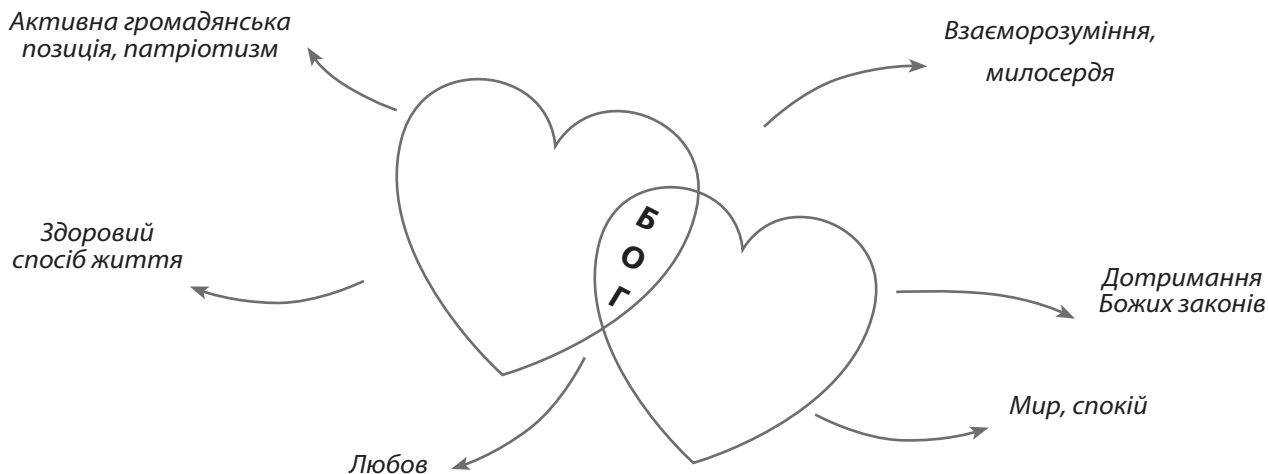
Учитель. Як бачимо, сучасна сім'я справді має проблеми. Про це свідчить сумна статистика розлучень. Як змінити ситуацію?

VI. Осмислення об'єктивних зв'язків у матеріалі

1. **Учитель.** Якщо двоє грішних людей не можуть збудувати прекрасної міцної сім'ї, то треба покликати на допомогу Того, Хто все це задумав. У Слові Божому багато говориться про шлюб та стосунки між членами сім'ї. Зокрема:

- 1) «Чоловіки, — так само живіть разом із дружинами за розумом, як за слабшою жіночою посудиною, і виявляйте їм честь, бо й вони є співспадкоємцями благодаті життя, щоб не спинялися ваші молитви» (1 Петр. 3:7);
- 2) «Але щоб уникнути розпусти, нехай кожен муж має дружину свою, і кожна жінка хай має свого чоловіка. Нехай віддає чоловік своїй дружині потрібну любов, так же само й чоловікові дружина» (1 Кор. 7:2-3);
- 3) «Діти, слухайтеся своїх батьків у Господі, бо це справедливо! ... А батьки, не дратуйте дітей своїх, а виховуйте їх в напаминанні й обереженні Божому!» (Еф. 6:1, 4);
- 4) «Дружини, коріться своїм чоловікам, як Господеві, бо чоловік голова дружини, як і Христос Голова Церкви... Чоловіки, любіть своїх дружин, як і Христос полюбив Церкву, і віддав за неї Себе...» (Еф. 5:22-23, 25).

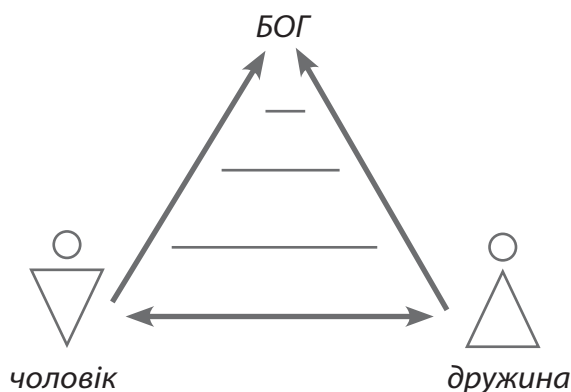
2. Бог здатний зміцнити й захистити сім'ю лише за однієї умови: Він має стати центром сім'ї з усіма наслідками, які випливають із цього.

Мал. 2. Бог — у центрі сім'ї

- Любов
- Мир, спокій
- Дотримання Божих законів
- Милосердя
- Взаєморозуміння
- Патріотизм
- Активна громадянська позиція
- Здоровий спосіб життя

По-перше, чоловік і дружина мають дивитись не тільки один на одного, а разом дивитись на Бога, тобто, пізнавати Його, читати і дотримуватись Слова Божого, просити Його про допомогу (молитись). І тоді, саме при такому наближенні до Бога, виявиться, що «відстань» між чоловіком і дружиною (непорозуміння, незгоди, негаразди та інші «не-») зменшується, подружжя стає ближчим одне до одного: великі проблеми розв'язують разом, якісь дрібниці відпадають чи вирішуються «самі собою», зростає взаємоповага та взаєморозуміння, хочеться бути разом.

Мал. 3

По-друге, батьки звернуть увагу на правильне виховання дітей, результат якого записаний в епіграфі до нашого уроку.

По-третє, оздоровлення сім'ї обов'язково відіб'ється на духовності народу країни, на відновленні ієрархії моральних і загальнолюдських цінностей.

У такій державі, звісно ж, по-справжньому захищатимуть (юридично, економічно, соціально тощо) справжню сім'ю, сім'ю як установу Божу.

3. Ми розглянули, так би мовити, абстрактну сім'ю та проблеми, з якими вона стикається через вплив зовнішнього світу. Зрозуміло, що чим морально здоровіша сім'я, тим слабший вплив на неї зовнішніх чинників.

4. Інформація, одержана сьогодні на уроці, стане вам у пригоді, коли настане пора створювати власну сім'ю. Але ж і зараз більшість із вас уже живе в сім'ї, у реальній сім'ї і, можливо, не ідеальній. Що робити в такому випадку? (Заслухати відповіді учнів.)

Учитель. На мою думку, починати потрібно із себе. І нехай! Колись давно, ще в V ст. до Р. Х., мудрий Сократ сказав: «Нехай той, хто хоче посунути вперед цілий світ, посуने спочатку сам». Посунеться до істини (Слова Божого), посуне в бік прощення себе та інших, посуне в бік любові до ближнього та любові до Бога.

VII. Підсумки уроку

Учитель. Сьогодні на уроці ви поглибили свої знання про сім'ю як установу Божу для людей. Ми говорили також про негативні впливи на сім'ю зовнішніх чинників. Звичайно, зазначили далеко не всі. Та це й неможливо зробити, бо світ трансформується — змінюються і чинники. Кажуть, що правило № 1 усіх експертів — це досконало знати оригінал. Тоді будь-яку підробку легко виявити. Повертаючись до мультфільму «Лелеки», подумаймо, чи так уже безневинно звучить те саме запитання: «Ну й що тут такого?» За гріх гомосексуальних стосунків міста Содом і Гоморра були повністю знищені вогнем і сіркою. За гріх сексуальних стосунків із твариною вбивали обох учасників такої гидоти. Ми розглянули як приклад лише один мультфільм. А світова кіно- і телеіндустрія щороку випускає сотні тисяч одиниць своєї продукції. І майже на увазі небезпека короткочасної інформації, яку важко сприйняти свідомо, але стовідсотково вона сприймається на рівні підсвідомості («ефект 25 кадрів»), особливо в дитинстві та юності. Діти, будьте пильними, фільтруйте отриману інформацію!

VIII. Домашнє завдання:

- 1) читайте більше стосовно теми уроку: Лев. 20:1-16, Рим. 1:24-27;
- 2) починайте роботу над проектом «Сім'я XXI століття».

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВІДЗНАЧЕННЯ 500-РІЧЧЯ РЕФОРМАЦІЇ В ОСВІТІ

Шановні педагоги! На виконання указу Президента України № 357/2016 від 26.08.2016 «Про відзначення в Україні 500-річчя Реформації» пропонуємо вам скористатися під час проведення просвітницьких заходів, присвячених відзначенню в Україні 500-річчя Реформації, методичними рекомендаціями, які допоможуть вам повною мірою розкрити зміст і значення початку процесу, який триває вже 500 років і впливає на історію всього людства. Українська історична наука й освіта недооцінювала значення Реформації в історії людства. Це було викликано радянською атеїстично-матеріалістичною пропагандою, яка ґрунтувалася на ідеї створення нового суспільства з нових людей, гіперболізуючи колектив і колективне та нівелюючи особистість і особисте в громадському житті.

Відзначення 500-річчя Реформації, яка, на думку багатьох дослідників, поклати край Середньовіччю й відчинила двері Новому часу, сприятиме ефективному реформуванню різних сфер українського суспільного життя XXI ст. Налагодження відкритого суспільного діалогу між носіями різних світоглядів полегшуватиме консолідацію суспільства та вирішення багатьох наболілих проблем пересічних українців. Використання досвіду протестантських країн у вирішенні

соціально-економічних проблем можливе лише за умови примирення представників різних релігійних конфесій. Це приведе до поліпшення соціального клімату в Україні й зростання рівня суспільної моралі. Укладачі цих методичних рекомендацій переслідували саме цю високу мету.

Висвітлення європейських реформаційних процесів розкриє перед нами можливості використання позитивного досвіду реформаторів, а також уникнення негативних сторін реформаційного процесу. Використання інтерактивних методів надання освітніх послуг допоможе створити умови для прискорення реформування української системи освіти й наближення її до найкращих світових стандартів, зокрема втілення принципів особистісно орієнтованої освіти. Реалізація методичних рекомендацій значно розширить знання учнів про суть Реформації та її вплив на історію людства, допоможе розвинути порівняльний аналіз і систематизацію фактів, сприятиме формуванню навичок виявлення причинно-наслідкових зв'язків і логічних суперечностей.

Автори розробок рекомендують різні завдання, форми та методи вивчення навчального матеріалу з теми «Реформація-500» і бажають успіхів педагогам і дітям!

ВПЛИВ РЕФОРМАЦІЇ НА ІСТОРІЮ ЛЮДСТВА

На освіту

- Зруйнувала середньовічні забобони й забезпечила рівні можливості для здобуття освіти.
- Спростувала принципи протиставлення науки й віри.
- Забезпечила вільний доступ до Біблії.

На політику

- Зруйнувала поділ на духовенство і мирян.
- Зробила кожного члена громади потрібним і важливим.
- Свобода віросповідання породила громадянську свободу.

На економіку

- Сформулювала принцип: ставитися до повсякденної діяльності як до покликання від Бога.
- Сформулювала принцип: успіх — нагорода за чесну працю.
- Сприяла активному розвитку промислового виробництва.
- Ствердила, що кожна праця почесна.
- Спричинила активний розвиток підприємницької діяльності.

На мистецтво

- Відновила роль спільного співу як засобу єднання християн.
- Розповсюдила прославлення Бога співом на повсякденне життя.

На сім'ю

- Змінила ставлення до шлюбу та сім'ї зі світського, навіть гріховного, на цілком нормальне, навіть освячене.
- Переоцінила поняття про праведність: з монаха, далекого від суспільного життя, на активного члена суспільства.

ІСТОРІЯ РЕФОРМАЦІЇ

Заняття для старшого дошкільного і молодшого шкільного віку

Автор Віра Сучок,
завідувачка ДНЗ № 4 «Казка» м. Южного Одеської обл.

Заняття 1

Мета: познайомити дітей із Мартіном Лютером, його світоглядом і духовно-моральними якостями; виховувати любов до історії, культури рідного краю та інших країн.

Обладнання: фотоматеріали (портрет Мартіна Лютера, місто народження, географічна карта, карта України, картина: «Діти в Україні колядують»), Біблія (українською та російською мовами), вірші: В. Зибкін «Біблія», О. Войтицький «Дякуйте Богу».

Словник: Реформація, німецька, прізвище, іноземні мови.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Вихователь. Діти, погляньте на карту України (*розглядають*). Україна — це місце, де ми народилися, живемо, де живуть наші батьки. Тому й називаємо її — наша Батьківщина, батьківська земля.

Гра «Познайомимось»

Мене звуть Ганна Іванівна, а тебе?.. Де ти народився? У якій країні? (*Діти по черзі знайомляться.*)

Розповідь вихователя

А тепер познайомимось із хлопчиком, якого звали Мартін, а прізвище в нього — Лютер.

Для нас це прізвище нове, тому що цей хлопчик народився в іншій країні — Німеччині.

Вихователь показує на географічній карті Німеччину, місто Айсleben, демонструє наявні фотоматеріали.

Народився Мартін у великій християнській родині, він був здібним та старанним хлопчиком, мав чудову пам'ять. Коли йому виповнилось 5 років, — це як вам зараз, — батько віддав Мартіна в школу. Там він навчився читати, писати, вивчив молитви, Божі заповіді та духовні пісні. Коли йому сповнилось 14 років, він із друзями любив ходити під вікнами домівок людей, що вірять у Бога, та співати пісень. Це схоже на наші різдвяні колядки. (*Вихователь показує картинку.*)

Діти, ми з вами теж зараз порухаємося.

Фізкультхвилинка

1. Так, ми всі Божі діти	<i>підняти руки доверху</i>
2. Так, Бог мене любить	
3. Так, гріхи Він прощає	
І це Біблія каже мені,	<i>прикласти руки до серця</i>
І це Біблія каже тобі.	<i>показати руками на сусіда</i>

Вихователь. Після закінчення школи Мартін навчався в університеті, добре вивчив іноземні мови: грецьку, латинь, давньоєврейську.

— Діти, а якими мовами ми вміємо розмовляти? (*Українською, російською, вивчаємо англійську.*)

Я вам, дітки, хочу показати книги. (*Вихователь показує Біблії.*) Вам знайома ця Книга? (*Відповіді дітей.*) Якою мовою вона написана? (*Відповіді дітей.*) Про Кого написано в Біблії? (*Відповіді дітей.*) А як ще називають Біблію? (*Відповіді дітей.*)

БІБЛІЯ

*Серед книг усіх — одна,
Що від Бога нам дана.
Разом з нею ти повсюди
Не боятимешся зла.*

В. Зибкін

Мартін Лютер любив Бога, намагався жити за Божими заповідями. Дітки, а які ми знаємо заповіді Бога? (*Відповіді дітей.*) Молодці!

От тільки Біблія в ті далекі часи була написана стародавньою єврейською мовою і її не міг читати простий народ у Німеччині. Тому Мартін Лютер зробив переклад Біблії зрозумілою для простих людей рідною їм мовою — німецькою, і це була Реформація — нові знання та зміни. Це була важка, але дуже важлива праця. Для людей читати Біблію рідною мовою була велика радість.

Ми також радіємо, коли вивчаємо заповіді з Біблії та пісні на заняттях з християнської етики.

Запитання на закріплення

- З ким ми познайомились?
 - Хто такий Мартін Лютер?
 - У якій країні він жив?
 - Що важливого він зробив? (*Зробив переклад Біблії рідною мовою.*)
 - Як це можна назвати? (*Реформація.*)
- Так, діти, ви сьогодні молодці! Подякуємо Богові за заняття.

ДЯКУЙТЕ БОГУ

*Маленькі тваринки і квіти
Творця величають святого,
І я закликаю вас, діти,
Прославити Господа свого.
Бо нас він, як мама кохає,
Нам все необхідне дарує,
І сонечком нас зігріває,
І хлібом щоденним годує.*

*Добра в Нього дуже багато,
Дає нам усе, що потрібно,
Тому я вам хочу сказати,
Щоб славили Бога постійно.*

О. Войтицький

Заняття 2

Мета: формувати в дітей уявлення про норми моралі на підставі Божих заповідей, розширити знання про Мартіна Лютера, дати поняття, що Реформація — це зміна старого на нове; виховувати пошану до Божого Слова, доброту, співчуття; пояснити, що треба робити для того, щоб знайти Бога.

Обладнання: Біблія, Біблія для дітей, ілюстрація «Мойсей зі скрижалями», таблиця із заповідями Ісуса Христа, ілюстрації з життя Мартіна Лютера, вірш Надії Любки, прислів'я моральної тематики, пісня «Дитяча молитва».

Випереджувальна робота: вивчити з дітьми Божі заповіді, прислів'я, дати завдання вдома вивчити вірші.

Словник: Реформація, скрижалі, богослов, старі часи, темрявий світ, Рим, в'язанка, пророк.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Вихователь. Діти, ми вже знайомі з німецьким доктором-богословом, який жив 500 років тому, Мартіном Лютером. Так, це було дуже давно, у старі часи. Погляньте на ілюстрацію й зверніть увагу, як одягнені люди. У Біблії написано, що Бог дав людині життя на землі 70 або 80 років. Мартін Лютер прожив 62 роки.

Хто пам'ятає, що він зробив, що було названо Реформацією? (Відповіді дітей.) Так, молодці. Він зробив переклад Біблії з давньоєврейської мови якою мовою? Правильно. Німецькою. Це була рідна мова тієї країни, де народився та жив Мартін Лютер. Так, діти, Німеччини. Лютер роз'яснював Біблію, і люди збиралися навколо нього.

Місто, у якому Мартін Лютер народився, називається Айслебен. А місто, у якому він ходив до школи, — Мансфельд. Повторимо разом назви цих міст. (Діти повторюють.)

А як називається наше місто? (Відповіді дітей.) Молодці! Ми живемо в Україні, ми — українці. А тепер розглянемо ілюстрацію пам'ятника Мартіну Лютеру. Діти, а що він тримає в руках? Біблію. А пам'ятники кому є в нашому місті? (Відповіді дітей.)

У ті часи в рідному місті Мартіна Лютера було дуже мало шкіл, люди жили бідно. А маленький Мартін ходив у школу й там вивчав Божі заповіді. Ось вони (розглянути скрижалі). А кому Бог дав ці заповіді? Мойсею. (Ілюстрація «Мойсей зі скрижалями».)

А які ви знаєте **прислів'я**? Їх ще називають народною мудрістю. А заповіді — Божими правилами.

«Кому Бог допоможе, той все перемаже».

«Не радій чужому горю».

«Без «вибач» і «прости» до любові не дорости».

А **заповіді**? (Діти називають заповіді.)

Я дуже-дуже хочу знати, як правильно у світі жити?

І шлях який собі обрати у цьому темрявому світі?

Хто правильно навчить нас жити, мов у великій школі?

Як знищити помилки в маленькій ролі?

Як нам душею розцвісти, як можна істину пізнати?

І тисячі життєвих істин нам своїм дітям передати?

Так учень кожен сам повинен свій шлях

із гідністю пройти.

Дороги всі ведуть до Риму, а нам до Бога треба йти.

Надія Любка

Фізкультхвилинка

Діти, виходьмо на килим.

Вихователь по черзі кидає дітям м'яч, примовляючи: «Нехай кожен дбає не тільки про своє...», діти продовжують:

«...але й кожен про інших». «Шануй...» — відповідь: «батька свого і матір...» тощо. Молодці! Сідайте на свої місця.

Мартін Лютер теж мав батька і матір, це була велика багатодітна родина. Дорослий Мартін оженився, його дружину звали Катаріна. У них теж були діти, яких вони любили й навчали любити Бога, робити добро, співчувати бідним.

В моєму домі тепло й чисто,
Є що вдягнути, є що з'їсти,
Та скільки вбогих є на світі —
В них голі й босі бідні діти.
Та й хліб вони не завжди бачать,
Їх мами часто гірко плачуть,
Спішать з молитвами до Бога..
Подаймо ж їм ми допомогу!
Ходімо з доброю душею,
В'язанку дров візьмем з собою,
Сорочку білу і хустину,
Насиплем борошна в торбину.
Ми людям радість принесемо,
До себе в гості позовемо.
У нас є хліб, — заходьте, просим,
І вам і вашим дітям досить!

Мартін Лютер через своє щире служіння Ісусу Христу та людям був названий народним героєм, німецьким пророком, однак знають його по всьому світу.

Мартін любив музику, гарно співав. Пригадуєте, він із друзями співав віруючим людям під вікнами, біля хати. Це було дуже важливо й відіграло величезну допоміжну роль для здійснення Реформації. (Пригадуєте? Реформація — це зміна старого на нове.) У Німеччині й сьогодні співають гімни Лютера.

Бог чує й розуміє будь-яку мову. Ми можемо заспівати так, як люблять співати в нас в Україні.

ДИТЯЧА МОЛИТВА

Сл. О. Чайківського

Муз. В. Петровського

Voice

Прий-ми, Свя-тий Бо-же Є-ди-ний,
мо-лит - - - ву від ді-ток ма-лих, хра-
ни Ти наш дім Ук-ра-ї - ну, і та - -
та, і ма - му, і всіх.

Прийми, святий Боже Єдиний,

Молитву від діток малих.

Храни Ти наш дім, Україну:

І тата, і маму, і всіх.

Зішли нам небесної сили,

В здоров'ї щоб, в мирі росли,

Щоб вірно свій край ми любили,

Утіху щоб людям несли.

Висновок

Діти, що потрібно робити для того, щоб знайти Бога? (Відповіді дітей.) Так, читати Біблію, молитися, співати духовні гімни, робити добро.

РЕФОРМИ ПОЧИНАЮТЬСЯ ІЗ СЕРЦЯ

Урок для учнів 5-7 класів

Автор Ірина Сіданіч,
професор кафедри управління навчальними закладами
та педагогіки вищої школи УМО НАПН України

Мета: розповісти учням про причини, початок і наслідки Реформації; виховувати любов і пошану до Бога та Його Слова; формувати бажання наслідувати духовних сподвижників.

Ключовий вірш: «Бо я не соромлюсь Євангелії, бо ж вона сила Божа на спасіння кожному, хто вірує, перше ж юдеєві, а потім гелленові. Правда-бо Божа з'являється в ній з віри в віру, як написано: «А праведний житиме вірою» (Рим. 1:16-17).

Біблійна основа: Лк. 5:27-29; 19:1-10; Дії 9:1-22.

Словник:

Реформація (лат. *Reformatio* — «виправлення, перетворення, реформування») — це широкий релігійний і суспільно-політичний рух у Західній і Центральній Європі в XVI ст., спрямований на реформування християнства відповідно до вчення Біблії;

теологія — сукупність церковних учень про Бога й догмати релігії; богослов'я;

індульгенція — грамота про відпущення гріхів, яку видавала католицька церква від імені папи римського за певні заслуги перед церквою, а також за гроші.

Випереджувальне завдання: за 2-3 тижні до проведення уроку запропонувати учням прочитати 95 тезисів Мартіна Лютера.

Обладнання: Євангеліє і пам'ятка «П'ять фундаментальних догм Реформації» для кожного учня; ілюстрації з життя Мартіна Лютера; конверти із заготовками для виготовлення виробу.

ХІД УРОКУ

I. Вступна частина

1. Вітання

2. Гра «Відомо — невідомо»

Учитель. На початку уроку пропоную вам пограти в гру «Відомо — невідомо». Ми всі станемо в коло, я назву якусь подію або явище й запитаю, чи відомо вам про це. Той, хто стоїть біля мене, відповідає. Починаймо! *(Залежно від кількості учнів можна пройти коло один чи два рази).*

Учитель. А чи відомо вам, яку подію відзначатимуть християни 2017 р.? *(Відповіді учнів.)*

2017 р. весь світ відзначає 500-річчя Реформації, яка докорінно змінила історію середньовічної Європи. Президент України Петро Порошенко підписав Указ «Про відзначення в Україні 500-річчя Реформації».

Реформація декларувала повернення до біблійних першоджерел християнства, затвердила ідею, що в питаннях

спасіння та віри немає посередників. А отже, усі мають прямі стосунки з Богом і відповідають насамперед перед Ним, зокрема за дотримання законів Господніх та державних.

Цінності Реформації можуть стати для нас орієнтиром *(учитель роздає учням пам'ятки «П'ять фундаментальних догм Реформації»):* вивчення Закону Божого, щира віра, освіта рідною мовою, свобода слова, розуміння праці як служіння Богові та людям.

Реформи дадуть результат, коли стануть основою нашого життя. Якщо Бог буде в серці кожного — ми побудуємо ту країну, про яку мріємо.

Україна сьогодні стоїть перед завданням реформ: утвердження поваги до закону, людського життя, приватної власності, а також особистої відповідальності громадян змінювати світ, не сподіваючись лише на владу та уряд. Ми всі маємо можливість служити суспільству. Кожен на своєму місці.

Михайло Грушевський, український історик, видатний громадський діяч, голова Центральної Ради Української Народної Республіки (1917–1918) у своїй праці «Реформація та її відгомін на Україні» зробив висновок: «Український корабель плыв повними вітрилами під вітром Реформації і спустив вітрила, коли цей вітер опав і не стало ні цих сміливих союзників, ні їх бадьорих прикладів!»

Наша країна стоїть на порозі важливих змін, значення яких ми зможемо оцінити лише згодом. Події останнього часу засвідчили, що український народ готовий докласти максимальних зусиль для зміцнення нашої держави, готовий відстоювати цінності, готовий до співробітництва і партнерства заради миру, злагоди та процвітання на рідній землі.

II. Основна частина

1. Повідомлення теми та мети уроку

Учитель. Духовні принципи Біблії стали двигуном Реформації. І ми намагатимемося дослідити їх глибше під час святкування ювілею цієї сторінки історії, адже спільними зусиллями маємо сформувати суспільство активних, відповідальних, освічених людей, готових брати ініціативу у свої руки та рухати нашу країну в правильному напрямку.

2. Тестове завдання

Спробуємо перевірити свої знання про Реформацію й визначити коло питань для дослідження *(учитель роздає учням сигнальні картки «А», «Б», «В»).*

1. Реформація — це:

- а) рух за миттєві зміни життя на краще шляхом удосконалення життєвого укладу пересічної людини;
- б) рух за відновлення життєвого укладу, закладеного Ісусом Христом і Його апостолами;
- в) рух за права жінок і дітей.

2. Реформація розпочалася:

- а) 31 жовтня 1517 р.;
- б) 31 травня 1315 р.;
- в) 31 грудня 1410 р.

3. Реформація розпочалася у:

- а) Нідерландах;
- б) Польщі;
- в) Німеччині.

4. Реформація розпочалася з:

- а) укладання вічного миру;
- б) 95 тезисів;
- в) відкриття закону всесвітнього тяжіння.

5. Ініціатором реформації був:

- а) Мартін Лютер;
- б) Томас Мор;
- в) Еразм Роттердамський.

6. Найбільшим здобутком Реформації є:

- а) скасування кріпацтва;
- б) переклад Біблії національними мовами;
- в) масова освіта.

7. Реформація вплинула на:

- а) усі сфери суспільного життя;
- б) релігійне життя;
- в) деякі сфери життя.

3. Розповідь учителя

Епоха Реформації безпосередньо пов'язана з іменем Мартіна Лютера (*розповідаючи про життя і діяльність Мартіна Лютера вчитель використовує ілюстрації або слайд-шоу, доречно підібрати музичний супровід*).

Мартін Лютер народився 10 листопада 1483 р. в м. Айслебен в Тюрингії (Німеччина). Згадуючи про своє дитинство, він говорив: «Мої батьки виховували мене в суворості. За один-єдиний горіх, на який я якось поласився, мати відшмагала мене до крові. Цим суворим ставленням вони, зрештою, і штовхнули мене в монастир. Хоча вони щиро вважали, що роблять мені добро, я був просто заляканий».

Згодом Лютер не упускав жодної нагоди похвалити дітей за добру річ, водночас нагадуючи їм, що тільки той, хто щиро молиться Богові й виконує Його заповіді, — гідний хвали та нагороди. У кожному листі до своїх дітей він нагадував їм про Боже милосердя й Божу всемогутність. Сім'я Мартіна та Катаріни Лютер була зразком відданої християнської родини. Окрім власних дітей, вони виховували осиротілих дітей своїх родичів. У їхньому домі всі члени родини постійно читали Біблію, вивчали Катехізис, молилися, співали християнських пісень, святкували церковні свята, вітали приходнів. Мартін Лютер був добрим знавцем дитячої психології, намагався приділяти якомога більше часу своїм дітям, був учасником їхніх забав.

Але повернімося до юного Мартіна. Його шкільні роки минули в латинській школі в Мансфельді, потім був рік навчання в школі Магдебурга і в Ейзенаху. Навесні 1501 р. він вступив до Ерфуртського університету — одного з найстаріших і найкращих університетів тодішньої Німеччини. Там він прославився умінням говорити довго і серйозно (за що отримав прізвисько «філософ») і грою на лютні. Ступінь магістра він отримав 1505 р., обійнявши друге місце серед 17 кандидатів.

Ганс Лютер мріяв про те, що його син стане юристом, і з радістю платив неабиякі гроші за дорогі підручники,

коли Мартін згідно з його бажанням почав вивчати юриспруденцію. Але він був дуже засмучений, дізнавшись, що Мартін, не порадившись із батьками, вирішив стати ченцем і знайшов собі притулок в августинському монастирі в Ерфурті.

Про причини рішення Лютера піти в монастир відомостей небагато. Кажуть, що одного разу Мартін повертався від своїх батьків до Ерфурта після літніх канікул і в дорозі його застала сильна гроза. Тоді він вигукнув у жаху: «Допоможи, Свята Анно, і я стану монахом!» У своїй праці «Щодо чернечих обітниць» Лютер говорить: «Не з власної волі або бажання я став монахом, але через пережитий мною жах і агонію раптової смерті. Я дав тоді змушену, але й необхідну обітницю».

Отож, Мартін Лютер продав велику частину своїх книг і 17 липня 1505 р. пішов у монастир августинців в Ерфурті, відомий особливою суворістю статуту. Проте результат його всіляких аскетичних зусиль був плачевним. Що б не робив Лютер, усвідомлення богозалишеності не покидало його, і це при тому, що в 29 років він уже став доктором богослов'я і субприором віттенберзького августинського конвенту, що було чималим успіхом у церковній кар'єрі. Тоді він усамітнівся у келії, де почав працювати над складанням коментарів до латинського тексту Псалмів. Несподівано для себе Мартін виявив нове значення давно відомих текстів, що спричинило «переворот» у його свідомості щодо розуміння проблеми виправдання і спасіння. Лютер усвідомив, що докори сумління — це не результат богозалишеності, а навпаки, свідчення того, що Бог близько, що Він працює з його серцем. Велич жертви Ісуса Христа, Його незбагнена милість і любов осяяли його серце благодатним світлом.

31 жовтня 1517 р. Мартін Лютер прибив до дверей Замкової церкви у Віттенберзі 95 тезисів, закликаючи богословську спільноту до дискусії щодо торгівлі індульгенціями, яка де-факто була прощенням гріхів за гроші. Інколи цей учинок Лютера зображують як випадковість. Мовляв, якби не цей імпульсивний учинок професора богослов'я з Віттенберга, то нічого не відбулося б. Звісно, Господь Бог для відновлення в Церкві проповіді Євангелії використав усі історичні обставини і навіть особливості характеру Мартіна Лютера, але якщо Реформація й почалася 31 жовтня 1517 р. зі стуку молотка, то підготовка до цього початку відбувалася значно довше і Господь підібрав для цієї ролі справді особливу людину. Вчинок Мартіна Лютера був далеко не імпульсивний, це була виважена дія пастиря, який піклувався про стан дорученої йому Богом отари. У Лютері ми бачимо щире віру — запеклу антагоністку лицемірства, яке рухало його сучасником, іншим монахом-домініканцем — Тетцелем, що збирав кошти для папського проекту (реконструкція Собору Св. Петра в Римі) під гаслом: «Як гріш у скарбниці задзвенить — душа з чистилища летить!»

Дуже швидко 95 тезисів Мартіна Лютера, написані латиною, поширилися по всій Німеччині. Згодом Лютер почав писати німецькою мовою, яку могли розуміти всі німці. Його проповіді та інші твори стали надзвичайно популярними серед народних мас. Але перед тим сам Мартін Лютер пережив так званий «досвід вежі», бо саме у вежі монастиря Лютер досліджував Послання святого апостола Павла до римлян. «Спочатку я чітко бачив, що безцінна благодать Божа є вкрай необхідною, аби добратися до світла і вічного життя, і я невтомно працював, щоб зрозуміти слова апостола Павла: «Бо я не соромлюсь Євангелії, бо ж вона сила Божа на спасіння кожному, хто вірує, перше ж юдеєві, а потім гелленові. Правда-бо Божа з'являється в ній з віри в віру, як написано: «А праведний житиме вірою»

(Рим. 1:16-17). Упродовж тривалого часу я роздумував над цим текстом і трудився над ним, бо шлях мені загороджував вислів «правда Божа». Ця фраза зазвичай пояснювалася, що правда Божа — чеснота, якою Він Сам є праведний і судить грішників. Таким чином витлумачували це місце всі вчителі Церкви, крім Августина. Вони говорили: «Правда Божа, тобто, гнів Божий». Тому коли я перечитував це місце, то бажав, аби Бог ніколи не об'являв Євангелію, бо хто міг би любити Бога, який був розгніваний, який судив і осуджував людей? Це неправильне розуміння тривало доти, поки, будучи просвітленим Святим Духом, я нарешті уважніше дослідив слова пророка Авакума: «праведний житиме вірою» (2:4). З цього тексту я зробив висновок, що життя має виводитися з віри... Тоді все Святе Писання стало мені зрозумілим і розкрилися мені самі небеса. Тепер ми дуже чітко бачимо це яскраве світло й маємо привілей насолоджуватися ним сповна». Маючи це розуміння і розкриті небеса, Мартін Лютер стає чудовим і неперевершеним проповідником Євангелії Ісуса Христа. Так починалася Реформація. Так вона триває і зараз.

Робота зі Святим Письмом

Учитель. Діти, а яких ви знаєте біблійних героїв, реформація життя яких розпочалася після зустрічі з Богом? (Відповіді учнів.) Звернімося до Святого Письма й прочитаємо, як змінилося життя названих вами людей.

Учитель об'єднує учнів у три групи, які читають тексти про митника Матвія, який став учнем Ісуса Христа (Лк. 5:27-29), про покаяння Закхея (Лк. 19:1-10) і навернення Савла, що став апостолом Павлом (Дії 9:1-22).

Учитель. Друзі, а чи відбулася у вашому житті зустріч з Ісусом Христом? Чи реформувала Євангелія ваше серце? Чи бачать оточуючі зміни на краще у вашому житті? (Відповіді дітей за бажанням.)

Вивчення ключового вірша

Одним із методів за бажанням учителя учні вивчають ключовий вірш:

«Бо я не соромлюсь Євангелії, бо ж вона сила Божа на спасіння кожному, хто вірує, перше ж юдеєві, а потім гелленові. Правда-бо Божа з'являється в ній з віри в віру, як написано: «А праведний житиме вірою» (Рим. 1:16-17).

III. Завершальна частина

1. Біблійний кросворд

1	М	А	Р	Т	І	Н			
2	В	С	Е	Ж	И	Т	Т	Я	
3	Е	Р	Ф	У	Р	Т			
4	П	О	Р	О	Ш	Е	Н	К	О
			5	Х	Р	И	С	Т	О
			6	Н	І	М	Е	Ч	Ч
			7	Є	В	А	Н	Г	Е
8	Б	О	Ж	Е	Ц	А	Р	С	Т
			9	Б	І	Б	Л	І	Я
10	Т	Р	О	Я	Н	Д	А		

1. Ім'я священика-реформатора.
2. На що вплинула Реформація?
3. Назва міста, у монастирі якого Лютер вирішив стати ченцем.
4. Хто підписав Указ № 357 «Про відзначення в Україні 500-річчя Реформації»?
5. Основоположник християнства.
6. У якій країні народився і жив великий реформатор?
7. Блага Звістка.
8. Куди веде нас віра в Ісуса Христа?
9. Вічна Книга.
10. Що є символом теології Лютера?

2. Виготовлення печатки Мартіна Лютера

Учитель роздає в конвертах заготовки для виготовлення виробу і розшифровує їхнє значення.

Тлумачення компонентів троянди Лютера:

- Чорний хрест — символ хреста, на якому був розп'ятий Ісус Христос. Він у центрі троянди, що показує центральне значення жертви Ісуса. Віра в смерть Ісуса на хресті і в Його воскресіння спасає душу.
- Червоне серце — символ серця християнина. Оскільки хрест дає життя християнам, вони, своєю чергою, повинні любити так, як любив Ісус.
- Біла троянда — символ радості й миру. Троянда — символ Христа. П'ять пелюсток символізують п'ять ран Христових. Зображення білої лілії як символу воскресіння можна часто побачити на старих могильних пам'ятниках. Віра приносить радість, втіху і мир серцю.
- Синє тло — символ небес. Він показує, що за радістю віри йде початок нового життя на небі.
- Золоте кільце — символ вічності. Як золото, яке не іржавіє і є найціннішим із металів, це символізує вічне життя на небі, яке очікує християн.

3. Домашнє завдання:

— намалювати прапор свого серця і пояснити, що він означає;

— бути радісними і вдячними, молитися за реформи в Україні й у кожному серці.

БІБЛІЙНА АСТРОНОМІЯ

**Рекомендовано для учнів 5-6 класів
(діти 10-11 років)**

Автор Алла Кириченко, учитель інформатики
НВК ім. В. Чорновола, м. Южне, Одеська обл.

Заняття 5¹ КІЛЬКІСТЬ ЗІР

Вітання. Молитва «Отче наш»

Учитель роздає учням Біблії, зошити, ручки.

Учитель. Сьогодні ми молились словами Христа. Ці слова, думаю, кожен із вас знає напам'ять. А хто скаже, які з них найспівзвучніші з тим, що ми досліджували на попередньому занятті?

Учні. «Отче наш, суший на небесах!»; початок молитви.

Учитель. Так, молодці. Бачите, як цікаво відкривається Біблія. Тільки після того, як ми порахували небеса, я вперше в житті задумалась: а де насправді живе Бог, чи не за небесами, адже це Його творіння? І ось відповідь: «суший на небесах».

Ну, а тепер займемось зорями. Це яке небо? Так, перше, найближче до нас. Коли запитати пересічну людину, яка кількість зір, то більшість відповість — нескінченна, бо нескінченний Усесвіт, та ще й постійно з'являються нові зорі. А якщо Всесвіт не нескінченний, а обмежений третім небом, то скільки тоді?.. Але спочатку скажіть: як розміщені на небі зорі — хаотично чи впорядковано? (*Звучать різні відповіді учнів.*)

Як це можна перевірити? Так, за допомогою Біблії. Відкрийте зміст Старого Завіту, знайдіть розділ III «Книги навчальні поетичні», у ньому Книгу Псалмів, розділ 8, вірш 4, прочитаємо (*за бажанням хтось із учнів виразно читає*): «Коли бачу Твої небеса — діло пальців Твоїх, місяця й зорі, що Ти встановив...».

Учитель. Із цього уривку бачимо, що зорі встановлені Богом не як доведеться, а в певних місцях. Це як оця парта: вона встановлена саме тут, щоб учням було де сидіти й зручно писати. Погляньте на весь наш клас:

де встановлені вікна, шафи, дошка, люстри, парти. Усе розумно й продумано розміщено, бо інакше неможливо організувати ефективну роботу під час заняття. Так і з зорями. Кожна має своє місце в Усесвіті.

Запишіть: **5. а) Бог розмістив зорі в запланованих місцях (Пс. 8:4).**

А тепер скажіть, яка ж кількість зір: скінченна чи нескінченна?

Відповіді учнів. Хоч Усесвіт і скінченний, та Авраам не міг полічити зір — значить, нескінченна; скінченна; ми не можемо їх усі побачити; тощо.

Учитель. Тоді ще одне запитання: зорі мають назви? Мають. Назвіть, які ви знаєте.

Відповіді учнів. Бетельгейзе, Сиріус, Альдебаран, Полярна зоря.

Учитель. Добре. А хто дав зорям назви?

Учні. Учені, ті, які першими відкрили якусь зорю.

Учитель (*показує мал. 1, на якій зображено математичний знак нескінченності, і прикріплює його до магнітної дошки*). Що це за знак?

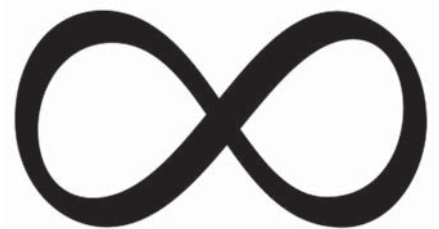
Відповіді учнів. Не знаю; безкінечність; метелик.

Учитель. Це математичний знак безкінечності, по ньому можна водити пальцем безкінечно довго (*показує як*). Зараз ми перевіримо, чи має цей знак якийсь стосунок до кількості зір. Знайдемо й прочитаємо Пс. 146:4 (*знову хтось із охочих учнів зачитує вказаний уривок*): «...вираховує Він число зорям, і кожній із них дає ймення». Отож, оскільки Бог вираховує число зорям, значить кількість зірок скінченна. Бог точно знає їхню кількість, і її можна виразити якимось конкретним числом, і знак безкінечності тоді тут недоречний (*учитель демонстративно перевертає малюнок на інший бік, де написаний текст «Конкретне число»*). Авраам не міг полічити всі зорі принаймні з двох причин: він бачив лише частину зоряного неба

й у нього не було відповідного телескопа.

А тепер перенесемось із давньої Месопотамії в сучасні Нідерланди. Бо саме голландському астроному Якобусу Каптейну наприкінці минулого століття прийшла в голову цікава думка: порахувати зорі в парах протилежних напрямків. «Його підрахунки показали, що ми перебуваємо в центрі: він виявив однакову кількість зір у кожній парі протилежних напрямків» [1; 143]. Схоже, що число зір парне. Це не означає, що Каптейну вдалося полічити всі зорі, але він спромігся знайти ще один аргумент на користь того, що зорі встановлені впорядковано, а не розкидані по небу, як заманеться. Але тоді треба повірити Біблії. Бо інакше знову доведеться придумувати чергове «*ad hoc*» — припущення, щоб, як ми кажемо, викрутитись: «...мабуть, газопилові хмари закривають зорі, які, можливо, порушують рівновагу підрахунку зір!» [1; 143].

Кожна зоря має свою назву, яку їй дав Бог. Адам дав назви всім тваринам,

**КОНКРЕТНЕ
ЧИСЛО**

Мал. 1

¹ Продовження, попередні заняття див. «Слово вчителю» № 4/2016.

Мал. 2

а Бог дав назви всім зорям. Інша річ, що з часом люди деякі зорі переназвали, але в давніх зоряних картах чи давніх хроніках можна відшукати справжні назви зір.

Запишіть: **б) Кількість зір скінченна, і кожна має свою назву, яку їй дав Бог (Пс. 146:4).**

Окрім зір Бог дав назви ще й сузір'ям. Про це не сказано в Біблії, але аналіз їхніх давніх назв підштовхує саме до такого висновку. Погляньте на сузір'я Лева на мал. 2 (за можливості вчитель показує учням кольорову ілюстрацію на с. 199 книги Деніса Петерсена «Ключі до таємниць творіння»). Це сузір'я складається з 10 зірок. Намалюйте його в зошитах. Найяскравіша з цих зір — Регул — знаходиться в лапах і з давньоєврейської перекладається як «ступня, що попирає». Друга за яскравістю в сузір'ї Лева зірка Денебола знаходиться у хвості й означає «Суддя, що гряде». Про якого Лева, що когось попирає і когось судитиме, йдеться?

Зачитаю вам уривок із книги Д. Петерсена. У ньому є відповідь на запитання невіруючих людей: «Ви знаєте Біблію, знаєте історію про Христа. А як могли її знати ті люди, за часів яких Біблія ще не була написана?».

«За древньою традицією, записаною єврейським істориком Йосипом Флавієм, син Адама Сиф і його правнук Енош були першими, хто почав розказувати про пророцтво, написане зорями». Пам'ятаєте, нашим першим завданням із біблійної математики в I семестрі якраз і було

визначити рік, коли люди почали призивати Ім'я Господнє. «У міру ходи зір, у різних «знаках» чітко відстежуються два основні персонажі. Перший — противник, «древній змій, диявол». Другий — прославлене «насіння жінки» і Визволитель людства. Три яскраві сузір'я представляють змія такими іменами: Дракон, Змії і Гідра. Ворога часто зображають у спробі вразити Визволителя, аби не дати Йому виконати Свою місію. На противагу цьому ми бачимо біблійного Христа, що прославляється в зорях як невинний жертковий Агнец, який перемагає Змія й дає вічно животворні води. Це дивне дійство насправду викликає внутрішній трепет» [2; 198].

Якщо це зоряне пророцтво прочитувати за екліптикою, починаючи із сузір'я Діви й закінчуючи сузір'ям Лева, то вимальовується вся біблійна історія про Христа.

Запишіть: **в) У сузір'ї Лева найяскравіша зоря Регул означає «ступня, що попирає», а друга за яскравістю Денебола означає «Суддя, що гряде».**

Це пророче сузір'я — знак, знамення — указує нам на майбутній умовний час, коли Лев із коліна Юдиного — Ісус Христос — переможе сатану й судитиме людство й віроломних ангелів.

На наступному занятті познайомимось із найяскравішим сузір'ям Оріона й дізнаємось, що означають древні назви його п'яти найяскравіших зір. А домашнім завданням вам буде знайти це сузір'я на небі — узимку дуже добре його видно. Три зорі підряд, розміщені через однакові проміжки як під лінійку — це пояс Оріона.

Наукова довідка

У 38-му розділі Книги Йова Бог звертає увагу на «Маззарот» (давньоєврейське слово, що означає зодіак). Чому це важливо? Назви й послідовність 12 знаків і їхніх 36 «деканів», або допоміжних символів, настільки точні, що їх явно міг створити тільки Бог. Бог у Свій мудрості справді дав зорям такі імена, які збереглися у всіх культурах світу. Ось чому диявол з усіх сил намагається відволікти увагу людей від справжньої причини створення Богом зір, тобто для знамен. Проте при ретельному вивченні фактів за язичницькою брехнею починає проглядатися істина. Для того, хто вивчає Біблію, графічні символи в небі очевидні [2; 198].

НАУКА «AD HOC»

*Якщо ви знайдете кістки динозавра,
Заяву гучно не спішіть викладати.
Існує ймовірність того, що вже завтра
Ви змушені будете інше вказати:*

*Є поле, воно ті кістки генерує,
Хімічні сполуки, на щастя, вже є.
Тож нові складає, старі реставрує
Й до столу науки все те подає.*

*Аваш скептицизм тут не вельми доречний.
Он скільки теорій, а доказів — зась.
І докази, й поле — усе те знайдеться...
Без доказів «крутиться» ж наша Земля!*

*Та ні ж бо, терпіння, панове, терпіння,
Процес кісткостворень не дуже швидкий.
Це ницо — всі кості «віддати» створінням,
Для поля не важко зробити кістки!*

*Та й нащо, скажіть, вам властивості поля,
Закони, що в ньому, і весь механізм?
Вже друге століття нас змушує доля
Наосліп сприймати увесь дарвінізм!*

*Ідея моя¹, як і в Чарльза, абсурдна,
Але для науки чим більше «ad hoc»,
Тим більша ймовірність почути бравурне:
«Пульсуючі Всесвіту! Зайвим є Бог!»*

¹ Вірш написаний від імені Патріка Глінна, його ідея описана в книзі Лі Стробела «Творець під слідством».

Заняття 6 СУЗІР'Я ОРІОНА

Вітання. Молитва

Учитель роздає учням Біблії, зошити, ручки.

Учитель. Хто впорався з домашнім завданням? На жаль, більшість наших сучасників уміє знаходити тільки Сонце і Місяць, а в стародавні часи батьки навчали своїх дітей орієнтуватися у зоряному небі ще змалечку, без Інтернету, мобільних телефонів і навігаторів.

Цікаво, що й за часів Ісуса Христа люди ще не втратили таке вміння. Послухайте, про які ознаки Він їм говорив (*учитель зачитує, а учні стежать за текстом*): «Як побачите хмару, що з заходу суне, то кажете зараз: «Зближається дощ», — і так і буває. А коли дує вітер південний, то кажете: «Буде спекота», — і буває. Лицеміри, лице неба й землі розпізнавати ви вмієте, чому ж не розпізнаєте часу цього?» (Лк. 12:54-56). «Ви звечора кажете: «Буде погода, — червоніє-бо небо». А ранком: «Сьогодні негода, — червоніє-бо небо похмуре». Розпізнати небесне обличчя ви вмієте...» (Мт.15:2-3). Яка вишукана і людяна мова — «лице землі»!

Запишіть: **6. а) Древні люди вміли розпізнавати лице землі: за небесними ознаками без Інтернету передбачали погоду на наступний день (Лк. 12:54-56; Мт. 15:2-3).**

Зоряні карти з нанесеними на них зорями та сузір'ями теж склали древні люди. Найдавнішим зі знайдених карт понад чотири тисячі років. Назви двох сузір'їв — Оріона й Великої Ведмедиці — знаходимо ще в Старому Завіті. Відкрийте його зміст, знайдіть розділ IV б) «Книги малих пророків»,

у ньому Книгу пророка Амоса, розділ 5, вірш 8, прочитаймо (*за бажанням хтось із учнів читає*): «Той, Хто Волосожара й Оріона створив...». Із зоряним скупченням Волосожара познайомимось дещо пізніше. А зараз відшукаємо сузір'я Оріона на зоряній карті (*учитель показує зоряну карту, додаток до підручника з астрономії, або мал. 3*). На що схоже це сузір'я? (*Відповіді учнів.*)

Учитель. Так, на зображення чоловіка. Часто на зоряних картах зорі в сузір'ях не тільки з'єднували відрізками, а й вимальовували відповідне зображення. Подивіться на зображення Оріона в уже знайомій вам книзі Д. Петтерсена «Ключі до таємниць творіння» [2, 197] (*учитель показує ілюстрацію або мал. 4*). В одній руці він тримає палицю, а в іншій — голову й шкуру лева. Що це означає? Хто цей чоловік? Щоб дати відповіді на ці запитання, потрібно дослідити древні назви сузір'я та зір, що його складають.

Слово «Оріон» має значення «той, хто приходить як світло». Найяскравіша зірка (на правому плечі Оріона) називається Бетельгейзе й означає «пришестя Пагінця»; Рігель, сьома за яскравістю на небі (на стопі піднесеної ноги) — «нога, що крушить»; Беллатрікс (на лівому плечі) — «та, що швидко приходить» або «та, що нестримно знищує»; Альнітак (на поясі Оріона) — «поранений»; Сайф (на правій нозі) — «уражений» або «стертий». Це п'ять найпомітніших зір у сузір'ї. Ще треба звернути увагу, що слово «стертий» те ж саме, яке використано в Книзі Буття при поданні першого пророцтва в історії людства. Прочитаймо: «І Я покладаю ворожнечу між тобою й між жінкою, між насінням

твоїм і насінням її. Воно зітре тобі голову, а ти будеш жалити його в п'яту» (Бут. 3:15). Що ж виходить? Оріон — сильний чоловік — приходить як світло, щоб отримати перемогу над давнім змієм — дияволом (Біблія ще називає його левом рикаючим). Оріон — Князь світла — високо тримає голову й шкуру цього лева — символ перемоги над сатаною, спочатку пораненим, а потім і знищеним, стертим із лица землі. Чи варто тепер дивуватися, що Оріон — найяскравіше сузір'я на небі?

Запишіть: **б) Значення древніх назв:**

Оріон — «той, хто приходить як світло»;

Бетельгейзе — «пришестя Пагінця»;

Рігель — «нога, що крушить»;

Беллатрікс — «та, що швидко приходить» або «та, що нестримно знищує»;

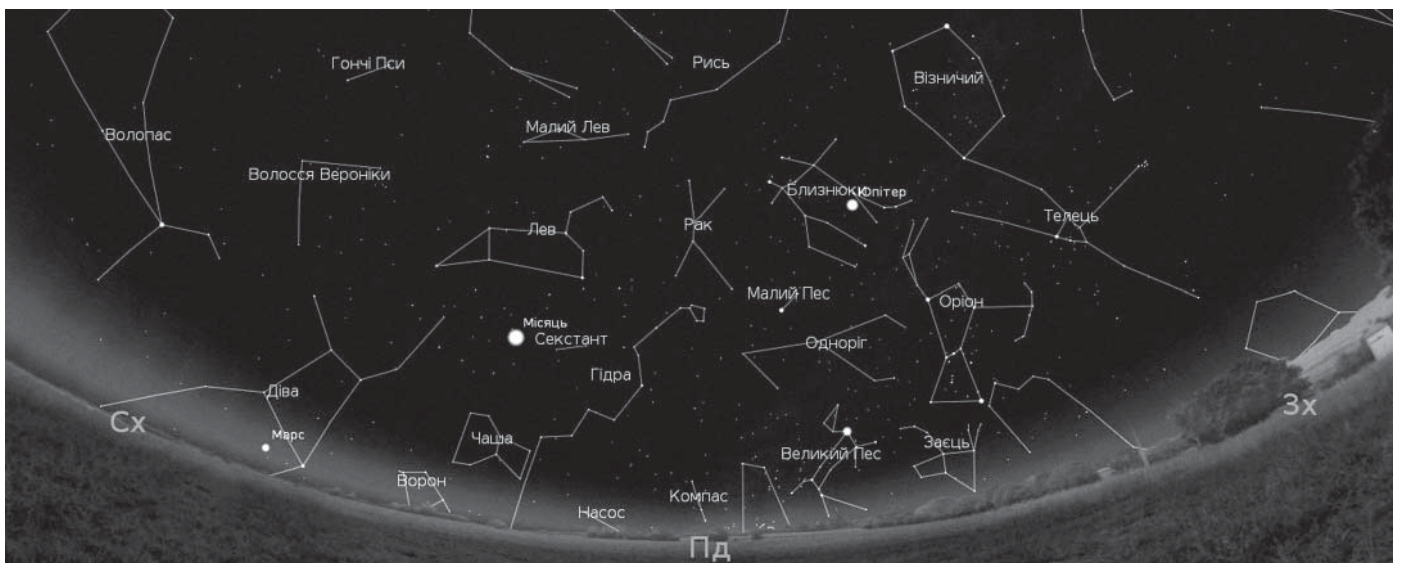
Альнітак — «поранений»;

Сайф — «уражений» або «стертий».

Отож, коли бачимо на зоряному небі сузір'я Оріона, про що маємо згадувати?

Відповіді учнів. Що це зоряне знамення; як Христос знищує диявола; біблійну історію про Христа.

Учитель. Так, молодці. А тепер знову звернемося до Книги Йова. Серед низки складних запитань, що поставив перед Йовом Бог, було й таке: «Чи зв'яжеш ти зав'язки Волосожару, чи розв'яжеш віжки в Оріона?» (Йов. 38:31). Невже люди, які жили за 4 000 років до нас, могли не лише знаходити на зоряному небі ці небесні тіла, а ще й розуміти, чому одне з них

Мал. 3

Мал. 4

зв'язане, а інше розв'язане? Для чого Бог питав Йова про те, що лише нещодавно встановили вчені за допомогою потужних телескопів? Виявляється, що взаємне розташування зірок в сузір'ї Орiona не є сталим, із часом зірки розлітаються, учені навіть обчислили швидкість розлітання. Вона виявилась такою, що в частині сузір'я Орiona, так званій Трапеції, 10 000 років тому всі зірки торкалися б одна одної [1, 109]. Це, до речі, визначає максимальний вік Усесвіту. Схоже, що за життя Йова це сузір'я мало значно компактніший вигляд.

Запишіть: **в) Бог запитав у Йова: «Чи зв'яжеш ти зав'язки Волосожару, чи розв'яжеш віжки в Орiona?» (Йов. 38:31).**

У черговий раз Біблія відкрилась нам як глибоке й безпомилкове джерело істини. Це тому, що одна із властивостей Біблії — чіткість і ясність. Вона звільняє читача від різноманітних, як ми кажемо, вуалей, туманностей, химерних уявлень. Це все, як лушпиння, відпадає, і вимальовується істинна картина світу. І навпаки, без

Біблії людина потрапляє в чергову «fata morgana», марево, яке не має нічого спільного з реальним життям. Ось приклад такої химерної вуалі-марева. «Відомий філолог А. Тахо-Годі висунула цікаву гіпотезу. На її думку, давні греки уявляли життя у вигляді театральної сцени, на якій люди, ніби актори, виконують певні ролі. Вони приходять невідомо звідки й ідуть у невідоме — у космос, де розчиняються, як краплі в морі. Сам космос складає драми й комедії, які розігрує людство...» [3, 93].

Як добре, що нам не треба «ламати» голову, чи є космос драматургом, чи ні. Для чого створений космос ми вже прекрасно знаємо!

На наступному занятті познайомимось із зоряним скупченням Волосожар або Плеяди.

Наукова довідка

Тут можна відмітити той дивовижний факт, що в Біблії, коли Бог говорив із Йовом із бурі (Йов. 38:31), Він спитав: «Чи зв'яжеш ти зав'язки Волосожару, чи розв'яжеш віжки в Орiona?».

ЧЕРВОНИЙ ТЮЛЬПАН

— А чому тюльпан червоний,
А стебло зелене?
Звідкіля взялись долоні
Й кісточки у мене?

А мені «даває» тато
Пластівців аж вісім.
А чому сьогодні свято,
Й кульки будем вішати?

А чому черв'як у землю
Заховатись хоче?
Це, напевно, лізе мама,
А в землі — синочок.

Он яка на небі зірка!
Де вона взялася?
А чому в паркані дірка?
Це там змії лазять.

А від чого Місяць круглий,
А їжак колючий?
І чому летить без друга
Мишеня летюче?..

Запитання без упину —
Годі вгамувати.

— Ось підеш до школи, сину,
Лишиш все питати.

Там химерну парадигму
Будеш зустрічати.
А від тої парадигми
Діти хочуть спати.

Де знайти нам добру школу,
Щоби не заснути?
Щоб живий не втратить розум —
Бога осягнути!

До недавнього часу було складно зрозуміти, як це питання могло мати глибокий зміст для будь-якої людини. Лише кілька років тому астрономи з'ясували, що скупчення Плеяди, як вони висловились, «зв'язане». Ще один цікавий момент у цьому ж уривку — це те, що віжки Орiona були, безумовно, розв'язані, і різні групи зірок у цьому скупченні розбігаються з великою швидкістю. Одне із скупчень в Орioni — відома група, так звана Трапеція. Ця група розлітається так швидко, що 10 тисяч років тому всі зірки в ній мали б торкатись одна одної. Якщо дивитись фактам в очі, а не привносити знову гіпотези *ad hoc*, то це скупчення, очевидно, має вік не мільйони, а всього лише декілька тисяч років [1, 108-109].

Джерела

1. Стотт Филлип. Жизненно важные вопросы. — СПб.: Библия для всех, 1996. — 174 с.
2. Деннис Петерсен. Ключи к тайнам творения. Дивные дела Божьи: руководство исследователя. — Симферополь: ДИАПИ, 2011. — 240 с.
3. Волошук Е. В. Зарубіжна література: підручник для 8-го класу загальноосв. навч. закл. / Євгенія Волошук, Олена Слободянюк. — К.: Генеза, 2016. — 288 с.

Г. Семирадський.
Хрещення Господнє. 1876.
Державний російський
музей, Санкт-
Петербург,
Росія

Свято Богоявлення

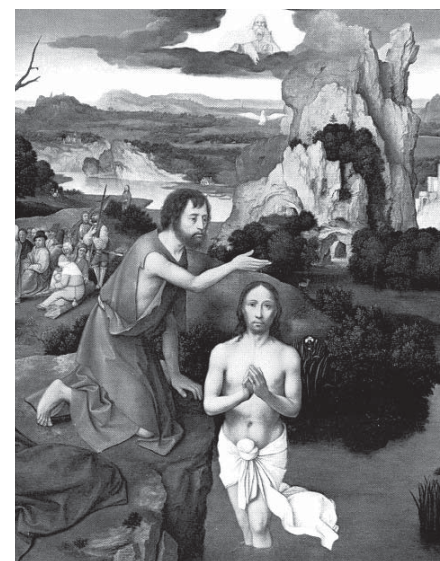
У центрі свята Богоявлення Господнього — подія хрещення Ісуса в Йордані, яку описують усі чотири євангелісти, що підкреслює її важливість. Літургійні тексти та церковні обряди розкривають зміст цієї події стосовно людини і світу, аплікують її значення для життя кожного, хто вірить.

Передовсім, вражаючим є сам факт події, яку святкуємо: Ісус приходить до Івана, щоб хреститися від нього. Адже обряд хрещення передбачав визнання гріхів, покаяння і навернення. Оскільки Ісус не потребував очищення від гріхів, то слід у цьому Його жести шукати якогось іншого змісту. Ісус приймає хрещення не задля Себе, а задля нас. Бажаючи прийняти хрещення від Івана, Він стає, за влучним висловом папи Венедикта XVI, посеред юрби грішників, стає в чергу разом із грішниками і цим виявляє Божу солідарність із людством, яке втратило найцінніше — близькість та безпосередність у стосунках із Творцем. Таке пониження Сина Божого має на меті порятунок, спасіння грішників. Зауважмо, що найбільші християнські свята зображають це пониження, сходження Господа за допомогою різних образів і символів. Візантійська літургійна та іконографічна традиція прокладає дуже слушну паралель між трьома основними сходженнями Сина Божого — в печеру, де Він народився, у води Йордану, де Він хрестився, і до пекла, у глибини підземні, куди Він зійшов, долаючи ворота аду. Тому подія сходження Ісуса у води Йордану є, по суті, уже пасхальною, адже вона започатковує публічне служіння Ісуса, Його проповідь, Його боротьбу, Його шлях до Єрусалима й Голгофи, вона стає початком нашого визволення від влади смерті.

У момент хрещення Ісуса відкриваються небеса, лунає голос Отця і Дух у вигляді голуба сходить із небес. У цьому епізоді, описаному в Євангелії, християнська традиція вбачає велике одкровення для світу — одкровення Бога як Отця, Сина і Святого Духа. Завдяки повній згоді й готовності Ісуса чинити волю Отця, відкриваються небеса, тобто стає

Тиціан Вечелліо. Хрещення Христа.
1511–1513. Пінаотека Капітоліна,
Рим, Італія

Іоакім Патинір, 1515. Фрагмент.
Музей історії мистецтв,
Відень, Австрія

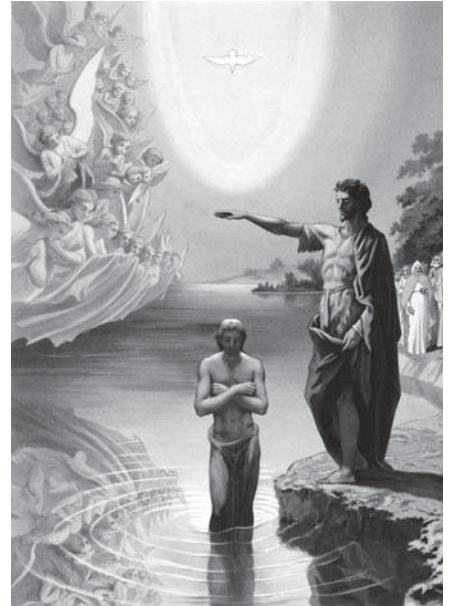
можливим те, про що ми просимо в молитві «Отче наш»: «Нехай буде воля Твоя як на небі, так і на землі», стає можливим доступ людини до Бога, безпосереднє спілкування з Ним у любові. Тому голос Отця називає Ісуса «Сином улюбленим, у якому Його благовоління». Ці слова є одночасно одкровенням і про Ісуса, і про тих, хто визнає Його Месією, повірять у Нього як Сина Божого, бо вони через віру в Нього перестають бути рабами, а досягають гідності називатися синами Божими (пор.: Гал. 4:7). Бути сином означає перебувати в близькості з Отцем, жити в Його оселі й насолоджуватися цим життям. Дух у вигляді голуба, за словами тропаря свята, засвідчує «твердість», тобто істинність і незмінність Отчого «слова».

Освячення води, яке вважається своєрідною обрядовою емблемою цього свята, є природним вираженням,

Для багатьох людей тема Богоявлення асоціюється з відомою картиною О. Іванова «З'явлення Христа народу». Але це далеко не поодинокий витвір мистецтва, присвячений цьому біблійному сюжету. Багато видатних митців минулого зверталися до образу Ісуса Христа, який, «виконуючи всяку правду», прийняв хрещення від Івана Хрестителя в річці Йордані, залишивши нам приклад упокорення й служіння.

К. Лебедев.
З'явлення Ісуса
Христа народу

Г. Гагарін. Хрещення. 1860

П. Шамшин. Хрещення Христа. 1848. Державний
російський музей, Санкт-Петербург, Росія

М. Нестеров.
Хрещення
Господнє
(Богоявлення).
1890–1894. Розпис
хрестильні
Володимирського
собору, Київ, Україна

І. Айвазовський.
Хрещення. 1890.
Феодосійська
картинна галерея
ім. І. К. Айвазовського,
Крим, Україна

ілюстрацією духовного змісту свята, про який ми досі говорили. Він є таїнственным дійством Церкви, яке має на меті не просто наповнити наші посудини особливою, освяченою водою, але допомагає нам усвідомити значення створеного Богом світу й нашого життя в ньому. Згідно з біблійним розумінням, вода — це головний і первісний елемент світу, вона підтримує життя на землі й неначе представляє цілий матеріальний світ. Тому християнська традиція сприймає подію входження Христа у води ріки Йордану як дуже важливий момент для людини і світу. Будучи безгрішним, Христос приймає хрещення від Івана й цим самим освячує воду, робить її водою очищення й примирення з Богом. Коли Христос виходив із води, сталося Богоявлення, нове спасення об'явлення Бога людині (Мк. 1:10). Саме тоді Дух Божий, що ширяв над водами (Бут. 1, 2), знову зробив воду, а з нею і цілий світ, тим, чим вони були створені. Вода — це важливий символ, один із багатьох, який Церква вживає для вираження Євангелія — Бог

приходить у світ, бо любить його і хоче його спасти від загибелі і смерті. Щоб пояснити цю спасенну дійсність, святі отці вдаються до витонченої гри метафор: Син Божий, який скидає із Себе одяг і входить у води Йордану, показує цим жестом, що Він, ставши людиною, наче «скинув» із Себе пишний одяг божественної слави, щоб зодягнути людину в славу, гідність і велич, яка приготована для неї згідно з Божим задумом. Таким чином, освячення води означає відкуплення, спасіння матерії як такої і знаменує повернення світові його первісного змісту. Освячуючи воду, Церква прославляє Бога за Його любов до нас і усвідомлює реальність спасіння людини і світу. 🕊

Максим Тумо,
викладач Українського
Католицького Університету

Одне з найскладніших питань для батьків: як бути й залишатися щасливими у своїх стосунках один з одним, коли наші діти починають шукати свою мету й свій шлях у житті, свою самоідентичність не стільки в стосунках із батьками, скільки в стосунках зі своїми однолітками або колегами «по цеху»?

Часто ми, батьки, робимо велику помилку, даючи дітям (зокрема, підліткам) чітко зрозуміти, що рівень щастя в нашому житті й у наших батьківських стосунках прямо залежить від того, який життєвий шлях вони оберуть. Два досить небезпечні наслідки такої життєвої позиції батьків у пошуках й утвердженні свого щастя на тендітних плечах підлітків. Йдеться зовсім не про гормони, а про життєву позицію, коли визначальним фактором ментального й емоційного індивідуального або спільного почуття внутрішньої задоволеності батьків собою стають саме діти.

Тарас і Наталія Дятлики
з донькою Тетяною і сином Назаром

Батьківські друзки

Перша небезпека полягає в тому, що діти стають центром і сенсом нашого життя й ми дозволяємо їм стати маленькими «диктаторами» — і диктувати, що потрібно зробити нам, батькам, заради їхнього щастя, щоб, отже, були нібито щасливі й ми. Проблема тут криється в тому, що підліток ще не здатний остаточно

усвідомити, що ж насправді принесе йому почуття глибокого ментального й емоційного задоволення своїм внутрішнім світом, взаємовідносинами, цінностями, учинками. Він на вигляд дорослий, говорить, як дорослий, але всередині все ще залишається дитиною, яка потребує обіймів, прийняття, захисту, взаєморозуміння й, найчастіше, більше в мовчанні батьків, ніж у їхніх словах або рекомендаціях.

Друга небезпека полягає в тому, що діти стають центром і сенсом нашого життя, але «диктаторами» стаємо ми, батьки: диктуємо із чорно-білими умовами, що потрібно зробити їм, дітям, щоб щасливі були ми, батьки. У цьому випадку проблема криється в тому, що тато й мама так і не навчилися поважати особистість і волю

своїї дитини, не побудували з нею шанобливих відкритих стосунків, не готові стати її партнером у пошуках життєвого шляху й покликання. Прикриваючись благими намірами, ми, батьки, іноді перетворюємо життя дитини в маленьке пекло в сім'ї або в домі. І не дивно, що де-

які підлітки вирішують просто піти з дому. Ні, коли підліток іде з дому, це не завжди означає, що в сім'ї — пекло. Є й безліч інших причин, чому вони іноді приймають таке рішення. Але в цьому випадку питання до нас, батьків: чи виявляємо ми достатньо поваги до свободи й особистості своєї дитини-підлітка? Чи не маніпулюємо її рішеннями й цінностями, щоб на цьому побудувати своє почуття задоволеності життям?

Підлітки й так у перехідний період проходять крізь долину свого маленького внутрішнього пекла, незалежно від того, вірять у це батьки, чи ні. Ви можете не вірити у вікову психологію, але від цього абсолютно нічого не зміниться. Це як не вірити в силу земного тяжіння. До першого

кроку з висоти другого поверху й зустрічі з реальністю дії цього закону...

У перехідний період у підлітка активно змінюється зовнішність, що його дуже турбує, а ми, батьки, часто можемо просто безвідповідально жартувати над цим. Він проходить період статевого дозрівання, учиться будувати стосунки з протилежною статтю, а ми можемо вважати його мало що не якимось сексуальним маніяком на підставі своєї уяви без відповідних фактів. Дитина вчиться логічно й абстрактно мислити, цілісно сприймати навколишню реальність, що часто проявляється в різних творчих фантазіях, які ми зопалу можемо назвати відвертою неправдою, маренням, непотребством тощо, не розібравшись у творчих поривах нашої дитини.

У цей період у підлітка стосунки з татом і мамою природно відходять на другий план. Тому що дитина шукає відповіді на питання «хто я?» серед своїх однолітків. Шукає свою соціальну самоідентифікацію. І саме в цей період наші батьківські страхи часто досягають апогею: щоб зберегти почуття щастя, ми починаємо тиснути на підлітка, щоб утримати його у своїй, батьківській, зоні комфорту. Але ми, батьки, часто не усвідомлюємо, що якщо дитина не пройде успішно період соціальної самоідентифікації серед своїх однолітків, не навчиться

*Якщо дитина не пройде успішно
період соціальної самоідентифікації
серед своїх однолітків,
то згодом це травмує її психіку
й стосунки з оточуючими
людьми на багато років.*

*Наші діти схожі на рослини:
Переженеш, виправляючи, — зламаєш,
Не вирівнюватимеш — залишишся кривим;
Не будеш поливати — засохне,
Переллеш — загине;
Перестанеш обрізати — здичавіє,
Занадто піклуватимешся — не дозріє...*

будувати з ними конструктивні стосунки, то згодом це травмує її психіку й стосунки з оточуючими людьми на багато років...

Є третій шлях для батьків, у яких є дитина-підліток: будувати відкриті, довірливі стосунки, насамперед, у подружжі, щоб наше духовне, емоційне, соціальне й сексуальне життя (так, і сексуальне теж, ми ж люди) приносило нам, батькам, достатньо сильне почуття задоволеності своїми стосунками.

Третій шлях — це не перекладати на тендітні плечі підлітка своє ментальне й емоційне почуття задоволеності, а заповнювати його стосунками з Богом, одне з одним, із друзями, а також із дітьми, але без насильства, у міру їхньої відкритості й готовності до дорослих стосунків.

Третій шлях — завжди бути поруч із дитиною-підлітком, пліч-о-пліч проходячи з нею не лише висоти, але й низини, якими б темними або болотистими вони не були або не здавалися. Адже Хтось Інший проходить і проходить їх разом із нами в нашому батьківському житті. Долаючи з підлітком його шлях, ми, батьки, виявимося здатними показати йому, Хто є цей Хтось, що готовий розділити з нами багато чого, досить багато чого...

Третій шлях — показати приклад своїм дітям-підліткам, що є Той, з ким у нас є довірливі стосунки й кому ми довірили своє життя. І саме Він є головним джерелом нашого ментального й емоційного задоволення, і саме на Нього ми покладаємося, тому що лише Він сильний понести все. Понад те, Він закликає: «Прийдіть до Мене, усі струджені та обтяжені...» І тоді наша любов до дитини не буде умовною, тому що ми знімаємо з неї непосильний вантаж і відповідальність за своє батьківське щастя.

Третій шлях — це в період пошуку нашими дітьми своєї життєвої дороги любити свою дружину або чоловіка так, щоб дитині завжди було куди

повернутися й зануритися з головою в цю батьківську любов, заповнюючи її нестачу в цьому жорстокому навколишньому світі й у спустошеній душі дитини...

Нам, батькам, потрібно дозволити підліткові бути тим, хто він є. Нульова точка Христа в стосунках із людьми завжди визначалася тим, де перебуває людина, з якою Він будує стосунки, до якої звертається, якій хоче допомогти. Це і є безумовна любов. Не проявляти насильства стосовно дитини, щоб вона піднялася на батьківські висоти й задовольнила наші потреби, які неспроможна задовольнити. Але зійти до неї, на її нульовий рівень, і пройти разом із нею її шлях, радіти з нею, плакати з нею, мовчати з нею, говорити з нею, подорожувати з нею...

Цей третій шлях, яким би довгим не був, завжди приведе до зцілення стосунків із дітьми. Адже наша

головна роль як батьків не в тому, щоб змусити дітей бути такими як ми. Але допомогти їм знайти своє життєве покликання, розкрити таланти, які закладено в них... Тому що цей третій шлях — це шлях любові й поваги, шлях прийняття й підтримки, шлях, яким іде разом із нами Той, Хто такий близький і такий неосяжний, наше головне Джерело життя, віри, надії, любові та щастя...

Пройдіть зі своїми дітьми шлях їхнього дорослішання, весь шлях. І колись вони так само долатимуть його разом зі своїми дітьми, із вдячністю, мовчки дивлячись вам у вічі. І в цьому мовчанні вашої дорослої дитини буде більше слів, ніж ми можемо собі уявити... Усе інше — це транспортні витрати... Нехай допоможе нам Бог... 🙏

Тарас Дятлик,
магістр богослов'я, керівник відділу розвитку освіти Євразійської акредитаційної асоціації

*Наша головна роль як батьків
не в тому, щоб змусити
дітей бути такими як ми,
але допомогти їм знайти
своє життєве покликання.*

Біблія — це...

- книга, у якій кожне слово має значення;
- інструкція для життя;
- буквар для пізнання того, як почати жити з Богом;
- перлина посеред величезного моря;
- зібрання всіх періодів життя, через які проходило і буде проходити людство;
- книга, яка руйнує всі стереотипи стосовно того, як зародився світ;
- книга, яка ніколи не старіє;
- духовна книга, написана Богом для вирішення певних проблем;
- книга про любов;
- Божий диктант, який Він диктував людям, а вони записували в книгу;
- великий підручник з історії людства, написаний стовпчиками;

ДІТИ ПРО БІБЛІЮ

- енциклопедія християнського життя;
- велика розумна духовна християнська книга;
- ввічлива й завжди вічна Книга;
- книга, у якій багато-пребагато слів;
- книга, у якій добре серце;
- записник про те, що робив Бог;
- закон добра, щастя та дружби;
- книга, яка вчить нас гарно говорити;
- книга, яка вчить нас молитися;
- книга, яку можна брати в Церкву;
- інструкція, як потрапити на небо;
- Боже Слово, яке навчає нас жити;
- про Адама і Єву і як Бог створив небо;
- книжечка, яку треба читати;
- щось дуже важливе;
- про Ісуса;
- книжка, яку нам Бог купив;
- те, що всім треба знати.

Постаті жінки в Новому Завіті

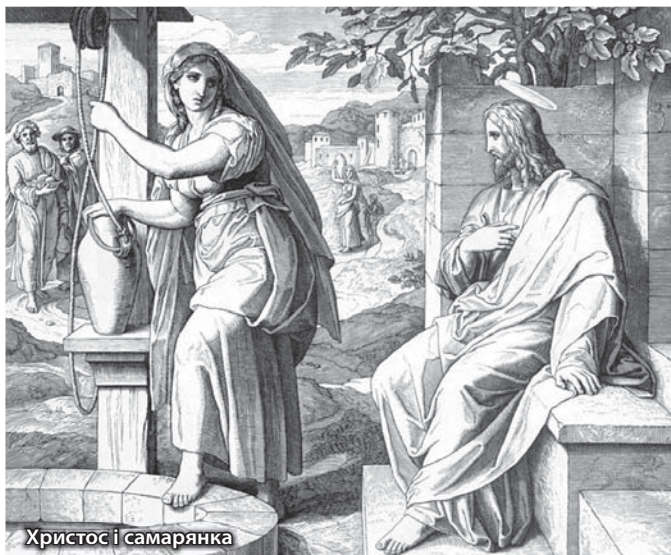
Проблема осмислення ролі жінки в сім'ї, релігії та суспільстві тривалий час залишалася білою плямою в релігієзнавчій науці. З одного боку, спадщина післярадянського періоду, із позицією войовничого атеїзму, розглядала ставлення до жінки будь-якої з релігій лише в негативному плані. Релігія при цьому поставала як своєрідний засіб освячення соціального зноблення жінки та нерівності. А між тим — це не так. Адже релігійні концепції зорієнтовані передусім не на приниження жінки, а на здолання тих спокус суспільства, які руйнують її суспільне призначення, зокрема, у сім'ї. З іншого боку, феміністському руху вдалося вплинути на багатьох жінок так, що вони відмовилися від даних Богом ролей матері та жінки. На жаль, цей рух отримав свій розвиток навіть у Церкві, сіючи хаос і плутанину в питанні про роль жінок як у служінні, так і в сім'ї. Але в Писанні можна знайти ясний опис Божого задуму для жінки, який допоможе сформувати морально-духовні цінності в становленні особистості молодого покоління.

Найперше, що маємо зробити — це проаналізувати становище жінки в період життя перших християн та особисте ставлення Спасителя до жінок. На тлі грецької, римської та юдейської культур, у яких жінки перебували практично на рівні майна, Ісус виявляв любов і повагу до жінок. Незважаючи на те, що юдейські рабини не вчили жінок і в юдейському Талмуді сказано, що краще спалити Тору, ніж пояснювати її жінці [2], Ісус ніколи не мав на думці, що жінки за своєю природою не можуть розуміти духовних або богословських істин. Він не тільки дозволяв жінкам слухати Його, а й наводив приклади й образи, які були їм знайомі (Мт. 13:33; 22:1-2; 24:41; Лк. 15: 8-10) [1], і робив для них окреме застосування Свого вчення [1]. Ісус, прийшовши на землю, продемонстрував «кращий шлях» — шлях любові. Він дозволив жінкам супроводжувати Себе і Своїх учнів під час подорожей: «І сталося, що Він після того проходив містами та селами, проповідуючи та звіщаючи Добру Новину про Боже Царство. Із ним Дванадцять були, та дехто з жінок, що були оздоровлені від злих духів і хвороб: Марія, Магдалиною звана, що з неї сім демонів вийшло, і Іванна, дружина

Худзи, урядника Іродового, і Сусанна, і інших багато, що маєтком своїм їм служили» (Лк. 8:1-3) [1].

Він розмовляв із самарянкою біля криниці Якова, унаслідок чого вона покалася й залишила свої грішні шляхи (Ів. 4) [1]. Він відкрив їй, що Він — Месія, і обговорював із нею такі питання, як вічне життя і справжнє поклоніння.

Ісус не прогнав Марію (сестру Марти), яка присіла біля Його ніг разом з іншими учнями, щоб послухати Його вчення. Навпаки, Він порадив Марті зробити те ж саме: «Була ж в неї сестра, що звалась Марія; вона сіла в ногах у Ісуса, та й слухала слова Його. А Марта великою поспугою клопоталась, а спинившись, сказала: «Господи, чи байдуже Тобі, що на мене саму полишила служити сестра моя? Скажи ж їй, щоб мені допомогла». Господь же промовив у відповідь їй: «Марто, Марто, турбуєшся й журишся ти про багато чого, а потрібне одне. Марія ж обрала найкращу частку, яка не відбереться від неї...» (Лк. 10:38-42) [1]. Отож, Він навчав Марію і вказав на перевагу навчання духовних істин над такими «жіночими» обов'язками, як приготування частування для гостей у своєму домі (Лк. 10:38) [1].

Хоча чоловіки за часів Ісуса, побоюючись фізичного контакту з жінками, зазвичай навіть не дозволяли їм порухувати решту в себе на долоні, Ісус для зцілення торкався до жінок і дозволяв їм торкатися до Себе (Лк. 13:10; Мк. 5:25) [1].

Після Свого воскресіння Ісус з'явився насамперед Марії Магдалині й послав її оголосити учням, що Він живий (Ів. 20:1-18) [1], і це при тому, що жінкам тоді не дозволяли виступати свідками в юдейському суді, оскільки їх вважали неправдивими [2].

Своїм ставленням до жінок Ісус підвищив суспільне становище жінок і проявив до них співчуття і повагу, яких вони раніше не знали. Це вказувало на їхню рівність. Водночас, Ісус не вивищував жінок настільки, щоб вони могли керувати своїми чоловіками.

Також важливо звернути увагу на те, що говорили апостоли. У посланнях обидва принципи: рівність статей і підпорядкування жінок — ідуть обіруч. У Гал. 3:28 [1] апостол Павло вказує на рівність, адже спосіб спасіння однаковий як для чоловіків, так і для жінок, — віра в Ісуса Христа. Усі християни — рівноправні члени Тіла Христового. Однак це не усуває відмінностей в обов'язках між чоловіками та їхніми дружинами, оскільки цей текст не охоплює всіх аспектів Божого задуму про чоловіка і жінку. Крім того, є багато інших текстів Писання, що вказують на відмінність Божих вимог до чоловіків і жінок стосовно сім'ї та Церкви. Хоча християнський шлюб має на увазі взаємну любов і підпорядкування між віруючим подружжям (Еф. 5:21) [1; 4], чотири новозавітні тексти ясно покладають на дружин

обов'язок підкорятися своїм чоловікам (1 Петр. 3:1; Еф. 5:22; Кол. 3:18; Тит. 2:5) [1]. Таке добровільне підпорядкування одного іншому, рівному йому, є проявом любові до Бога й вираженням бажання слідувати Його задуму, відкритому в Його Слові. Під цим ніколи не маєтись на увазі приниження чи якийсь применшення рівності дружини чоловікові. Швидше, навпаки, на чоловіка покладається обов'язок жертвно любити свою дружину, як Христос полюбив Церкву (Еф. 5:25) [1], і служити в ролі керівника для двох рівних людей. Хоча на чоловіків і батьків покладена першорядна відповідальність у керівництві своїми дітьми (Еф. 6:4; Кол. 3:21; 1 Тим. 3:4-5) [1], дружини й матері також покликані бути «господарними» (Тит. 2:5) [1], тобто управляти домашніми справами. Дім і діти повинні бути їхнім головним пріоритетом на відміну від сучасних уявлень, де оспівується кар'єра і повна зайнятість жінки на роботі поза домом.

Важливо відзначити, що в Церкві Господній, починаючи з моменту її створення, жінки відігравали життєво важливу роль (Дії 1:12-14; 9:36-42; 16:13-15; 17:1-4, 10-12; 18:1-2, 18, 24-28; Рим. 16; 1 Кор. 16:19; 2 Тим. 1:5) [1], але не в ролі її керівників. Із книг Нового Завіту та історії ми бачимо наступне: усі апостоли були чоловіками; основне місіонерське служіння звершували чоловіки; книги Нового Завіту були написані виключно чоловіками; керівництво помісними церквами було довірено чоловікам. Хоча апостол Павло дуже поважав жінок і трудився разом із ними заради поширення Євангелії (Рим. 16; Флп. 4:3) [1], він не ставив жінок на служіння пастора або пресвітера [3]. І в цьому ми також бачимо велику любов та піклування Бога про жінку, адже Він, урахувавши жіночу чутливість та емоційність, не покладає на неї непосильної відповідальності за сім'ю і Церкву. Однак, на відміну від юдеїв, які відокремлювали жінкам спеціальні місця для їхнього поклоніння в храмі й синагогах, новозавітна Церква не поділяла віруючих на підставі статі. Християни вихваляють Господа разом (Дії 1:14) [1].

Таким чином, провівши аналіз текстів Нового Завіту, бачимо, що чоловік і жінка рівні перед Богом, обоє несуть в собі образ Самого Бога. Тим не менш, не принижуючи нікого з них перед іншим, Бог закликає і чоловіків, і жінок відповідати своєму призначенню. Виконуючи дану Богом роль, описану в Новому Завіті, жінки здатні реалізувати весь свій потенціал, стати впевненими та щасливими. Висновки, які ми здобули, є основою для виховання і соціалізації підростаючого покоління. Враховуючи нові сучасні тенденції суспільного розвитку, учнівська молодь має мати біблійну базу для ідентифікації особистості та формування морально-духовних цінностей. 📖

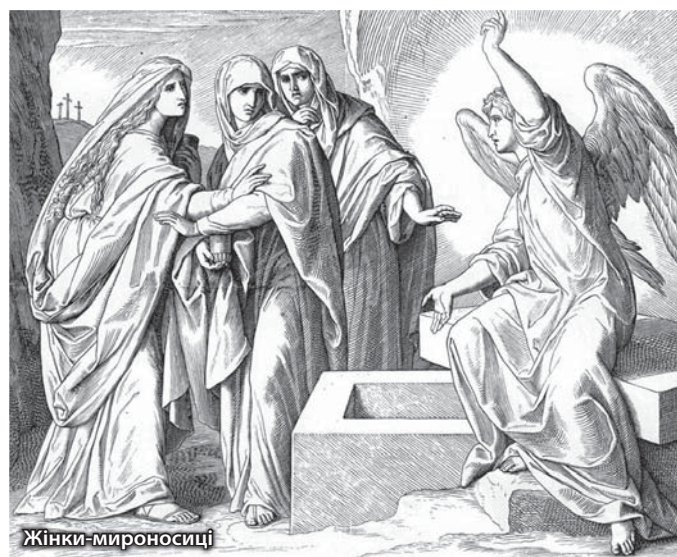
Інна Гудима,
студентка магістратури
НаУ «Острозька академія»,
координатор програми ХММ
«Пілігрим» м. Вінниця

Графічні ілюстрації **Юліуса Шнор фон Карольсфельда**

Джерела

1. Біблія. Переклад проф. Івана Огієнка. — Видавець: Українське Біблійне Товариство, 2010. — 1376 с.
2. Елієзбен Гіркан «Талмуд» Евен-Ісраель (Штейнзальц) А. Трактат Тааніт / переклад і редакція М. Кравцова. — Російський науковий центр «Курчатовський інститут», 1998. — 337 с. — (Вавилонський талмуд).
3. Грудем У. Біблійний погляд на ролі чоловіка і жінки. — Видавець: Grace Серія: Основи сімейного життя, 2011. — 398 с.
4. Яннарас Христос. Віра Церкви. — М.: Центр з вивчення релігій, 1992. — 232 с.

Жінки-мироносиці

Воскреслий Христос з'являється Марії

СКАЗАТИ

чи

ПРОМОВЧАТИ...

Ще з юності запам'ятовся мені один випадок. Автобус, у якому того ранку мені довелося їхати, був повний-повнісінький. І ось на черговій зупинці у відчинені двері з усією сили підтягується чоловік і починає «ущільнювати» маси. Звичайно, як це часто буває й зараз, біля дверей зчиняється бійка та лайка. Люди обурюються, сердяться. Він уміло огризається, бо й сам сердитий. Та й зрозуміло, усі поспішають. А тут ще й усі шанси приїхати на роботу «пом'ятим» і роздратованим. Але в розмову вступає молода жінка. Що вона йому сказала, на жаль, я вже не пам'ятаю. Але спокійно й переконливо вона його присоромила. Він ще раз щось пробурмотів і притих. Це був перший випадок, коли я зустрілася з особливою силою слова.

Мене завжди захоплювало вміння деяких людей просто й безапеляційно відбивати грубу словесну атаку, відновлюючи мир і порядок. Причому відразу ж, не очікуючи, поки вузол конфлікту затягнеться на шиї. Мене ж найчастіше захльостували емоції, і навіть незважаючи на правоту й логіку обов'язково вкрадався злий або нерозумний словесний «ляпсус» з усіма очікуваними наслідками. Інший варіант моєї реакції — це «холодний погляд і мовчанка», що теж не приводило до бажаної реакції та змін. Загалом, я багато років була в «активному пошуку», як навчитися правильно й, головне, вчасно реагувати на явну несправедливість.

А знайшла відповідь, як це й не дивно, у Писанні. Там є таке поняття, як «викриття», що означає «викривати, розкриваючи що-небудь непорядне, шкідливе, злочинне, суворо гудити». Когось із вас цього навчали в школі чи на якихось курсах? Навіть саме слово якесь стародавнє й незручне. Але через те що воно написано в Біблії, підсвідомо я була налаштована йому довіряти.

Кожний із нас хоча б раз у житті ставав жертвою викриття. І з якого боку ти б не перебував, відчуття таке, як при відвідуванні зубного лікаря. Ми прокручуємо в голові найгірші

варіанти розвитку подій. Ми боїмося не лише бути викритими, але й самим викривати інших. Ми турбуємося, чи зможемо правильно висловити свою думку, вибрати потрібний момент і відповідну обстановку. Хвилюємося, що наші слова будуть неправильно сприйняті або що відверта розмова погано вплине на наші подальші стосунки. Тому ми завжди намагаємося уникати цих напружених і незручних моментів.

Пригадую, як замолоду я протівилася, коли мене повчали, викривали, як не назви, однаково неприємно. Категорично! Але з роками й з досвідом усе більше розумієш, що ти далекий від досконалості — і заперечувати це просто нерозумно, — маєш чимало недоліків. А знаючи їх конкретно, із ними набагато легше боротися. Слово ж, сказане незасудливо й з любов'ю, сильно протверезує.

Ну, приміром, візьмемо один із моїх недоліків. Мені дуже подобається говорити, і не просто говорити, а декларувати, щоб слухали, найкраще — відкривши рот... До того ж я ще й училася на вчителя. Усе було б на своєму місці, навіть ідеально, але

в школі я не працюю, де це сходило б мені з рук. Тому зрідка мої близькі й друзі дуже делікатно робили мені з цього приводу зауваження. Але відчувала всю глибину проблеми я лише із чергового разу.

Ми про щось сперечалися, і моя співбесідниця в якийсь момент запитала:

— Тобі зовсім неважливо почути іншу думку, головне, щоб почули твою?

Це було просте запитання, але я раптом усвідомила всю свою нестриманість. Це було вкрай неприємно, пам'ятаю, після цього якийсь час я ходила дуже пригнічена. Але минув час, я покалася перед Богом за те, що використовую Його дар для власного піднесення, попросила про допомогу й через деякий час помітила зміни: розмовляючи з людьми, я почала більше запитувати, а не говорити — це стало природно.

Це як сторони однієї медалі. Наші дари з Богом — відображають Його образ, і як усе Його творіння це чудово, а наші характерні якості без Бога — усе з'їдено іржею.

1. Викриття — інструмент, коли в основі — любов

Викриття — це не іграшка, а гострий інструмент, тому з ним потрібно поводитися вкрай обережно. Тому тримайте його подалі й користуйтеся у випадку гострої потреби. Він, як скальпель, лише в потрібний час і в потрібному місці, і з необхідною силою — тоді користь. Інакше, будьте обережні, щоб не нашкодити іншим і собі. Іншими словами — часто краще промовчати до наступного разу.

Почнемо з того, що Бог створив кожного з нас єдиним і неповторним: з різними переконаннями, бажаннями й пріоритетами. Тому наші розбіжності в поглядах найчастіше природні. При належному підході всі конфлікти такого роду можуть і повинні стимулювати нас до співробітництва, надихати на творчість і сприяти корисним змінам, а не бути причиною для гордості. Ми просто всі різні — це дуже цінно.

Але трапляються розбіжності стосовно основних критеріїв розуміння того, що правильно й неправильно. Приміром, це теми абортів, зради, збочень, злочинства, неправди, насильства, дармоїдства тощо. У такому випадку конфлікт — результат ворожечі, він руйнівний, і його не можна ігнорувати. З одного боку, ми не повинні ухилятися від спілкування з опонентом, з іншого — утримуватися від атак на нього, від бажання відплатити злом за зло. Той шлях, яким нам велить іти Христос, лежить посередині. Але нам дано повеління йти шляхом любові — «Люби свого ближнього, як самого себе» (Мт. 22:39).

Це може бути для нас хорошим досвідом для здобуття нових навичок. По-перше, стосовно іншої людини — наші запаси любові дуже вбогі й обмежені, у цьому ви швидко переконаєтеся. А по-друге, ви побачите, що без виконання першої заповіді, даної Христом: «Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією своєю думкою» (Мт. 22:37), нам не вдасться балансувати.

У який би конфлікт ви не були втягнені, якщо ви попросите, Господь дасть вам можливість керувати ним. Він наділив вас природними здатностями й джерелами мудрості, а Його Слово досить чітко пояснює, як би Він хотів, щоб ви впоралися зі своїм завданням.

Нещодавно мені довелося спілкуватися з юнаком, який був дуже пригніченим і, водночас, агресивним. Зробити його здатним слухати й чути

було вкрай складно, бажання одержати все й відразу захлиснуло його. Він був на межі особистої безпеки й розсудливості. Усе, що я говорила до певного моменту, рикошетило навсібіч. Але в якийсь момент Бог змінив мою стратегію. Насамперед я попросила, щоб Він був при моїх устах. Потім відчула приплив тепла й жалю до цього юнака. Він сидів на дивані й дивився в одну точку. Наступним кроком було те, що я підійшла й сіла поруч із ним на підлозі, щоб бачити його обличчя. І почала говорити все те ж саме, але мої слова мали вже іншу основу. Він відкрився,

*У світі достатньо світла
для тих, хто хоче бачити,
і достатньо темряви
для тих, хто не хоче.*

і ми могли докладно поговорити про його вибір і про те, що з приводу цього шляху говорить Бог. Я впокорилася й дозволила Слову торкнутися серця цього юнака.

До речі, такі розмови, хоча й бувають важкими та неприємними, можуть бути основою для глибокої дружби.

2. Що доброго приносять нам проблеми

У різних життєвих ситуаціях, коли вам потрібно приймати рішення сказати чи не сказати, вас може надихнути той факт, що Бог робить вам комплімент, посилаючи чергові труднощі. Ви можете бути впевнені, що кожну проблему або конфлікт Бог признає, щоб випробувати вас, кинути вам виклик, духовно вдосконалити вас. Зростання і мудрість — ось результат вирішення будь-якої проблеми, яким би боєм і нерозумінням не супроводжувався процес її вирішення.

Ви будете вдосконалюватися! У процесі удосконалення у вас формуватиметься нове ставлення до життя й нові звички. Подібно атлетам, які, наполегливо тренуючись, розвивають свою майстерність, ви побачите, як швидко ви зростатимете духовно, якщо реагуватимете на складні обставини так, як про це сказано в Інструкції для життя. Наприклад, коли вас провокують на зло, попросіть у Бога любові й зробіть крок до прощення. Коли інші не бачать, що поведуться погано, запасіться терпінням. Коли вас схиляють не вірити, виявляйте довіру. Конфлікт дасть вам багатий набір

подібних переживань і зміцнить ваш характер.

Іти шляхом любові не означає проявляти люб'язність і терпимість до тих, хто робить погані вчинки. Читаємо одну з найперших біблійних настанов:

«Не зробіте кривди в суді: не будеш потурати особі вбогого, і не будеш підлещуватися до особи вельможного, — за правдою суди свого ближнього!

Не будеш ходити пліткарем серед народу свого. Не будеш наставати на життя свого ближнього. Я — Господь!

Не будеш ненавидіти брата свого в серці своєму. Конче вияви неправду свого ближнього, — і не понесеш гріха за нього.

Не будеш мститися, і не будеш ненавидіти синів свого народу. І будеш любити ближнього свого, як самого себе! Я — Господь!» (Лев. 19:15-18).

З вашого дозволу, я розумію це так: «До вас звертається Цар, і от Моя воля щодо вас. Я — Господь, і Я закликаю вас любити один одного. Для суперечок, вибачень або сперечань немає місця. Я — Господь. Тепер ідіть і з волі Моєї, застерігаючи, рятуйте тих, кого Я оселив поруч із вами».

Любов — це активна дія! Бог однозначно закликає нас реагувати на гріх іншої людини. З любов'ю, спрямованою на покаяння. Якщо вартовий, побачивши ворога, що наближається, не попередить народ, то кров загинувших людей буде на ньому (Єз. 33:1-9). Завдання вартового не в тім, щоб змусити людей відреагувати на його попередження, а в тім, щоб вчасно застерегти їх. При цьому йому треба переконатися, що його попередження зрозуміли. На цьому його місія закінчується. Він виконав усе, до чого покликаний.

Бажаю вам здобути безліч мирних перемог! І головне, пережити найкращий і найправильніший результат справи, коли ви зустрінетеся зі своїм опонентом на півдорозі один до одного! Адже Бог трудиться не лише у вашому серці, але й у його теж. І звільнитися від помилкових принципів хоче кожен! 🙏

**Вікторія
Чикаловець,**
педагог,
журналіст,
душеопікун

ДИВАК

«Не працюйте тільки про людське око, немов чоловіководники, а як раби Христові, чиніть від думи волю Божу» (Еф. 6:6)

У дворі багатоквартирного будинку завжди чисто. Доріжки підметені, клумби політі, навколо смітєвих ящиків — порядок. І все завдяки дядькові Никону. Кожного дня, тільки починає сіріти зранку небо, він уже на подвір'ї — шурхотить віником. І до всього у нього є діло: то деревце поламане підв'яже, то суху гілочку обріже, то парканчик для квітів змайструє. З чого-небудь, а все-таки для квітів захисток. Бо хлопці неухажні: як розіграються, то й по клумбі пролетять м'ячем.

Може, люди тут і чемніші, ніж у інших будинках, але ввечері чогось те саме, що і завжди: фантики з-під цукерок, морозива валяються під ногами, хоча поряд є куди вкинути. Та Никон ні на кого не сварився, не робив зауважень дітям, а щодень виконував одне і те ж. Узимку, коли менше клопотів, майстрував із пластикових пляшок

годівнички для пернатих і клав туди хліб, що у когось зачерствів і був віднесений до смітника.

Усі до дядька звикли. Що він є, що скрізь чисто і прибрано. Та діти не завжди цінували його працю — непомітно опускали папірці на асфальт, під кушик, бо знали: все одно підбере. Зранку, біжучи до школи, дивувалися, що й справді — порядок. Голосно віталися з чоловіком, ніби навмисне, щоб звернув увагу, які вони виховані.

— Доброго ранку, діти, доброго... І все! І — ніяких тобі зайвих розмов чи проблем. Хоча, коли ходили в сусідні багатоповерхівки до друзів, то, справді, виникало таке відчуття, ніби на смітнику побували, а не на дитячому майданчику. Добре, що у них не так.

Цього ранку біля одного з під'їздів — людно. Підігнали вантажівку. Швидко виносили домашні речі, пакунки й клали в кузов. Никон

стояв біля машини — зсутулений, зі старенькою валізою в руках. Набігла йому сльоза — змахнув.

— Дядьку, ви куди? — запитали, ганяючи на самокаті, хлопчики — білявий Мишко й кирпатий Андрій.

— Ех... Іду... Куди?... Не знаю...

— А хто тепер буде замість вас? — допитувалися діти.

— Не знаю... Ніхто, напевне...

— То куди ви?

— У село, у село перебирається чоловік, там хатинку матиме, — втрутився якийсь молодик і чи то силком, чи то Никон удався таким незграбним — почав садовити його в кабину, та в того щось не виходило, чи, може, не хотів він цього, бо руки не трималися за дверці, а нога не могла втратити на сходинку машини.

— Швидше, швидше, діду! — командував водій, бо йому добре заплатили ті, хто підступом і обманом забрали житло в Никона й хотіли якнайшвидше збутися старого.

Тиждень у дворі ніхто не прибирав. Уже фантики й папірці за ноги чіпляються, летять, мов осінні листочки. Пляшку хтось розбив на друзки — лежать осколки, і хоч би тобі що — це ж можна поранитись... Квітам сухо...

Он Андрій, як повертався зі школи, мало не впав — нога послизнулася на банановій шкірці... Влетів у квартиру й до матері:

— Коли в нас буде новий двірник? Що, ми так і житимемо серед сміття?

— Не знаю... Треба спитати у ЖЕКу, нехай когось пришлють уже, бо справді... От зараз і потелефоную...

— Алло, слухаємо... Доброго дня... Це — не до нас, у нас будинки вже давно на самообслуговуванні, іноді організовуємо суботники... Що?... Прибирав?! Думали, що двірник?! Ні, ні, це, мабуть, він добровільно...

Увечері у дворі Мишко до Андрія: — Як ти думаєш, навіщо він це робив?

— Хотів, щоб було чисто, — відповів Андрій. — Чи, може, просто так, не звик сидіти без діла... Сумував чомусь, або просто — дивак...

— А я вважаю, що він любив наш будинок і наш двір, от навіть не хотів їхати звідси... — сказав Мишко і хотів було жбурнути фантик з-під цукерки, як завжди, на тротуар, але схопився, зім'яв і поклав до кишені: «Удома викину в смітєве відро...»

Наталія Кириченко

Малюнок автора

ЗАСМУЧЕНА ГРУША

«Тіштесь з тими, хто тішиться, і плачте з отими, хто плаче!» (Рим. 12:15)

Малюнок Наталії Рябушко

Починалася зима. Холодний вітер виспівував свою сумну пісню, намагаючись підняти з землі опале листя. Він смикав гілки дерев, але їм було байдуже, бо вони спали... Не могла заснути лише Груша. Вона сумувала. Вона навіть не опиралася поривам вітру, бо в його холодних обіймах їй було не так самотньо... До вечора вітер ушух. І смуток Груші став таким гнітючим і густим, що перетворився в клуби туману, які покотилися нічним садом. А під ранок десь уззявся морозець. Він весело хукав на дерева, зодягаючи їх серпанковим інеєм.

Яка ж то була краса! Але Груша сумувала... Навіть ніжний промінчик сонця, який ледь-ледь пробивався з-за хмар, не приніс їй утіхи. Від сонячного тепла кристалики інею танули, і Груша плакала...

— Ой, яка ж ти сьогодні красива!

Від несподіванки Груша здригнулася, і на Хлопчика посипалися іскринки інею. Хлопчик весело засміявся, але, побачивши сльозинки на гілках, співчутливо запитав:

— Ти плачеш? Чому?

— Я сумую... — ледь чутно відповіла Груша.

— Чому сумуєш?

— Бо я нікому не потрібна.

— Чому? — вперто допитувався Хлопчик. Він узяв гілочку Груші у свої маленькі долоньки, і цей теплий дотик розбудив у ній багато-багато спогадів...

— Я зараз нікому не потрібна, бо в мене нічого немає. Ні листочків, ні квітів, ні плодів... От коли я все це мала, то була потрібна тобі, і твоєму дідусеві, і пташкам, і комахам, і звірятам. Тепер так холодно й до мене ніхто не приходить, а сестрички мої сплять і не можуть поговорити зі мною... — Груша сумовито хилила своє віття. Але враз якийсь гарячий дотик знов змусив її здригнутись. Хлопчик плакав, і його сльозинки капали на гілки Груші.

— Чому? Чому ти плачеш? — здивовано запитала Груша.

— Мені сумно разом із тобою... Але хіба ти не знаєш, що навесні ти знову зодягнешся в зелені листочки й знову розквітнуть твої квіти?

— Зараз холодно й сумно, тому я вже не вірю, що так колись буде.

— Буде, я впевнений, що буде! — Хлопчик витер сльозинки й весело застрибав навколо Груші. — Ти пам'ятаєш, як весело гули бджоли та джмелі навколо твоїх квіточок? Хоча я трохи їх боявся...

— Пам'ятаю! Вони дружно збирали нектар із моїх квіточок і дуже-дуже дякували мені. Але чого ж ти боявся їх? Вони такі трудолюбиві й не злі...

— Та я і їжаків спочатку боявся, аж поки дідусь не познайомив мене з ними!

— О, тут біля мене ціле літо жила велика їжакова сім'я. Особливо весело було вночі, коли вони шепталися, борюкалися й гралися в їжаків хованки. А восени вони мені й за листочки дякували, бо утепляли ними на зиму свою нірку. Скажу тобі по секрету, що вони зимують отут, у нашому саду! От тільки не знаю, чи груші мої їм смакували... А білочці напевно смакували, бо вона й для маляток своїх брала в мене гостинці!

— І нам твої груші дуже до смаку! Бабуся навіть варення з них зварила. На всю зиму вистачить!

— Чудово! Ви їстимете варення і згадуватимете про літо, про спів пташок! О, як вони полюбляли ховатися в моїх гілках і дзьобати комах...

— А пам'ятаєш оту жирну незугарну гусинь, яка жерла твоє листя?

— О, пам'ятаю! Мені було так неприємно цілий день чути її чавкання... Але якось вона загорнулась у кокон і заснула. А потім одного ранку з кокона вилетів великий метелик. Він сів на мою гілочку, граціозно вклонився і так щиро подякував мені за смачні листочки, які дали йому силу рости й перетворитись у метелика!

— Так це був отой прегарний метелик, який сів на капелюх мого дідуса? Ми тоді читали книжку під твоїм розлогим віттям... У ній такі чудові малюнки! І такі важливі слова...

— Пам'ятаю! Слова про те, що є Той, Хто дуже любить нас усіх і турбується про нас!

— Отож, тоді чому тобі сумувати?

— Я вже не сумую. Смуток утік! Я вже заспокоїлась і дуже хочу спати! Ти прийдеш до мене навесні? — Груша весело обсіпала Хлопчика останніми іскринками інею.

— Прийду! До зустрічі! — радісно вигукнув Хлопчик, усміхаючись першим сніжинкам, які линули з неба. 🍂

Галина Левицька

У магазині нікого не було. І продавця теж, лише було чути голоси через прочинені двері з написом «Службовий вхід». Валя подумки повторила, що їй потрібно купити: «Сардельки, масло, кефір, хліб...», і почала чекати. На прилавку перед нею лежали різні «смаколики» — жувальні гумки, вафлі, льодяники. І чомусь один із цих льодяників на паличці, чупа-чупс у рожевій обгортці, із назвою «Соковита полуниця», особливо впав у око Валі. Вона дивилася на нього, дивилася... а продавця все не було. І тут несподівана думка прийшла їй у голову: «Нікого немає, ніхто не бачить. Візьми чупа-чупс». Він був зовсім поруч. Валі здало-

лавочці з льодяником у руці? Валя зібралася розгорнути обгортку, але знову відчула те ж саме — начебто на неї дивляться. І тут вона здогадалася: небо! Небо було скрізь — воно простягалось над її головою, ширилося далеко за будинками, за лісом, що виднівся вдалині. Ось вони, ці величезні сині очі, очі неба — вони дивилися на Валю і, звичайно, бачили все — від самого початку й до цього моменту.

Від неба сховатися неможливо. І обдурити його теж не вийде. Хитрий голос у Валиній голові затих. Замість нього з'явився зовсім інший — тихий, але виразний: «Я все бачу. Усе чую. Усе знаю. Як знають твої очі, твої руки й твоє серце, що ти зробила».

Напевно, вона справді мала дуже схвилюваний вигляд, тому що продавець відразу запитала:

— Що трапилося?

Валя поклати на прилавок льодяник і гроші. І пролепетала:

— Я хочу... заплатити за чупа-чупс.

— А, забула заплатити? Ну що ж тут дивного? Як уткнетесь у свої мобілки й комп'ютери, так потім все інше з голови вилітає! — посварила її продавець, беручи гроші. І начебто відразу ж забула про Валю.

Найсмачніший ЧУПА-ЧУПС

ся, що льодяник хитро посміхається й повторює її думку: «Ніхто не бачить, ніхто не бачить». І Валя швиденько простягнула руку, схопила чупа-чупс і кинула його в пакет. Усе відбулося так швидко, просто за якусь мить, начебто нічого й не було. Але чому в неї так закалатало серце й затремтіли руки?..

Прийшла продавець із незадоволеним обличчям, напевно, після неприємної розмови за дверима. Валя купила все, що потрібно, і вийшла на вулицю. Чомусь вона чекала, що за її спиною пролунає голос: «Дівчинко, а за чупа-чупс платити хто буде?» Але насправді ніякого голосу не почулося. Хіба що в її, Валиній голові. Їй захотілося якнайшвидше відійти подалі від цього магазину. Спочатку вона прискорила крок, потім майже побігла.

Десь на дні пакета лежав чупа-чупс, і дівчинці здавалося, що він гирею тягне весь пакет до землі. «Чупа-чупс потрібно з'їсти, поки ніхто нічого не запідозрив», — промайнуло в думках у Валі. У сусідньому дворі нікого не було, тут Валя сіла на лавочку й дістала льодяник. І раптом їй здалося, начебто величезні, просто неймовірно гігантські очі дивляться на неї звідусіль. Вона озирнулася на всі боки. Але ж нікого немає! Ніхто не дивиться. Та й кого зацікавить звичайна школярка на

лавочці з льодяником у руці? Валя розгублено дивилася на чупа-чупс. І навіть тільки вона його взяла? Що тепер робити?

Дівчинка знову глянула на небо. Хоча воно було ясным і безхмарним, але Валі тепер воно здавалося сумним і похмурим. Вона дістала гаманець і нарахувала рівно стільки, скільки коштує чупа-чупс. Потім покvapно встала з лавочки й рушила до магазину, звідки тільки-но вийшла. Доки Валя йшла, безліч думок снувало в її голові. Їй навіть здалося, начебто це не думки, а два невидимі війська борються між собою. І вона боролася теж — то на боці одного, то іншого.

— Куди ти? Не роби цього! З'їла й забула! Подумаєш, якийсь льодяник, ніхто навіть не помітив!

— Ні, так не можна. Це не твій чупа-чупс, ти його ВКРАЛА!

— А якщо тебе зараз назвуть злодійкою? Що скажуть батьки? Що скажуть у школі?

— Байдуже, хто що скаже. Ти повинна або заплатити, або повернути цукерку. Це буде правильно й чесно.

Підійшовши до дверей магазину, Валя благально глянула на небо ще раз, ніби просячи в нього допомоги для остаточного рішення. «Іди, не бійся». Військо, яким управляло небо, перемогло, бій закінчився, і Валя увійшла в магазин.

Дівчинка вийшла на вулицю. Тепер їй не потрібно було кудись бігти, від когось ховатися й боятися. Вона дивилася на небо й усміхалася. А небо всміхалося їй у відповідь. Тепер можна сміливо їсти цей чупа-чупс і не озиратися на всі боки.

Валя розгорнула фантик із написом «Соковита полуниця». Яким же смачним виявився льодяник! Найсмачнішим із тих, які їй коли-небудь доводилося куштувати! 🍭

Ольга Казьміна

НОВІ НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ

Шановні читачі! Пропонуємо вашій увазі анонси нових навчальних посібників із предметів духовно-морального спрямування, які отримали схвалення Міністерства освіти і науки України для використання в загальноосвітніх навчальних закладах.

Інформацію щодо придбання підручників можна отримати, звернувшись у редакцію.

На сайті часопису «Слово вчителю» («Методика і досвід», «Банк даних», <http://slovovchitelyu.org/rubrik/metodika/bank-danyh-2/>) додатково розміщені наступні матеріали:

- Програма «Християнська етика в українській культурі» (1-4 класи);
- Методичні поради до навчального посібника «Дорогою Віри, Надії, Любові» для 5 класу за програмою «Християнська етика в українській культурі»;
- Збірник нормативно-правових актів і документів щодо запровадження предметів духовно-морального спрямування в систему освіти України (2016 р.).

Учимося мудрості

Підручник для учнів 4 класів

Автори підручника запрошують четвертокласників у пізнавальну подорож сторінками основ християнської етики. Мудрості не можна навчитися лише з одного підручника — її здобувають наполегливою працею над власним характером. Однак ця книга допоможе дітям знаходити правильний вихід із важкої ситуації, давати мудру пораду своїм ближнім, бути мужніми й послідовними у творенні добра. А головне — завжди пам'ятати, що у світі панують премудрі Божі закони, гармонія і краса, тому мудра людина будує своє життя в згоді з волею Господа.

Матеріал підручника згрупований у п'яти розділах: «Уроки доброти», «Уроки справедливості», «Вчимося виправляти життєві помилки», «Уроки працелюбності», «Уроки Божої мудрості». Роз'яснення незрозумілих слів подано в тлумачному словнику та словнику найважливіших духовних термінів.

Основи християнської етики. Учимося мудрості: підручник для учнів четвертих класів загальноосвітніх навч. закл. / І. Л. Сіданіч, М. В. Влад (Аузяк), М. В. Федик, К. Д. Влад — Чернівці: ВІЦ «Місто», 2016. — 175 с.

Дорогою Віри, Надії, Любові

Навчальний посібник для учнів 5 класу

У трьох основних розділах посібника: «Віра в житті людей», «Надія на Бога як основа християнського життя» та «Християнська любов як основа гуманістичних стосунків людей у сучасному світі» — викладено морально-етичні основи християнської етики, до яких належать віра, надія, любов. Посібник містить також додаткову інформацію для учнів: вислови видатних людей, словник термінів

і понять, «цікавинки» з історії, цитати з Біблії, питання для обговорення з батьками, уривки літературних творів тощо.

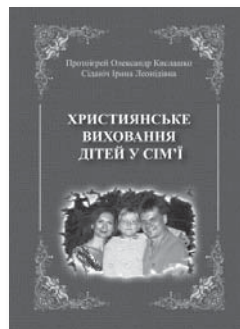
Посібник дає можливість закласти підвалини для формування системи духовно-морального виховання в середній школі. Структура посібника чітка: визначено зміст і обсяг для засвоєння матеріалу, окреслено логіку й послідовність його засвоєння учнями відповідно до програми. Підібраний автором тестовий матеріал за змістом різноманітний за стилями й жанрами, цінний у виховному плані, розвивальний, цікавий для сучасних п'ятикласників.

Красікова Г. Християнська етика в українській культурі. «Дорогою Віри, Надії, Любові»: навч. посібн. для учнів 5 класу загальноосвітніх навч. закл. / Галина Красікова. — Коломия: Видавничо-поліграфічне товариство «Вік», 2016. — 208 с.

Християнське виховання дітей у сім'ї

Навчально-методичний посібник

Християнське виховання в сім'ї — це найбільший і найцінніший спадок, який батьки можуть залишити своїм дітям. Однак сучасна українська сім'я, пристосовуючись до економічних, соціальних і культурних змін у країні, сповна не реалізує своїх виховних функцій, що неминує призводить до кризи суспільства, його деградації.

У навчально-методичному посібнику «Християнське виховання дітей у сім'ї» автори намагаються протиставити негативним тенденціям сучасного суспільства, його агресивним антицінностям і антикультурі вічні християнські цінності; допомогти підростаючому поколінню віднайти міцну опору на засадах християнської моралі, плекання духовності, доброти, людяності, милосердя, працелюбності, виховання духовно багатого особистості, яка усвідомлювала б свою відповідальність перед Україною і рідним народом. Нормою сімейного виховання дітей нарешті має стати присутність Слова Божого.

Навчальний посібник «Християнське виховання дітей у сім'ї» буде бажаним для бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів, дошкільних, позашкільних закладів освіти, професійно-технічних та вищих навчальних закладів, інтернатів тощо на допомогу педагогам, які бажають

використовувати цей посібник в класній, позакласній та позашкільній навчально-виховній роботі, та сімейних бібліотек.

Посібник має позаконфесійний характер, у його основі закладені християнські цінності. Він допоможе педагогові в процесі підготовки до проведення занять із спецкурсів і навчальних програм духовно-морального спрямування, а батькам — виховувати своїх дітей на християнських чеснотах Віри, Надії і Любові.

Кислашко О. П., Сіданіч І. Л. Християнське виховання дітей у сім'ї: навч.-метод. посіб. / О. П. Кислашко, І. Л. Сіданіч. — К.: Духовна вісь, 2016. — 388 с.

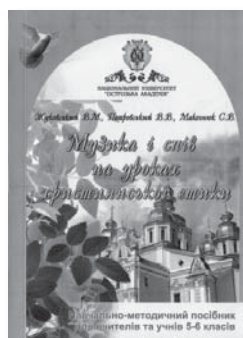
Духовно-моральне виховання дітей дошкільного віку на християнських цінностях

Навчальна програма та календарно-тематичний план є самодостатнім комплектом християнської літератури Всеукраїнського благодійного фонду «Східноєвропейська гуманітарна місія», рекомендованим МОН України для використання в дошкільних навчальних закладах. Програма має позаконфесійний характер і призначається для керівників дошкільних навчальних закладів, науково-педагогічних працівників, викладачів християнської етики та всіх, хто цікавиться проблемами духовно-морального виховання дітей дошкільного віку на християнських засадах.

Духовно-моральне виховання дітей дошкільного віку на християнських цінностях: навч. прог. та календарно-темат. план / А. М. Богуш, І. Л. Сіданіч, В. Є. Сучок [та ін.]. — К.: ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія», 2016. — 124 с.

Музика і спів на уроках християнської етики

Музика оточує й супроводжує людину все життя. Відомий американський музикант і дослідник впливу музики на людину Дон Кемпбелл зазначив: «В одну мить музика може піднести душу. Вона будить у нас дух молитви, співчуття і любов. Вона очищає розум і робить людину мудрішою». Саме тому цей вид мистецтва слід активно застосовувати в процесі виховання дітей. Це слід враховувати вчителям християнської етики й обов'язково використовувати відповідні музичні твори на уроках.

У посібнику подано матеріали до кожного уроку з основ християнської етики для 5-6 класу. Уміщено відомості про видатних вітчизняних та зарубіжних композиторів, їхні духовні твори, розроблено зразки завдань для учнів, а також слова пісень для виконання й диск із музичними творами.

Навчальний посібник рекомендується вчителям основ християнської етики, учителям музики та співів, а також

усім тим, хто цікавиться питаннями духовного та морально-етичного виховання школярів на християнських цінностях.

Жуковський В. М., Петровський В. В., Макогнюк С. В. Музика і спів на уроках християнської етики. Навчально-методичний посібник для учнів 5-6 класів. — Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. — 2-е вид., доп. і випр. — 176 с.

Люблю Ісуса Частина 1

Методичний посібник для вчителя

«Хочу любити Бога в кожному уроці. Хочу любити дитину при кожній зустрічі на уроці й при загоді в молитві.

Хочу любити істину, яку проповідую на уроці. Хочу любити підготовку до уроку. Хочу любити сам урок та його проведення.

І тільки тоді, Господи, я виконаю Твоє призначення на землі — буду люблячим служителем для дітей. Амінь».

Такою молитвою розпочинається цей методичний посібник. У ньому вміщено 25 біблійних уроків, у яких розповідається про Ісуса Христа — нашого Господа і Спасителя. Уроки насичені методичним матеріалом, тому вчителю доведеться вибирати те, що найдоцільніше для його учнів.

Мета програми «Люблю Ісуса» — так розповісти дітям про Ісуса Христа, щоб вони Його полюбили.

Медведева О. Люблю Ісуса. Методичний посібник для вчителя. 25 біблійних уроків. — Рівне, 2012. — 225 с.

Частина 2

Методичний посібник для вчителя

Цей посібник вміщує 25 уроків, що висвітлюють Ісуса Христа як Чудотворця, Божого Сина, Всемогутнього Бога, Творця, який може змінити долю людини.

Ісус Христос є центральною постаттю книги. Довкола Нього розгортаються всі події: Він уздовлює, воскрешає, втішає, дарує прощення, доступною мовою виголошує глибокі проповіді, викриває потаємні думки книжників і фарисеїв, змінює долю гонителя християн, випробовує віру апостола Петра, змальовує в образах весілля Царя, що відбудеться у Небесному Царстві.

Усі ці теми злагоджено переплелися на сторінках цього посібника.

Посібник рекомендований для вчителів недільних шкіл, котрі займаються з дітьми молодшого і середнього віку. Можлива адаптація уроків і для підлітків.

Медведева О., Петрик О. Люблю Ісуса. II частина. Методичний посібник для вчителя. 25 біблійних уроків. — Рівне, 2013. — 72 с.

Біблійний кросворд

Переможцями конкурсу «Біблійний кросворд» у 2016 році стали:

❖ I місце ❖

Володимир Неумитий,

учитель-методист основ
християнської етики
Звенигородської
ЗОШ І–ІІ ст. № 5
Звенигородського р-ну
Черкаської обл.;

❖ II місце ❖

Ганна Самолук,

учитель-методист основ
християнської етики, заступник
директора з навчально-
виховної роботи Заводської
ЗОШ І–ІІІ ст. Чортківського р-ну
Тернопільської обл.;

❖ III місце ❖

Ірина Семків,

учитель основ
християнської етики
Тужилівського НВК
Івано-Франківської
обл.;

Микола Мичак,

учитель історії та основ
християнської етики
Тучинської спеціальної
ЗОШ-інтернату І–ІІ ст.
Рівненської обл.

Дякуємо вам, друзі, за старанність, творчий підхід, цікаві ідеї.

Розв'язування кросвордів, вікторин, ребусів допомагає учителям налагодити контакт із класом, покращити атмосферу уроку, мотивувати учнів до отримання нових знань. Учні краще засвоюють вивчений матеріал, розвивають пам'ять, мають можливість проявити активність на уроці. Кросворд можна використовувати у звичайному та оберненому вигляді. Звичайний — запитання і форма, яку учень повинен заповнити. Обернений — заповнена форма, а учень повинен сформулювати запитання.

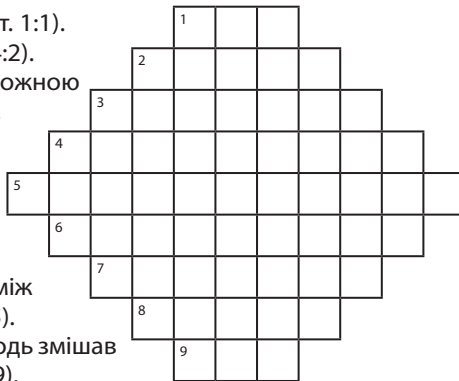
Отож, спробуйте!

КРОСВОРД «СТАРОЗАВІТНИЙ»

(автор Микола Мичак)

По горизонталі:

1. Творець Неба і Землі (Бут. 1:1).
2. Другий син Адама (Бут. 4:2).
3. Знак Завіту між Богом і кожною живою душею (Бут. 9:16).
4. Що збудував Авраам на місці, яке йому вказав Бог? (Бут. 22:9).
5. Як Бог назвав Себе Авраамові? (Бут. 17:2).
6. Що поклав Господь Бог між змієм і жінкою? (Бут. 3:15).
7. Назва міста, у якому Господь змішав мову всієї землі (Бут. 11:9).
8. Улюблений син Якова (Бут. 32:28).
9. Він знайшов милість у Господніх очах (Бут. 6:8).

КРОСВОРД (ОБЕРНЕНИЙ)

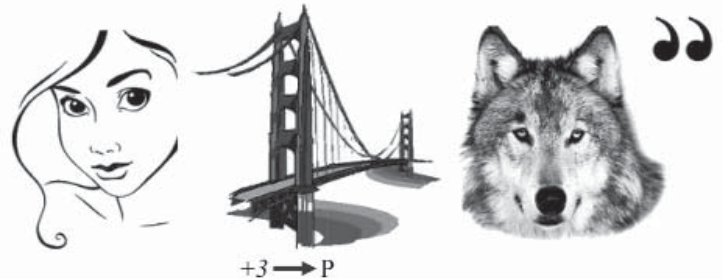
до теми «Мета людського життя та засоби її досягнення», 6 клас

(автор Володимир Неумитий)

РЕБУС «ГРІХ ПРОТИ ЗАПОВІДІ “НЕ СВІДЧИ НЕПРАВДИВО”»

(автор Ірина Семків)

КРОСВОРД «КНИГА КНИГ»

(автор Ганна Самолук)

По горизонталі:

1. Остання книга Святого Письма.
2. Книга книг.
3. Старий і Новий ...
4. П'ять книг Мойсеевих.
5. Апостол, який написав найбільше послань.
6. Автор однієї з пророчих книг.

По вертикалі:

2. Перша книга Святого Письма.
7. Добра Новина.
8. Книга Біблії, у якій описано народження Мойсея.
9. Євангеліст.
10. Поетична книга.

ПРО ВАЖЛИВІСТЬ ПИСАННЯ

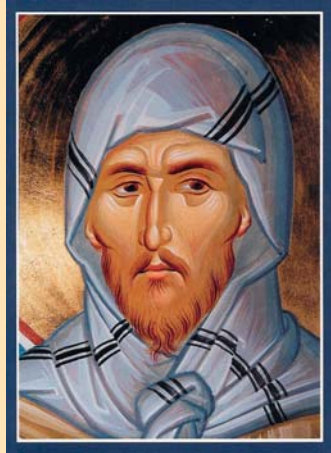
По своїй спроможності примушуй себе якомога частіше читати Писання, щоб воно збирало твої помисли, які ворог розсіює своїми лихими хитруваннями, укладаючи в тебе лукаві думки. Читання Божественних Писань робить цілісним блукаючий розум і дарує пізнання Бога. Тому не будь недбалим, але вправляйся в цьому читанні й у молитвах, щоб просвітився твій розум.

...Дехто вихваляється бесідою з вельможами, князями й царями, а ти хвались перед ангелами Божими тим, що у Святих Писаннях маєш спілкування зі Святим Духом, бо через них говорить Дух Святий. Тому намагайся читати Божественні Писання й постійно перебувати в молитвах. Бо щоразу, коли через них ти спілкуєшся з Богом, освячується і тіло твоє, і душа.

...Коли ж читаєш, читай пильно й старанно, уважно зупиняйся на кожному тексті, і не лише сторінки перегортай, але, якщо потрібно, не полінуйся і двічі, і тричі, і декілька разів прочитати текст, щоб зрозуміти його силу.

...А коли сідаєш читати або слухати того, хто читає, насамперед помолися до Бога, кажучи: «Господи Ісусе Христе! Відкрий вуха й очі серця мого, щоб почув я слова Твої та зрозумів їх, і виконав волю Твою».

Єфрем Сирін (IV ст.)

X Всеукраїнська олімпіада

ЮНІ ЗНАВЦІ БІБЛІЇ — 2017

відбудеться в Національному університеті
«Острозька академія»:

- **27-28 квітня 2017 р.** — для учнів 7-11 класів загальноосвітніх шкіл, учнів професійно-технічних училищ та студентів ВНЗ;
- **1-2 червня 2017 р.** — для дітей дошкільного віку та учнів 1-6 класів загальноосвітніх шкіл.

ТЕМА — **«Біблія про сімейні цінності та взаємини в сім'ї».**

До участі в олімпіаді запрошуються переможці відповідних шкільних та регіональних предметних олімпіад, які вивчають предмети духовно-морального спрямування: «Етика», «Основи християнської етики», «Християнська етика в українській культурі», «Етика: духовні засади», «Людина і світ» та інші.

Додаткова інформація
на сайті часопису «Слово вчителю»
або за тел. **067 104 5737**

ЗАПРОШУЄМО НА ЗУСТРІЧ!

Культурно-просвітницький Центр
сприяння розвитку християнської культури
та освіти

планує проведення

27-29 липня 2017 р.

українсько-голландської конференції

«Педагогічна спадщина Реформації»

для студентів педагогічних навчальних закладів
на базі відпочинку с. Зарічани Житомирської обл.

Мета конференції — сприяти налагодженню діалогу культур (східноєвропейської та західноєвропейської), поглибити осмислення спадщини Реформації для освіти та мотивувати майбутніх педагогів, створити прецедент участі студентів не в ролі пасивних слухачів, а в ролі доповідачів.

Контактна інформація:

(073) 032-56-14

(096) 344-80-95

oksanatopolnitskaya@yandex.ru

Увага! Конкурси!

Шановні читачі,
оголошуємо **ЛІТЕРАТУРНИЙ КОНКУРС**
на тему:

- для дорослих (16+) — **«Біблійна історія, яка змінила моє серце»;**
- для дітей — **«Біблія в нашій сім'ї».**

До розгляду приймаються твори українською мовою всіх жанрів (поезія, оповідання, новели, есе тощо). Будь ласка, надсилайте свої роботи з поміткою **«Літературний конкурс»**.

Розпочинається також **ФОТОКОНКУРС**
на тему **«Я і Біблія моя»** (для всіх охочих).

Роботи надсилайте на адресу редакції з поміткою **«Фотоконкурс»**.

Підбиття підсумків конкурсів відбудеться в кінці 2017 р. Переможці отримають цінні призи, найкращі роботи будуть надруковані на шпальтах нашого часопису, тому не забудьте вказати своє прізвище та ім'я, а також поштову адресу й телефон.

Бажаємо успіху!

Редколегія

Передплатити часопис «Слово вчителю» можна в будь-якому поштовому відділенні України

Передплатний індекс — 99864

Адреса редакції: а/с 116, м. Рівне, 33028, тел.: +38 0362 637976

slovo@hopetopeople.org; www.slovovchitelyu.org

